

₹30

జనవరి - 2023

DECCAN LAND, HYDERABAD

దక్కన్

సామాజిక రాజకీయ మాసపత్రిక

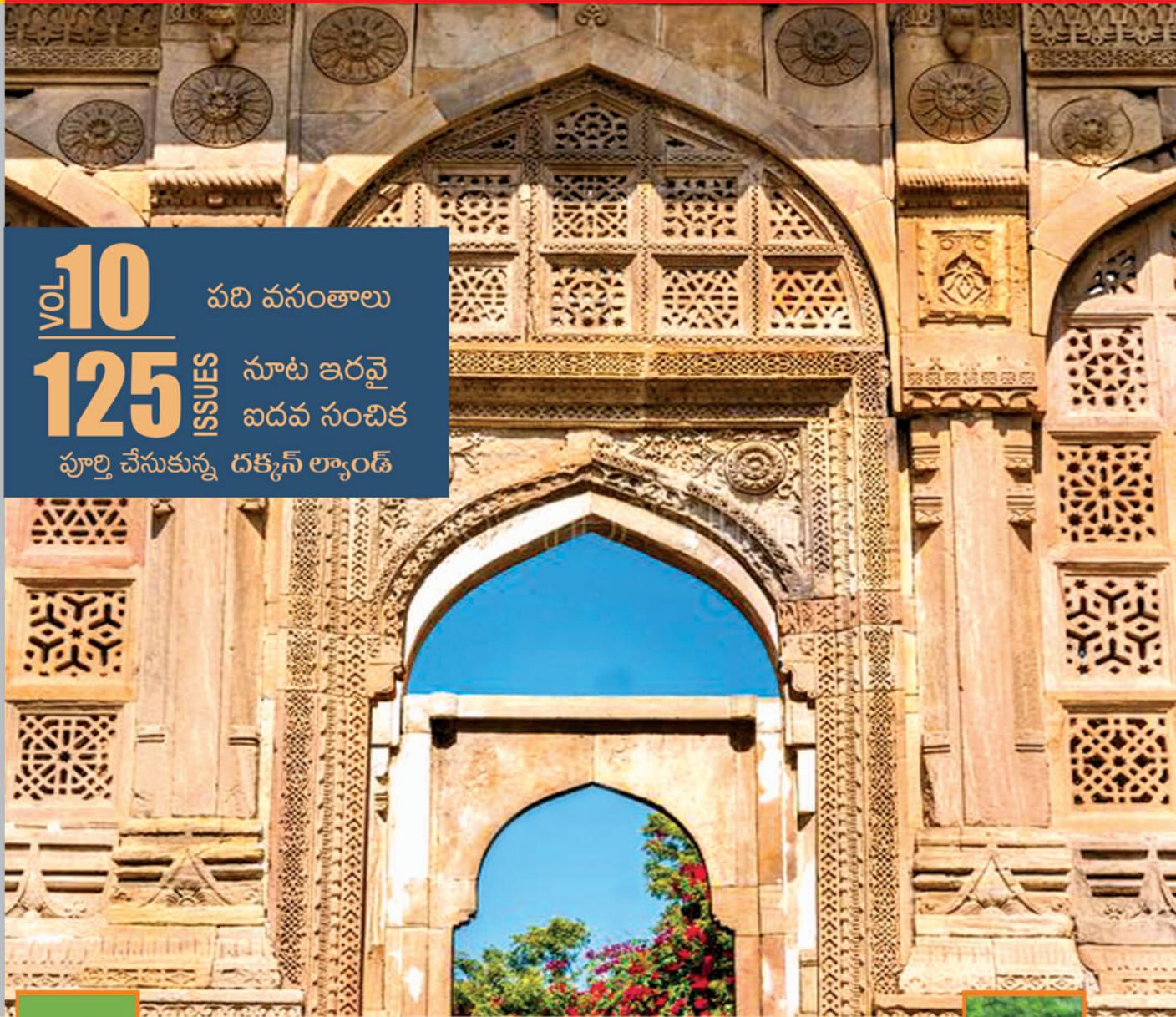
ల్యాండ్

VOL
10
125 ISSUES

పది వసంతాలు

సూట్ ఇరవై
ఐదవ సంచిక

పూర్తి చేసుకున్న దక్కన్ ల్యాండ్

- ❖ మన ప్రాదురూపాద్ విశ్వవిద్యాలయం
- ❖ తెలంగాణ వైతాళికుడు బి.నరసింగరావు
- ❖ తెలుగు రాష్ట్రాల్లో ఇంధన భవిష్యత్తు
- ❖ సమన్యాయమే నదీజలాల పంపిణీకి ప్రాతిపదిక

వి సంపత్తుల ప్రస్తావం...

తెలంగాణ ఉద్యమ కాలంలో ఆవిర్భవించిన 'దక్కన్ ల్యాండ్' మాసపత్రిక 2022 ఆగస్టు సంచికతో 120 నెలలు పూర్తి చేసుకుంది. ఈ పది సంపత్తుల కాలంలో తెలంగాణ భావజాలాన్ని వ్యాపి చేసి, పునర్నిర్మాణ అవసరాన్ని చాటి చెప్పిందుకు 'దక్కన్ ల్యాండ్' ఇప్పటి వరకు వెలువడిన సంచికలను (2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022) సంకలనాలుగా (12 నెలలకు ఒక సంకలనంగా) రూపొందించి పొరకుల కోరిక మేరకు అందిస్తున్నాం. భవిష్యత్తులో కూడా వచ్చే సంచికలను సంకలనాలుగా శీసుకు వస్తామని తెలియ జేస్తున్నాం. ఆసక్తి కలవారు ఒక్క సంకలనాన్ని రూ. 400/-లకు పొందవచ్చు (పొర్ట్ ఛార్జ్ లు అదనం).

ISSN ఆమోదం పొందిన 'దక్కన్ ల్యాండ్' మాసపత్రిక పట్ల చూపుతున్న ఆదరణకు ధన్యవాదాలు.

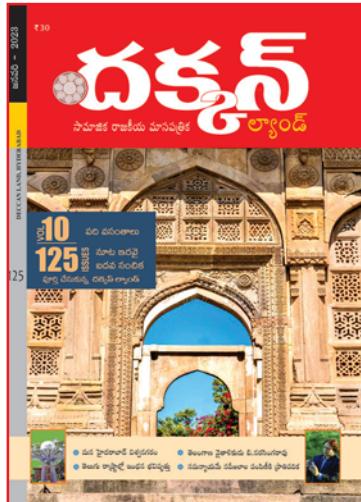
సంకలనాలు పొందేంచుకు మా లింగాలు:

ఎదింర, 'దక్కన్ ల్యాండ్'
3-6-712/2, స్టీల్ నో. 12,
బొమ్మాయిక్ పగడ,
హైదరాబాదు-500029, తెలంగాణ
ఫోన్: 9030626288
Email: desk.deccan@gmail.com
Website: www.deccanland.com

అస్త్రోహ ర్యాండ్ పెన్చుంచుకోంపం:

NAME : DECCAN LAND
BANK : KOTAK MAHINDRA BANK
ACCOUNT NO : 7111218829
IFSC CODE : KKBK0000555
BANK CODE : 000555
MICR CODE : 500485007

చంపానేర్ - పావగడ్

భారతదేశంలోని ప్రముఖ పర్యాటక ప్రదేశాలలో ఒకటైన చంపానేర్-పావగడ్ ప్రదేశాలు గుజరాత్ రాష్ట్రంలోని పంచమహాల్ జిల్లాలో హర్లీల్ వద్ద ఉన్నాయి. 2004లో UNESCO ప్రపంచ వారసత్వ జాబితాలో స్థానం సంపూర్ణంగా కొండపై ఉన్న కాళీకామాత దేవాలయం ప్రసిద్ధమైనది. ఈ ప్రాంతంలోనే ఎత్తుయిన కొండపై ఉన్న కోటు నా.శ.16వ శతాబ్దంలో గుజరాత్కు రాజధానిగా విలసిల్చించి. ఉద్యానవనం, ఆకట్టుకునే ప్రకృతి అందాలతో పురావున్న చాల్తక, జీవసాంస్కృతిక వారసత్వ లక్ష్మణాలను కలిగి ఉంది. మట్టపక్కల శైదానాల నుండి 800 మీటర్ల ఎత్తులో ఉన్న పావగడ్ కొండపై దృష్టి కేంబ్రీకలంచబడింది. కోటలు, రాజభవనాలు, మతపరమైన భవనాలు, నివాస ప్రాంగణాలు, నీటిని నిలవుకునే వ్యవస్థలతో పాటు చంపానేర్ ర్మామం యొక్క అవశేషాలను కలిగి ఉంది. ఈ పరిసర ప్రాంతంలో ఎన్నో కోటులు, రాజ భవనాలు, పురాతన కట్టడాలు, మతపరమైన కట్టడాలు మొదలైనవి నేటికి చూడవచ్చు.

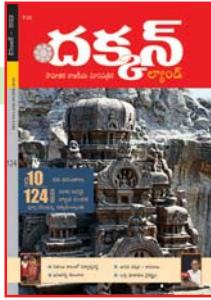
TELANGANA
RESOURCE CENTRE

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029.

Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com website : www.deccanland.com

మెయిల్ బాక్స్

వేపకు వింత రీగం

ఎన్నో ఔషధ గుణాలున్న వేపచెట్లు వైరన్ సోకి కళ్ళెదుటే ఎండి పోతుండడం అందోళనకరమైన విషయం. వీటి గురించి 'వేపకు అపదొచ్చింది' అనే శీర్షికతో దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రిక తమ విలువైన సమాచారాన్ని అందించింది. తెలుగు రాష్ట్రాల్లో ప్రభుత్వాలు, రైతులు తీసుకోవాలిన జాగ్రత్తలు, సస్యరక్ష చర్యల గురించి చాలా సవివరంగా తెలియజేసినందుకు ధన్యవాదాలు.

- బి. వెంకటేష్వర్రు, కడప

తెలుగు జర్రులిజానికి ఎవలేని కృషి జీవన్వి

1932 అక్టోబర్ 15న నిజమాబాద్ జిల్లా ఆర్గ్యూర్లో జన్మించిన గోవర్ధనం సుందర వరదాచారి (జీవన్ వరదాచారి) పాత్రికేయ విలువలకు జీవితాంతం కట్టుబడి పనిచేసిన వ్యక్తి. మంచి జర్రులిస్టు, భాషపై పట్టున్నవాడు, విషయపరిజ్ఞానం సంపూర్ణంగా ఉన్నవారు. అందువల్లనే వారు స్వాన్ ఎడిటర్గా, అనిష్టిపట్ ఎడిటర్గా, వివిధ ఛానల్స్కు అంబుడ్చిమన్గా పనిచేశారు. హైదరాబాద్ ప్రెస్ కల్బ్ వ్యవస్థాపక సభ్యులుగా, ఆంధ్రప్రదేశ్ యూనియన్ ఆఫ్ వర్క్స్ గం జర్రులిస్టు అధ్యక్షుడుగా వున్నారు. వీరి గురించి సీనియర్ పాత్రికేయులు కొండుభట్టు రామచంద్రమూర్తి సమగ్రమైన సమాచారాన్ని అందించినందుకు కృతజ్ఞతలు.

- ఎస్. విజయ్కుమార్, హైదరాబాద్

యునెస్కో గుర్తింపబడ్డ ఎల్లోరా గుహలు

ప్రతి మాసం రచయిత సువేగా UNESCO World Heritage Site గురించి చాలా విషయాలు తెలియస్తున్నారు. భౌగోళిక అంతాలు, నిర్మాణాలు, వాతావరణం, జీవన స్థితిగతుల గురించి, ఆసైట్ యొక్క ప్రాముఖ్యత గురించి అనేక విషయాలు చక్కగా తెలియజేస్తున్నారు.

- బి. అమర్సాధ్, నిజమాబాద్

పరిశోధకులకు సుభవార్త

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రిక ISSN (International Standard Serial Number) అమోదం పాంచింది తెలియజేయడానికి సంతోషిస్తున్నాము. మా ISSN 2581-3188. ప్రముఖ, షైతాప్రాక, పలశోధకులు తమ పలశోధనాత్మక, విశ్లేషణాత్మక రచనలను ప్రచురింపజేసి వినియోగించుకోవడం డ్యూరా ప్రాచుర్యం చేసుకోవడానికి ఈ సంపత్కాశాన్ని సభ్యులించుకోవడానికి కోరుతున్నాము.

నాటి విద్యావ్యవస్థ

రచయిత ప్రోమెన్. జి.లక్ష్మీ నిజాంల పరిపాలనలో విద్యావ్యవస్థ గురించి చాలా చక్కగా తెలియజేశారు. 1915 సంవత్సరపు గణాంకాల ప్రకారం తిరువాసూర్ సంస్థానంలో వందకు 15 మంది, బరోడా సంస్థానములో వందకు పదిమంది, మద్రాసు పెసిడెస్టీలో వందకు ఏదుమంది, మైసూరులో వందకు ఆరుమంది అట్టరాస్యులైతే, హైదరాబాదు సంస్థానంలో మాత్రం వందకు ఇద్దరు మాత్రమే. హైదరాబాద్ సంస్థానంలో 1834లో చర్చీ ఆఫ్ ఇంగ్లాండ్ నెలకొల్పగా, 1856లో 'దార్యు ఉల్లాపు' పారశాలను పత్తర్ గట్టిలోని సాలార్జంగ్ తన దేడిలో 130 మంది విద్యార్థులతో స్టేపించారు. ఇలా మిషనరీ సూల్కు గురించి, మరారీ, హిందీ, తెలుగు పారశాలల ప్రారంభం, వాటి నేపేధాన్ని వివరంగా తెలియజేశారు.

- జాక్కిర్ హుస్సెన్, హైదరాబాద్

దక్కన్ పీఠభూమిలో ఖనిజం

తెలంగాణ భూభాగంలో 'ధార్యార్ క్రెటాన్'గా వ్యవహరించబడే గ్రావేట్-గ్రీన్ స్టోన్ శిలలు ఉన్నాయి. ఈ విధంగా తెలంగాణ వైవిధ్యం కలిగిన శిలాసమూహాలు సమృద్ధిగా ఖనిజాలను కలిగి ఉండని రచయిత చకిలం వేఱుగో పాల్రావు తెలియజేసినందుకు ధన్యవాదాలు. క్రోమైట్, రాగి, జింక, సీసం, బిల్లింగ్ స్టోన్, క్రోమైట్, క్లై, వజ్రాలు దొరికే శిల, బేరైట్, రాగి, జింక, సీసం, బిల్లింగ్ స్టోన్, రత్నాలు, గార్డెన్, గ్లాస్ ఇసుక క్వార్ట్జ్, బంగారం, గ్రాపైట్, ఇనుపభునిజం, కయెనైట్, సుస్పురూయి, మాంగస్టెన్, మైక్రోలిథినం, యుదేనియం వంటి ఖనిజాల గురించి సమగ్రంగా ప్రచరించిన దక్కన్ ల్యాండ్కు ధన్యవాదాలు.

- కె. శ్రీనివాస్, వరంగల్

జాతరలు - వైశిష్ట్యం

గంపా సతీసు 'ముల్లను జాతరలు - ఒగ్గు పూజారుల వైశిష్ట్యం', దా॥ గాండ్ల లచ్చయ్య 'పరాస నీర్దేశిత సుట్టిరాభివృద్ధి లక్ష్యాలు!', శ్రీరామేషు హరగోపాల్ 'భిముంకోట చారిత్రక శాసనం' ఇలా ప్రత్యేకమైన వ్యాసాలు చాలా బాగున్నాయి.

- యం. సరిత్, రంగారెడ్డి

దక్కన్ ల్యాండ్కు ISSN అమోదం

రచయితలు తమ రచనలను వంపవలసిన చిరునామా :

"చంద్రం" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029 Telangana.

సంపుంచవిష్ట అఫీస్ ఫోన్ : 9030626288

E-mail: desk.deccan@gmail.com

website: www.deccanland.com

- ఎడిటర్

దక్కన్ ల్యాండ్

సామాజిక, రాజకీయ మాసపత్రిక

సంపత్తి: 11 సంచిక: 5 పేజీలు: 60

జనవరి - 2023

సంపాదకులు

మసికండ వేదకుమార్

9848044713

editordeccan@gmail.com

సహాయ సంపాదకులు

కట్టా ప్రభాకర్

సర్ఫ్యూలేఫన్

హాచ్. మోహన్లాల్

వాణిజ్య ప్రకటనలు

సయ్యద్ శైజర్ బాప్

9030626288

ఖాటశోభర్

బి.న్స్టోమ్

కపర్సోఫెస్

చంపానేర్ - పావగర్థ పార్ట్

layout & composing @

CHARITHA IMPRESSIONS

printed @ DECCAN PRESS

అజామాబాద్, హైదరాబాద్ - 500 020.

కార్యాలయ చిరునామా

TELANGANA
RESOURCE CENTRE

DECCAN LAND

"CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12,
Himayatnagar, Hyderabad - 500 029

TELANGANA

Mobile: 9030626288

Fax: 040-27635644

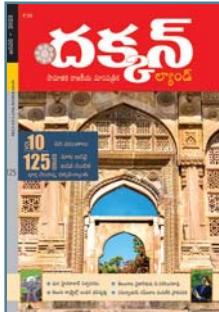
E-mail: desk.deccan@gmail.com
website : www.deccanland.com

కృతజ్ఞతలు

దక్కన్ ల్యాండ్ మాసపత్రికకు

సహాయులు, సూచనలు అందించిన

వివిధ రంగాల నిపుణులకు మా కృతజ్ఞతలు.

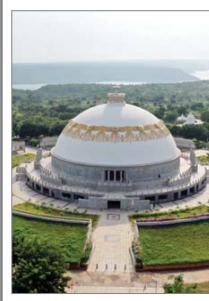

లోపలి పేజీల్లు...

తెలంగాణ

వైతాళికుడు

బి.నరసింగరావు

బౌద్ధ
వారసత్వవనం
బుద్ధవనం

భండారు లచ్చమాంబ	డా. సంగిశేఖర్ శ్రీనివాస్	6
పరునాస్త్రీని పెంచడం సామాజిక బాధ్యత... (ఎడిటరీలియల్)	వేదకుమార్. యం	7
పూర్వ ప్రాదరూబాద్ రాజ్యంలో వైష్ణవరంగం	ప్రా. జ. లక్ష్మి	9
పచ్చడా పచ్చడా నైనె - బచ్చల్ బచ్చల్ స్నాన్	పరవస్తు లీకెషన్స్	11
మంధని అలయాన్ని బాగు చేయటానికి ఎంతకాలా!	ఈమని శిశ్మాసిస్ట్	13
మన ప్రాదరూబాద్ విశ్వనగరం	కట్టా ప్రభాకర్	15
లోప్రా (భోగి) ప్రాముఖ్యత?	ఎసికె. శ్రీహరి	18
తెలుగు రాష్ట్రాల్లో ఆశాపంతుసైన ఇంధన భవిష్యత్తు	చెకిలం వేణుగోపాలరావు	19
“దక్కన్” సంస్కృతి పరిరక్షణలో దశాబ్ది	విత్రకార్	21
35వ ప్రాదరూబాద్ నేషనల్ బుక్ ఫిల్యర్	దక్కన్ మూల్స్	23
చంపానేర్ - పావగర్థ పార్ట్	సుపో (UNESCO)	25
తెలంగాణ వైతాళికుడు బ. నరసింగరావు	డాక్టర్. ఎన్. వంశీమాహాన్	29
బౌద్ధ వారసత్వవనం బుద్ధవనం	దేశరాజు శ్యాంసుందర్రావు	35
సమస్యలుచే నీ జలాల పంపిణీకి ప్రాతిపదిక	శ్రీధర్రిల్ దేవ్సాంద్	39
ఈ దశాబ్ది ‘తెలంగాణ’ మాసపత్రిక దక్కన్ ల్యాండ్	శ్రీరామోజు పారగోపాల్	43
ప్రజావేదం దక్కన్ ల్యాండ్	ఘనపురం దేవేందర్	45
మన జీవితంలోని అంతర్భూగం సాహిత్యం	మంగాల రాజేందర్ (జింబో)	47
కాపువాడలో ఎళ్ళయ శాసనాలు	శ్రీరామోజు పారగోపాల్	49
గమనం లేని సుస్థిరాబుప్పద్ధి లక్ష్ములు!!	డా. లచ్చుయ్య గాండ్ల	51
సక్కల తెగ మత సంస్కృతి	కత్తి ముల్లయ్య	53
అస్సదాతను అదుకుండా!	ఆశబోయిన స్పోట్	56
బాల సాహిత్యాన్నికి బంగారు బాట.. ..	కన్స్ట్రుగంబి అనసూరు	57
బాలుని అర్ధస్థూ (కథ)	సంగసభట్ల చిన్న రామకిష్ణయ్య	58

‘దక్కన్ ల్యాండ్’లో అచ్చవతున్న రచనలలో వ్యక్తమవుతున్న అభిప్రాయాలన్నింటితో సంపాదకులకు ఏకీభావం ఉండాల్సిన అవసరం లేదు. ‘దక్కన్ ల్యాండ్’ను పర్యావరణ, వారసత్వ సంపద, జీవమైవిధ్య అభిప్రాయ వేదికగా, రాజకీయార్థిక, సామాజిక విల్కేషణవేదికగా తీర్చిదిద్యాలన్నదే మా సంకల్పం. అందుకు అనుగుణంగానే అన్ని రకాల అభిప్రాయాలకు, భిన్నాల్చిప్రాయాలకూ స్థానం కల్పించాలన్నది మా ఉద్దేశం. వివిధ రంగాల్లో నిపుణుల రచనలను అందించడం ద్వారా ఆయా అంశాలపై, పరిపూర్వ మార్గాలపై పొరకుల్లో అవగాహన పెంపాందించడమే ‘దక్కన్ ల్యాండ్’ లక్ష్మి.

భందారు అచ్చమంబ

ఈ క జాతి జీవన స్థితిగతులు, ఆచార వ్యవహారాలు, మెరుగైన జీవితం కోసం చేసిన పోరాటాలు - వాటి ద్వారా సాధించిన ఫలితాలు సాహిత్యంలో ప్రతిఫలించిన నాడే వాటికి శాశ్వతత్వం ఏర్పడుతుంది. తెలుగువారి జీవితాల్ని సాంస్కృతిక పునర్వ్యక్తాసు వెలుగులో కథల సాహిత్యంలో రికార్డు చేసిన వారిలో అగ్రగణ్యులు, ఆద్యలు భందారు అచ్చమాంబ. తెలంగాణ, అంధ్ర, విదర్శ, చత్తీస్‌ఘణ్ట (ప్రాంతాల్లోని జీవితాలతో లోతైన సంబంధాలు కలిగిన అచ్చమాంబ 19వ శతాబ్దింలోనే తాను చూసిన జీవితాలను, వాటిలో రావాల్సిన మార్పుల్ని కథా సాహిత్యంలో రికార్డు చేశారు.

ఆధునిక కథానిక ప్రక్రియకు అక్కరార్పణ చేసింది, పునాది వేసింది భందారు అచ్చమాంబే. ఆమెకన్నా ముందు చార్లెన్ ఫిలిప్ప్‌బ్రోన్ పోషణలోని పండితుడు తాతాచార్యులు, కందుకూరి వీరేశలింగంలు రాసినవే తొలి కథలని తెలుగు కథకు పండితులు కొత్త వాదనలు ముందుకు తీసుకు వస్తున్నారు. ఆధునిక కథకు ఉండాల్చిన కథ, కథనం, శైలి, శిల్పం, సారం, జీవితం లాంటి అంశాలు ఏమి లేకుండా తాతాచార్యులు రాసిన ‘పరమానందయ్య శిఖ్యులు’ లాంటి ఉబుసుపోక కబుర్లని కథలుగా చెప్పాడానికి వీలుసేదు. సి.పి.బ్రోన్, ఆయన పోషణలోని పండిత పర్వతాన్ని రంజింపచేయడానికి చెప్పిన కబుర్లలో అక్కడక్కడ సమకాలీన అంశాలు కూడా చోటు చేసుకోవచ్చు. అంతమాత్రాన వాటిని ఆధునిక కథలుగా అంగీకరించడానికి వీల్చేదు. వాటిని కథలుగా కన్నా తెలుగు నేర్చుకునే ఇంగీషువారికి పనికాచ్చే సంభాషణల కూర్చుగా చెప్పుకుంటే బాగుంటుంది. ఉబుసుపోకకు, బ్రోన్ - ఆయన పండితుల మెప్పుకోసం చెప్పిన కబుర్లని ‘ఆధునిక కథలుగా చిత్రించడమంటే నిజమైన కథలకు, కథకులకు అన్యాయం చేయడమే. స్వయంగా సి.పి.బ్రోన్ ‘యూనిలెన్’ అని పేర్కొన్న వాటిని కథలుగా చెప్పడం విడ్డారంగా ఉంది.

ఈ రెండో వ్యక్తి కందుకూరి వీరేశలింగం. దాదాపు తాతాచార్యుల కథల్ని 1974లో శ్రీవెంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం బ్రాన్ ప్రాజెక్ట్‌లో భాగంగా అచ్చేసిన (రిప్రింట్) కాలంలోనే కందుకూరి వీరేశలింగం సాహిత్యంపై సమగ్ర పరిశోధన చేసిన అక్కరాజు రమాపతిరావు ఇటీవల అంధ్రజ్యోతి దినపత్రికలో వ్యాసం రాస్తూ తెలుగు కథానికకు ఆద్యదు - కందుకూరి అని పేర్కొన్నాడు. ఒకవేళ నిజంగా ఆయనే ఆద్యదైనట్టయితే 35 యేండ్ర కింద తాను ‘కందుకూరి వీరేశలింగంపై సమగ్ర పరిశోధన’ చేసిన సమయంలో ఈ విషయం ఎక్కడా పేర్కొనలేదు.

పై విషయాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకున్నట్టయితే తెలుగులో

మొట్టమొదటటి సారిగా ఆధునిక పద్ధతిలో కథలు రాసిన వారిలో భందారు అచ్చమాంబ ఆద్యలు. అవిడ రచనలు ఆనాటి ప్రజల జీవితాల్ని అధ్యయనం చేసి వాటిలో మెరుగైన మార్పులు తీసుకురావాలనే ఉద్దేశంతో పాత్రలను స్పష్టించి, వాటిద్వారా కథని నడిపించిన తీరు ఆధునికతకు అడ్డం పట్టింది.

19వ శతాబ్దిలో సాహిత్య దృష్టితో ప్రతికలని నడిపించిన వారిలో కొక్కొండ వెంకటరత్నం పంతులు, కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులు, రాయసం వెంకట శివుడు తదితరులు ముఖ్యలు. అయితే పీరంతా సాహిత్య విమర్శ పరిశోధన, ప్రాచీన సాహిత్యానికి, ప్రక్రియలకు ప్రాధాన్యమివ్వగా మలుగుర్చి లభ్యేసునరసమాంబ, మొసలికంటీ రాంబాయమ్ముల సంపాదకత్వంలో నడిచిన ప్రతికలు స్థ్రీల సమస్యలకు, ఆధునిక ప్రక్రియలకు ప్రాధాన్య మిచ్చాయి. భందారు అచ్చమాంబ మొట్టమొదటటి కథ రాయసం వెంకటశివుడు సంపాదకత్వంలో వెలువడిన ‘తెలుగు జనానా’ పత్రికలో 1898 జూలైలో ‘ప్రేమ పరీక్షణము’, 1898 సెప్టెంబరులో ‘ఎఱువు సామ్యు పరువు చేటు’ పేరిట అచ్చయ్యాయి. ఈ విషయాన్ని స్వయంగా వెంకటశివుడు 1945లో ప్రాదర్శార్డ్ నుంచి వెలువడ్డ తెలుగు తల్లి కొముర్రాజు లక్ష్మణరావు స్వార్క సంచికలో రాసిందు. అయితే ఇప్పటికీ తెలుగు జనానా’ పత్రిక సంచికలు పూర్తిగా అందుబాటులో లేనందున ఇదే పత్రికలో ‘మే’లో అచ్చయిన ‘గుండపతియగు’ స్త్రీ మొట్టమొదటటి కథగా స్వీకరించాల్సి ఉంటుంది. భందారు అచ్చమాంబ రాశారని తెలుస్తున్న మొత్తం 12 కథల్లో పది కథలతో ఈ పుస్తకం వెలువడుతేంది. ఇందులో 1. గుండపతియగు స్త్రీ, 2. లలితా శారదలు, 3. జానకమ్మ, 4. దంపతుల ప్రథమ కలహం, 5. సత్యాప్త దానము, 6. స్త్రీవిద్య, 7. ధనత్రయోదశి, 8. భార్యాభర్తల సంవాదం, 9, అధ్యమను, సత్యపతియును, 10. బీద కుటుంబము. ఇందులో స్త్రీ విద్య, ధనత్రయోదశి రెండు కథలు మాత్రమే ఇంతవరకు తెలుగు పారకులకు అందుబాటులో ఉన్నాయి.

మొసలికంటీ రాబాయమ్ము సంపాదకత్వంలో వెలువడ్డ పీందూ సుందరి పత్రికలోనూ, పులుగుర్చి లభ్యేసునరసమాంబ సంపాదకత్వంలోని ‘సావిత్రి’ పత్రికల్లో అచ్చమాంబ రచనలు చాలా అచ్చయ్యాయి. ఇందులో ‘అబలా సహ్యిత్ర రత్నమాల’ దేశ విదేశాల్లోని వీర, ధీర వనితల ఉదాత్త చరిత్రల వ్యాస సమాచౌరం. అనాటి మహిళల్లో సూప్తి, రచనా ప్రేరణను కలిగించిందటే అతిశయ్యాక్రిక్ కాడు. క్రోష అల్లికలు మొదలు, వంటల వరకు అనేక విషయాలు ప్రాచీన సామ్యుల నోచుకోలేదంటే తెలుగునాట మహిళల

(అచ్చయాన్ని పేరీటేలో)

పరిశ్రమకీని పెంచడం సామాజిక బాధ్యత

పుస్తకాలు జ్ఞానానికి లోగిట్టు. అజ్ఞాన అంధకారాన్ని పారద్రోలే వెలగు వాకిట్టు.

ఇప్పుడు హైదరాబాద్‌లో పుస్తకాల పండుగ జరుగుతోంది. సాయంత్రమైతే చాలు చదువరుల, సాహితీమిత్రుల కలయిక, పుస్తకాలవడపోత, జ్ఞాపకాల తలపోత. ఒక సాహితీ సాంస్కృతిక పరిమళాల వెల్లువ. అంతర్జాల సాంకేతిక అవకాశాలు పరన స్వభావాన్ని మాయం చేసాయని భావిస్తున్న సమయంలో కూడా చదువరుల సంఖ్య తగ్గలేదని రుజువుతున్నది. చిన్నారులు, యువతరం ఇంటర్వెన్ట్ గేమ్సు, ఛాచింగులు, సెర్పింగులతో పుస్తకాల గురించి ఆలోచించే ఫీటిల్స్ లేరు. వారిలో పరిశ్రమకీని కలిగించడానికి తల్లిదండ్రులు, ఉపాధ్యాయులు, సామాజిక, సాహితీ సంస్థలు, మేధావుల కృషితోపాటు ఈ పుస్తక ప్రదర్శనలు తోడ్డడతాయి.

సామాజిక శాస్త్రాలతో సంబంధంలేని బతుకుతెరువు విద్యావిధానం, కెరీరిజం, త్వరితగతిన డబ్బు సంపాదించాలనే తావత్త్రయం, విలాసాలు, ఆడంబరాలే అవసరాలుగా మార్పుకుంటున్న జీవనవిధానం అతలాకుతలం చేస్తున్న సామాజిక సందర్భంలో మనమున్నాం. మనిషి తనను తాను ధ్వంసం చేసుకుంటున్న విషాద సందర్భం యాది. ఇప్పుడు మనిషిని కాపాడి మనిషిని మనిషిగా నిలబెట్టగల పౌష్టిగల సాహిత్యం అత్యంత ప్రయోజనకారి.

మనుషుల్లో సంస్కారాన్ని పెంపాందిచడమే సాహిత్య ప్రయోజనం. పుస్తకాలు వాస్తవ పరిస్థితుల మీద అవగాహన కలిగిస్తాయి. సమాజం మారుతూ వస్తున్న క్రమాన్ని, ఆ క్రమంలో మానవ సంబంధాల్లో, కుటుంబ సంబంధాల్లో, సామాజిక, రాజకీయ సంబంధాల్లో వచ్చిన మార్పుల్ని అర్థం చేయస్తాయి. ఆత్మ విశ్వాసాన్నిస్తాయి. నిజాయాల్ని, నిబిడ్డతను అలవాటు చేస్తాయి. ప్రాచీన చరిత్ర, సంస్కృతులను అర్థం చేసుకోవడానికి, ఆధునిక చరిత్ర నిర్మాణానికి కావాల్సిన అవగాహన యిస్తాయి. ఊహించడం ఎలాగో, వాచిని సాకారం చేసుకోవడం ఎలానో నేర్చుతాయి ఉద్యోగాలు, ఉత్సవాలకు ప్రేరణ యిస్తానే పరిధుల అవసరాన్ని చెబుతాయి. ద్వేషం, అత్యాశ, కుట్టులు కుతంత్రాలు, నేరస్వభావ స్థానంలో ప్రేమ, దయ, క్షమాగుణం, పరస్పర సహకారం మంటి విలువల స్థాపనకు సహకరిస్తాయి. జీవన సంజ్ఞోభాలూ, ఘర్షణలు, సవాళ్ళను ఎదుర్కొనే శక్తినీ సూతన ఆలోచనలనూ యిస్తాయి. కొత్తగా అడుగులు వేయడం నేర్చిస్తాయి. ఏది మంచో, ఏది చెడో ఆలోచించే విధానాన్ని నేర్చుతాయి. భాష, సంస్కృతుల పరిణామాలను, వివిధ సాహిత్య ప్రక్రియల పరిణామాల్ని గమనాన్ని చెబుతాయి. రచనా సామర్థ్యాన్ని, భావ వ్యక్తికరణ శక్తినీ పెంచుతాయి. ప్రపంచ పరిణామాలను, ఆయా జీవిన విధానాలను అనువాదగ్రంథాలు తెలియజేస్తాయి. బాల సాహిత్య గ్రంథాలు పిల్లలకి సున్నితత్వాన్ని, సునిశిత నేర్పరితనాన్ని యిచ్చి వారి వికాస వ్యక్తిత్వ నిర్మాణానికి దోహదం చేస్తాయి. తాత్పోక రచనలు పారకుల హృదయాలకు, మేధావులకు, మేధావులకు దిశను సూచిస్తాయి.

అంతిమంగా పుస్తకాలు మనిషిని మనిషిగా నిలబెట్టతాయి.

అందరిలో పరిశ్రమకీని పెంచడం సామాజిక బాధ్యత.

వెదకుమార్.ఎమ్

(మణికొండ వెదకుమార్)

ఎడిటర్

(విప్పితో తయాయి)

రచనలపై వెలుగు ప్రసరిస్తున్న తీరు తెలుస్తుంది.

అచ్చమాంబ కథల్లో ఆధనిక భావాలకు వేదికలు. ప్రతి కథలోనూ సమాజోద్దరణ, మహిళాభూత్యన్నతి, మెరుగైన సమాజం కోసం తపూతపూ ప్రతి అక్షరంలో ప్రత్యక్షమయ్యేవి. గుణపతియగు స్త్రీ కథలో పురాణకథను తీసుకొని ఆధునికతను ఆపాదించి పొదుపు ద్వారా సంసారాన్ని స్వర్ఘంగా ఎలా మార్చుకోవచ్చే చెప్పింది. మూడు పేజీల ఈ చిన్న కథలో అన్ని వృత్తుల్లో అభినివేషం ఉన్నట్టయితే లోకాన్ని ఎలా జయించగలమో చెప్పింది. స్త్రీ సహజ సహనం గురించి ఆమె చెప్పిన తీరు బాగుంది. లలితాశారదలు అనే పిల్లల కథలో క్షమాగుణం ఎంతటి ఉదాహరమైందో వివరించింది. అపకారికి సైతం ఉపకారం చేయడం, వైతిక విలువలకు సంబంధించిన గుణపొలాలు ఇందులో ఉన్నాయి. ఈర్ష్య, గర్వం ఉన్న మిత్రురాలిలో మార్పు తీసుకొచ్చిన తీరు ఆదర్శనీయం. ఇక జానకమ్మ కథలో అమ్మాయిలకు చదువు చెప్పించాలనే నినాదాన్నిచ్చింది. చదువుకోవడం వల్ల మంచి జీవితమే గాదు, మంచి వరుడు గూడా వస్తాడని ఆనాటి తల్లిదంట్రుల్లో చైతన్యాన్ని ఈ కథ ద్వారా కలిగించింది. చదువుంటే కట్టుకొనుకలు అవసరం లేదని ‘స్త్రీవిద్య’ ప్రాధాన్యతని వివరించింది. చిన్నచిన్న పొరపాచాలు నిండు జీవితాలను ఎలా భిత్ర పరుస్తాయా తెలుపుతూ దాన్ని ఎలా అధిగమించాలో తెలిపే కథ ‘దంపతుల ప్రథమ కలహం’, హైద్రాబాదు జీవితాన్ని కూడా ప్రస్తావించి నిజంగా అవసరమున్న వానికి దానం చేయాలని తన ‘సత్యాత్రదానం’ కథ ద్వారా చెప్పింది.

సంవాద రూపంలో ఉన్న ‘స్త్రీవిద్య’ కథలో భిన్నకోణాల్లో స్త్రీల చదువు ప్రాధాన్యతను వివరించింది. స్త్రీలు అజ్ఞానాంధకారంలో ఉన్నట్టయితే కుటుంబం ఉన్నతికి రాదనే భావనను ఈకథలో చెప్పింది. ఇక ధనత్రయోదశి కథలో బొంబాయికి పలనవెళ్లిన బతికి చెడ్డ బిడ్డ మానసిక సంఘర్షణ, నిజాయితీ, మైత్రికత ఎన్నటికైనా మేలు చేకూరుస్తుందని చెప్పింది. దారిద్ర్యంలో ఉన్నప్పటికే ఉన్నత గుణాలను విదువకూడదని కథ ద్వారా చెప్పింది. భార్యాభర్తల సంవాదం కథలో స్త్రీలకు బంగారు అభరణాలకన్నా సద్గుణాలే మిన్న అనే భావనను బలంగా చిత్రికరించింది. ఆనాడు చదువుకున్న ప్రతి స్త్రీ ఏ ప్రాంతం వారైనా ఆమె ప్రభావానికి గురయ్యారంటే అతిశయ్యాక్తి కాదు. ఎందుకంటే ఆమె కార్యాచరణ, వాక్యాత్మర్యం ఏబీకి తోడు భిన్న ప్రదేశాల్లో వివిధ సభలు, సమావేశాల్లో పాల్గొనడం ద్వారా వారిలో ఒకరిగా కలిసి పోయారు.

వీటన్నింటితో పాటు పట్టించుకోవాల్సిన మరో ప్రథాన విషయం అచ్చమాంబ ప్రాంతం. అచ్చమాంబను ఏ ఒక్క ప్రాంతానికి పరిమితం చేయలేం. ఎందుకంటే ఇప్పటి నల్లగొండ జిల్లాలోని, ఒకపట్టి కృష్ణాజిల్లాలోని మునగాల పరగణా మేనేజరు కొముర్జా వెంకటపుర్య - గంగమ్మల సంతానంగా ఆమె పుట్టింది. అయితే ఆమె ఎక్కువ

భాగం జీవితం గడిపింది తెలంగాణలో, రాజు నాయని వెంకట రంగారావు ప్రభావం ఆమెపై ఎక్కువగానే ఉండింది. వీటన్నింటిని దృష్టిలో పెట్టుకున్నసట్లయితే ఆవిడపై మిగతా ఏ ప్రాంతంతో పోల్చుకున్నా తెలంగాణ వారికి ఎక్కువ హక్కుంది. అచ్చమాంబ మాలాలు మాత్రం ఆంధ్రప్రాంతంలోనే ఉన్నాయి. 1874లో అచ్చమాంబ నందిగామలో ఉండిపోయారు. వీరితోపాటు గంగమ్మ కూడా అక్కడే ఉండడంతో అచ్చమాంబ నందిగామలో జన్మించింది. అయితే అచ్చమాంబ ఆరేండ్ల పయసులోనే తండ్రి చనిపోవడంతో వారి మకాం సపతి తల్లి కొడుకు కొముర్జా శంకరరావు దగ్గరికి మారింది. అప్పుడాయన ఉద్యోగరీత్యా నల్లగొండ జిల్లా దేవరకొండలో ఉండేవాడు. దీంతో ఈసారి పూర్తిగా ఆమె నల్లగొండ వాసిగా మారారు. ఇక్కడున్న సమయంలోనే ఓంధమాలు నేర్చుకున్నారు. మేనమామ భండారు మాధవరావుతో వివాహం కూడా ఇక్కడే 1884లో జిరిగింది.

వివాహం తరువాత ఆమె మకాం విదర్భకు మారింది. అక్కడ తమ్ముడితో పాటు నాగపూర్, బిల్లాన్సపూర్లలో విద్యాభ్యాసం జరిగింది. ఇక్కడున్న కాలంలోనే గుజరాతీ, మరాలీ, తెలుగు, హిందీ భాషలు నేర్చుకుంది. అయి భాషల్లోని అపారమైన సాహిత్యాన్ని తమ్ముని తోద్వాటుతో చదవడానికి వీలుయింది. భరతోపాటుగా ప్రతి సంవత్సరం తెలుగు ప్రాంతమంతా పర్యాచించి ఉపన్యాసాలు, నభలు, సమావేశాలు నిర్వహించేది. బొంబాయిలాంటి ప్రాంతాల్లో జరిగే అభిలభారత కాంగ్రెస్ సమావేశాల్లో కూడా పాల్గొని విషయాల్ని తెలుసుకునేది. ఒకవైపు సోదరుడు మునగాల జమిందారీలో ఉద్యోగం చేస్తూ అంధ్ర-తెలంగాణ-మద్రాసు ప్రాంతాల్లో సమానంగా సాహిత్య ప్రచారాన్ని, సాంస్కృతిక పునర్వ్యక్తాసానికి వున్డాడులు వేయగా, మరోవైపు అచ్చమాంబ మహిళాలోకంలో తిరుగులేని మార్పుల్ని తీసుకువచ్చింది.

తన కథల ద్వారా సమాజంలో మార్పులు తీసుకురావడానికి విశేషమైన కృషి చేసిన భండారు అచ్చమాంబ గురించి ఈనాడు ఏ పార్యవ్యవస్తుకంలోనూ ఆమె గురించి లేదు. కేవలం రాతలకే పరిమితంగాకుండా ఆచరణలో అనాధ పిల్లల్ని ఆకుకున్నారు. తనకు పుట్టిన పిల్లలు దక్కలేదు. దాంతో ఆవిడ అనాధ పిల్లల్లోనే తన పిల్లల్ని చూసుకుంటా వారి బాగోగుల్ని పట్టించుకునేవారు. 1904 చివల్లో బిల్లాన్సపూర్లో ఫ్లేగువ్యాధి వచ్చిన సందర్భంలో అనాధ పిల్లల్ని చేరడిసి వారి ఆలన పాలన చూశారు. పిల్లల నుంచి ఆ వ్యాధి ఆమెకు సోకి వారి సేవలోనే 1905 జనవరి 19న అచ్చమాంబ మరణించారు. కేవలం 30 ఏండ్ర జీవితంలో కొన్ని వందల సంవత్సరాలకు సరిపడాక్కమిని, ఆచరణను మనందరికీ అందించిన అచ్చమాంబ ఆశ్చర్యాలను అమలు పరచడమే ఆవిడకు నిజమైన నివాళి.

(తెలంగాణ ప్రభుత్వం భాషా సాంస్కృతిక శాఖ ప్రచురించిన

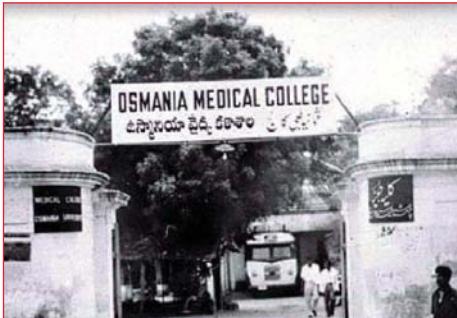
‘తెలంగాణ తేజీమార్తులు’ నుంచి)

-దా॥ సంగిశెట్టి శ్రీనివాస్ గ

పూర్వ హైదరాబాద్ రాజ్యంలో వైద్యరంగం

మానవ సమాజంలో ఉనికిలోకి వొచ్చిన ముఖ్యమైన వృత్తులలో వైద్యం ఒకటి. తొలిదశలో మానవులు తమరోగినివారణకు మరియు నిర్మాలనకు ప్రకృతిలో లభించే వనమూలికల పైననే ఆధారపడేవారు. ఆ తపుపరి కొంతకాలానికి వివిధ వనమూలికల కషాయాలను వివిధ లోహాల మిక్రమ బస్యాలను వాడటం నేర్చుకున్నారు. ఇవేపి అందుబాటులోకి రాకపూర్వం ప్రజలు భూతవైద్యాన్నే పరమ జీషధంగా నమ్ముకున్నారు. ఈ భూతవైద్యులే క్రమంగా తాయత్తులను వనమూలికల కషాయాలను రోగినిర్మాలనకు వాడటం ప్రారంభించిను. మానవ సమాజ పురోగమనానికి దోహదపడ్డ పడ్డున్న శాస్త్ర సాంకేతిక పరిజ్ఞానం అభివృద్ధి చెందినా కొద్ది కొత్త వైద్యవిధానాలు అభివృద్ధి చెందుతూ రోగినిర్మాలనకు మరియు రోగినివారణకు దోహదపడ్డవి పడ్డున్నాయి. సమాజ పరిణామక్రమములో ప్రపంచంలోని వివిధ ప్రాంతాలలో వివిధ కాలాలలో వివిధరకాల వైద్యవిధానాలు ఉనికిలోకి వచ్చినయి. ఆ విధంగా ఉనికిలోకి వొచ్చినవే చైనాలో ఆకుపంక్కర్, అరబ్సీదేశాలలో యునాని, జర్జీనీలో పెరూమియావతి, మనదేశంలో ఆయుర్వేదం. స్థానికంగా తెలంగాణ రాపాంతంలో వాడుకలో ఉన్న వైద్యవిధానాల వుట్టుపూర్వత్తరాల మూలాలను పరిశీలిస్తే కొన్ని ఆస్తికరమైన విషయాలు మనకు అవగతమవుతాయి. దాదాపు ఏడు శతాబ్దాల కాలంపాటు తెలంగాణగా పిలువబడుతున్న మనప్రాంతం వరుసగా జమానిలు, కుతుబ్జామీలు, అసఫ్జూలీల పాలనలో కొనసాగింది. ఈ ముస్లిం పాలకుల ప్రవేశానికి ముందు ఈ ప్రాంతంలోని ప్రజలకు భూతవైద్యం మరియు ఆయుర్వేద వైద్యవిధానాలే అందుబాటులో ఉండేవి. దీనికి తోడుగా బోధ్య మరియు జైనమతాల ప్రభావం అధికంగా వున్న నాగార్జునకొండ, వణిగిరి, కొలనుపాక, బోధన, నేలకొండపల్లి లాంటి ప్రాంతాలలో బోధ్యభిక్షువులు మరియు జైనమత సన్యాసులు ప్రజలకు వైద్యసదుపాయాలు అందించేవారు. పీళ్ళ ఎక్కువగా వనమూలికల కషాయాలతో పాటు లోహాల బస్యాలను వాడినట్లు తెలుస్తుంది. ముఖ్యంగా బోధ్యమత ప్రమఖుడిగా గుర్తింపుపొందిన ఆచార్య నాగార్జునుడు నెలకొల్పిన ఆరామంలలో వైద్య విద్యను బోధించేవారని చైనా యాత్రికులు షాహియాన్ హయాన్సెన్స్‌గిలు తమ రచనలలో పేర్కొన్నారు. స్ఫూపం, విషరం, చైత్యం, విద్యాలయం ఒకేచోట ఉంటే ఆ ప్రాంతాన్ని ఆరామం అని అంటారు. శాతవాహనుల కాలం నాటికి ఆ రోజుల్లో తెలంగాణలో దాదాపు 40 ఆరామాలున్నట్లు వాటిలో వైద్యవిద్యను బోధించినట్లు తెలుస్తుంది.

తెలంగాణ ప్రాంతంలో బహమనీల పాలన అంతరించి కుతుబ్జామీల పాలన ప్రారంభమయిన పిదప ఇక్కడికి యునానివైద్యం ప్రవేశించింది అంతకు ముందులేదు. యునాని వైద్యవిధానాన్ని మూలపురుషులైన హిబోక్రటస్, ఇల్యూసినా (అవిసెన్స్) పైథాగోరస్ వైద్యవిధానం తొలిదశలో అరబ్బుదేశాలకు, గ్రేకు ప్రాంతాలకు పరిమితమైంది. కుతుబ్జామీల రాకతో అది తెలంగాణలో విస్తరించింది. నాటి కుతుబ్జామీ పాలకులు అప్పటికే తెలంగాణలో స్థానికంగా అభివృద్ధిచెంది వాడుకలో వున్న అయ్యేద వైద్యవిధానాన్ని మరియు అప్పుడప్పుడే ప్రవేశించిన యునాని వైద్యవిధానాన్ని రెండించిని ఆదరించి ప్రోత్సహించి చేయాతనివ్వడంతో ఈ రెండూ భాగా అభివృద్ధిచెంది ప్రజలకు విశిష్ట సేవలందించాయి. తెలంగాణలో కుతుబ్జామీల పాలన అంతరించి అసఫ్జూలీల పాలన ప్రారంభమయిన పిదప రెండవ మరియు మూడవ నిజాంల కాలం వరకు ఈ రెండు వైద్యవిధానాలే ప్రజలకు అందుబాటులో ఉండేవి. 1798లో నాటి గవర్నర్ ఇనరల్ లార్డ వెల్లస్ ప్రవేశపెట్టిన సైన్యసహకార ఒప్పందంలో చేరిన మొదటి భారతీయ పాలకుడు నిజాం అలీఖాన్. రెండవ అసఫ్జూలీ చిరుముతో పాలకుడైన ఇతనికున్న నిజాం పేరువల్ల ఇతని వారసులందరూ నిజాంలని పిలువబడినారు. ఇతడు బ్రిటిష్ వారితో చేసుకున్న ఒప్పందంతో హైదరాబాద్ రాజ్యం బ్రిటిష్ రెసిడెంట్ పర్యవేక్షకులో కొనసాగడం ప్రారంభమైంది. ఒప్పందంలో భాగంగా 1798లో జేమ్స్ అకిలిన్ కిర్బ్పాయిల్ బ్రిటిష్ రెసిడెంట్‌గా హైదరాబాద్‌లో నియమించబడినాడు. ఇతని కోసం రెసిడెన్సి భఫనాన్ (కోరీ మహిళాకళాశాల) నిర్మించిను. నిజాం బ్రిటిష్ వారితో చేసుకున్న ఒప్పందంలో భాగంగా హైదరాబాద్‌లోని బొల్లారం ప్రాంతంలో నిజాం రాజ్యరక్షణకు బ్రిటిష్ సైన్యాలు ఉండేవి. ఈ బ్రిటిష్ సైన్యిక సింబులికి మరియు బ్రిటిష్ రెసిడెంట్ అంతరంగికులకు వైద్యసేవలందించే నిమిత్తం బ్రిటిష్ చెందిన వైద్యస్థుబుందిని నియమించడం జరిగింది. తొలిదశలో ఈ బ్రిటిష్ వైద్యస్థుబుంది సేవలు కేవలం బ్రిటిష్ వాళ్ళకే పరిమితమైనా తదుపరి కొంతకాలానికి ప్రజలకు అందుబాటులోకి రావడం జరిగింది. వీరి మూలంగానే పొశ్చత్య వైద్యవిధానం హైదరాబాదు సంస్థనలోని ప్రజలకు అందుబాటులోకి వచ్చింది. మూడవ మరియు నాల్గవ నిజాం కాలం పరకు ఇక్కడి ప్రజలకు వైద్యసేవలందించిన అయ్యేద మరియు యునాని వైద్యరంగ తీరుతెన్నులను ఓసారి పరిశీలిస్తాం.

యస్.ఎ.హనేస్ మరియు ఎజాజ్ రహమాన్‌గార్డ పరిశోధనా పత్రాలలో దాదాపు 100 మంది యునాని మరియు అయ్యేద

వైద్యనిపుణుల గురించి ప్రస్తావించడం జరిగింది. తొలితరం అయియేద వైద్యులు ముద్రాసు బనారస్ హరిద్వార్లలో శిక్షణపొంది వచ్చిన వీళ్ళ ఇతరులకు ఆ వైద్యును బోధించేవారు కాదు. కేవలం తమ కుటుంబీలకు మాత్రమే బోధించేవారు. దాంతో మూడు నుంచి ఏడుతరాల వరకు అయియేద వైద్యునేవలను ప్రజలకందించిన కుటుంబాలు నాటి తెలంగాణలో ఉండే. లాలా శంకర్ అగ్నిపోత్తు గారి కుటుంబీలకు ఏడు తరాలు దాదాపు 500 సంవత్సరాలు అదేవిధంగా జీవన్లాల్ కుటుంబీకులు మూడుతరాలు, మోతిలాల్ కుటుంబీకులు నాలుగు తరాలు, నట్వర్లాల్ శాస్త్రి కుటుంబీకులు ఐదు తరాలు అయియేద వైద్యునేవలందించినట్లు తెలుస్తుంది. అనాటి ప్రముఖ అయియేద వైద్య నిపుణులు బ్రిటీష్లాల్, గోపాలరావు, హరిగోవింద్, జనార్థన్ తదితరులు. జనార్థన్ “నిజాం అయియేద సదర్” ధాఖానాసు సుల్తాన్ బజార్లో నెలకొల్పినట్లు తెలుస్తుంది. 1935లో నిజాం అయియేద కళాశాల ఏర్పడ్డది. దీని మొదటి ప్రినీపల్ రాధాకృష్ణగారు. పూర్వ పైదరాబాదు రాజ్యంలో కుతుబ్ పోహాల కాలంలో యునాని వైద్యం ఉనికిలోకి వచ్చింది. ఈ యునాని వైద్యులనే హకీంలని అంటారు. పైదరాబాద్ నగరంలో 16వ శతాబ్దిలో Darus Shifa (House of Cures) నెలకొల్పిబడినట్లు Tuzek-e-Mahboobia ద్వారా తెలుస్తుంది. 1810లో గవర్న్మెంటు నిజామియా టిబ్బి కాలేజీని (యునాని కాలేజి) వెంఫాల్ పురాలో నెలకొల్పిందు. ఇక్కడ శిక్షణ పొందిన అభ్యర్థీకీమ్, అర్ధిడ్ నదీం, ఆయుభ్ అహ్మద్ ఖాన్లు అనాటి ప్రముఖ యునాని వైద్యునిపుణులు. గవర్న్మెంటు నిజామియా జనరల్ హస్పిటల్సు 1926లో చార్బూసార్ దగ్గర నెలకొల్పిందు. ఇదే ప్రముఖ యునాని హస్పిటల్. 1880లో రెసిడెన్షి సర్జన్ గౌర్వా సుల్తాన్ బజార్ రెసిడెన్షి హస్పిటల్లో డా. లారి నియమించబడ్డాడు. ఇతని ప్రోత్సాహంతో పాశ్చత్యవైద్యం 1844లో స్థాపించబడ్డ మెడికల్ స్కూల్ ద్వారా పైదరాబాద్ రాజ్యంలో వ్యాప్తిలోకి వచ్చింది. దీనికి క్రిస్తియన్ మిషనరీలు దన్వగా నిలచినవి.

నిజాం పైదరాబాదు రాజ్యంలో పాశ్చత్యవైద్య మరియు వైద్యం ప్రజలకు అందుబాటులోకి వచ్చింది కేవలం క్రిస్తియన్ మిషనరీల ద్వారానే అన్నది నిర్వివాదాంశం. క్రిస్తియన్ మిషనరీల ద్వారా పాశ్చత్యవైద్య సదుపాయాలు పైదరాబాదు రాజ్యంలో ప్రారంభం కాక ముందు ఇక్కడ స్థాపికి ప్రజలకు ఆయుయేద, యునాని మరియు భూతవైద్యం మాత్రమే అందుబాటులో ఉండేది. రెండవ నిజాం అలీఖాన్ బ్రిటిష్ ప్రాంతాలలో చేసుకున్న సైన్యసహకార పద్ధతిలో బ్రిటిష్ పాశ్చకు మరియు క్రిస్తియన్ మిషనరీల ప్రవేశానికి తెలంగాణలో మార్గం సులవైంది. ఈ క్రిస్తియన్ మిషనరీల ద్వారానే పాశ్చత్యవైద్యం ఇక్కడి ప్రజలకు అందుబాటులోకి వచ్చింది. తొలుత పైదరాబాదు నగరానికి పరిమితమైన ఈపాశ్చత్యవైద్యం క్రమంగా తెలంగాణలోని వివిధ

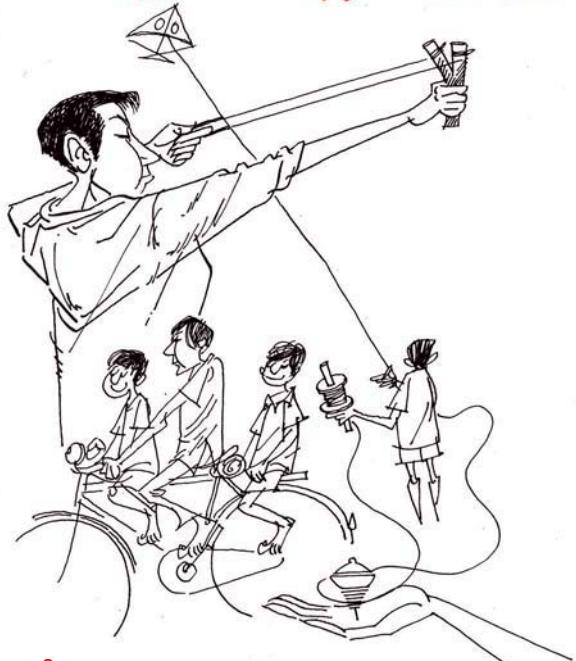

ప్రాంతాలకు విస్తరించింది. క్రిస్తియన్ మిషనరీలు నల్గొండ జిల్లాలోని దేవరకొండ, ఘణిగిరి, రంగారెడ్డి జిల్లాలోని వికారాబాదు, నిజాంబాద్ జిల్లాలోని డిచ్చపల్లి, మెదక్, వరంగల్, ఖమ్మం లాంటి ప్రాంతాల్లో హస్పిటల్స్ నెలకొల్పి ప్రజలకు పాశ్చత్య వైద్యసదుపాయాలు కల్పించారు. క్రిస్తియన్ మిషనరీల ద్వారా వ్యాప్తిలోకి వచ్చిన పాశ్చత్య వైద్యవిధానాన్ని ప్రారంభించి దాన్ని ప్రోత్సహించాలనే లక్ష్యంలో భాగంగానే తొలుత 1844-46లో మెడికల్ స్కూల్సును స్థాపించిను. ఇదే తరువాత కాలంలో 1927లో మెడికల్ కాలేజీగా అభివృద్ధిచేందిది. పైదరాబాదు నగరంలోని ఎర్గాడ్క్ ప్రాంతంలో 1908లో మెంటల్ హెల్చ్ హస్పిటల్సు, నిజామియా జనరల్ హస్పిటల్సు అప్పల్గంజ్లో 1938లో ఏడవ నిజాం నిర్మించారు. ఇదే తదుపరి కాలంలో ఉన్నానియా జనరల్ హస్పిటల్గా పిలువబడుచున్నది. సర్డన్ మేజర్ రోనాల్డూరాస్ పరిశోధనల ఫలితంగా మలేరియాకు కారణమైన పరాన్ జీవుల అవిషురణ జిరి దాని నివారణ చర్యలు ప్రారంభమయినయి. 1923కు పూర్వమే రోనాల్డూరాస్ కృషితో అంటురోగాల నిర్వాలన ఉప్పుమండల వ్యాధుల నివారణ మరియు నియంత్రణల నిమిత్తం ఒక హస్పిటల్సు నగరంలోని నల్గొంట నిర్మించిను. అదే నేటి ఫీవర్ హస్పిటల్. ఇదే కోరంటి ఆసుపత్రిగా పిలువబడుచున్నది. పూర్వ పైదరాబాద్ రాజ్యంలో 1895లో వైద్యరంగంలో పరిశోధనల నిమిత్తం క్లోరోఫామ్ కమీషన్ ఏర్పడింది. నిజాం నవాబు కోడులు ప్రిన్స్ నిలోఫర్ జ్ఞాపకారం నీలోఫర్ పిల్లల వైద్యశాల నిర్మించబడ్డది. దీంతో పాటు పురానాపూర్ బ్రిడ్జీ దగ్గర సిటీ కాలేజీ పక్షప ట్రీల ప్రసూతి ఆసుపత్రి నెలకొల్పబడింది. ఇదే విట్టోరియా జెనన హస్పిటల్గా పిలువబడుచున్నది. 1880లో రెసిడెన్షి సర్జన్ డాక్టర్ తొలుత రెసిడెన్షి రెసిడెన్షి హస్పిటల్ నెలకొల్పబడింది. 1851లో కింగ్ ఎప్పుర్ మెమోరియల్ హస్పిటల్గా సికింద్రాబాద్లో ఏర్పడ్డ ఆసుపత్రి తదుపరి కాలంలో గాంధి ఆసుపత్రిగా మార్పు చెందింది. తొలోజుల్లో ఇది బ్రిటిష్ ఆర్యికి మాత్రమే సేవలందించేది. ఆ తదుపరి కొంతకాలానికి ప్రజలకు అందుబాటులోకి వచ్చింది. నిజాం నవాబు ట్రుస్టు ఆధ్వర్యంలో నిజాం జన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ మెడికల్ సైన్సెస్ ను పంజగుట్టలో నిర్మించిను. 1961లో ప్రస్తుతమున్న భవనాల నిర్వాళం జరిగింది. నిజామియా యునాని ఆసుపత్రి నిర్వాళం చార్బూసార్ దగ్గర ఏడవ నిజాం కాలంలో జరిగింది. నాటి నిజాంల కాలంలో పాశ్చత్య విద్యవైద్య సదుపాయాలన్నీ పైదరాబాద్ నగరంలోనే కేంద్రకృతమై ఉండేవి. దీంతో గ్రామీణ ప్రాంత వాసులు ముఖ్యంగా పేదప్రజలు పాశ్చత్య విద్యవైద్యులకు దూరమయ్యారు.

- ప్రో॥ జి.లక్ష్మణ్, m : 98491 36104
e: laxmangadeou@gmail.com

ప్రభుత్వం ప్రభుత్వం నుండి ప్రభుత్వం ప్రభుత్వం నుండి

మీకు జనాబ్ మీర్జా యాబూబ్ అలీ బేగ్ తెలుసా? పోస్తి ఆయన పెద్దకొడుకు మీర్జా సర్ఫరాజ్ అలీబేగ్? సరే చిన్న కొడుకు మీర్జా నవాజ్ అలీబేగ్ అయినా తెలుసా? సరే సరే మీకు ఏమీ తెలువదన్న సంగతి నాకు తెల్పిపోయింది గాని ఇక వారి మతలబులు, కెఫియత్తులు, కహనీలు జర వింటారా?

మీర్జా నవాజ్ అలీబేగ్ నాకు లంగోటీ యార్ దోస్తు అంటే బాల్యస్నేహితుడన్న మాట. ఐదు ఆరు తరగతుల్ల నా క్లాసీమేచ్. నాకంటే ఓ రెండేండ్లు పెద్ద కాని నా తరగతే. నేను ఉర్కూ మీడియంల ఎందుకు చదివిన్నని మీరు పరేషాన్ అవుతున్నా? కాదు వాడే తెల్లు మీడియంల చదివిందు. ఎందుకు చదివిందంటే అదొక దుఫ్ఫ భరీ పురానీ కహని. ఆ ఖీస్పు అభరీల చెప్ప. వాడు నాకు దోస్తైన మొదటి దినమే వాడ్చి ఖుల్లంఖుల్లగ, సాఫ్సీదాగా అణ్ణిన “వింర భై సువ్వు తుర్ఱాయునవు కదా మరి ఉర్కూ మీడియంల కాక తెల్లు మీడియంలకు ఎందుకొచ్చినవ్” అని. ఆ సవాల్కు జవాబ్గా వాడు “నేనే కాదు మా అన్న సర్ఫరాజ్ భీ తెల్లు మీడియమే” అన్నదు. “అరెరె, అట్టెట్లు” అన్న. అదేందో మా వాలిద్ సాబీకే తెల్ని. మేం నాలుగో తరగతి దాకా ఉర్కూలనే చదివినం. అంత బాగనే ఉండె కాని మా అబ్బాజాన్ అచాస్కిగ్ (హరత్తుగ్) ఈ తెల్లు మీడియంలకు మార్పించిందు” అని విచారంగ ముఖం పెట్టి అన్నదు.

ఆ విచారం ఎందుకో నాకు కొఢి దినాల్ల జల్లిగనే సమజ్ అయింది. అప్పటికే వాడు త్రిశంకుస్వర్ధంలో వేలాడుతున్నదు.

జంటలనేమో ఉర్కూ మాపోల్ (వాతావరణం). బడి చదువేమో తెల్లు మాపోల్. హంసల మధ్య కాకిలాగ, వాడి యాన భాషల్ని చూసి క్లాసుల పిల్లలే కాదు ఢీచర్లు కూడా నవ్వుటోళ్లు, మొత్తం క్లాసుల వాడొక్కడే ముస్లిం పిల్లగాడు. తప్పటిదుగుల తప్పుప్పుల తెల్లు చదువుతో వాడికి చచ్చే చాపొచ్చి చదువులల్ల వెనుకబడి పోయిందు. అయితే ఒక్క చదువుల వెనుకబడితేనే? మిగిలిన అన్ని సంగతులల్ల వాడు అప్పోల్ దర్జ నంబర్వన్.

పతంగులు పిలాయించడం (ఎగరేయటం), తెగిన పతంగుల్ని బొంగులతో లూతాయించడం, సైకిల్మీద డబుల్, త్రిబుల్ సప్పారీలు తొక్కడమే గాక గిల్లిదండ్రా, చౌర్ పోలీస్, చినంచానీ (ముట్టీంచుకునే అట), ఉచర్లభాద్, కబడ్డి ఆటల్ల వాడు ఎక్కా (సంబర్ వన్). చెరువులు, బావులు, కుంటల కాడికి పోయి గాలానికి ఎర్రటి ఎరను తెడిగి చేపలు పట్టే విద్యునే గాక చింతచెట్లు ఎక్కి చిటారుకొమ్మను చిగురు కోనే సాహసాలు కూడా చేసేటోడు. కోసిన ఆ చిగురును బిజ్జు కూరగాయలు అమ్ముటోళ్లకు అడ్డికి పావు సేరు అమ్మి ఆ పైనులతో ఆపాటాకీసుల దారాసింగ్ సీన్యూ చూసేటోడు. నాకేమో అటలు కాదు కదా సరిగ్గా ఉరకటం కూడా చాత కాకపాయె. వాడు గిలేర్తో (చిన్నచిన్న రాళ్లను పెట్టి పిట్లలను కొట్టే పంగల క్రర్) సూటిగా దెబ్బకొట్టి పిట్లలను పడగొప్పేవాడు. వాలీని “ముర్ది కా చొక్క”లో అమ్మితే పిట్లకొక పైన చొపున ఆ దుక్కులవాంధు ఇచ్చెటోళ్లు. అందుకే వాడితో దోస్తునా చేసిన. నా ధృత్యిలో వాడొక పీరో. మరొక్క మాట! వాడిల్లు కూడా మా గల్లీలనే ఉండేది. అట్ల మా దోస్తునా ఇంకా పక్కా అయిపోయింది.

వాడు లంట్లు (బొంగరం) తిప్పటంల భీ మహో మహార్. రంగు రంగుల లంట్లకు సుస్లి తాడు గట్టిగా బిగించి కుడి చేతిని చక్రంలాగ తిప్పి గాలిల ఎగిరేసేసరికి అది గిర్రగిర్రున తిరుతుంటే ఎడమ చేయి చూపి అరచేతిల దానిని నిలబెట్టేటోడు. ఒకసారి ఆశతో నేను నా అరచేతిని చాపిన. జోరు జోరున తిరిగే బొంగరాన్ని నా చేతిలకు వొడుపుగ జార్చిందు. కొస్టగులందే దాని మొన నా లేత అరచేతిని చక్కి లిగింతలు పెట్టుతుంటే నేను కిసకిసలాడుకుంట ఖుష్ పటోయిన.

నవాజ్ అంటే వాడేదో నిజాం నవాబ్ భాన్ దాన్ అనుకుంటుంద్రా? లే! వాడి అబ్బాజాన్ పోస్ట్ మెన్. టీంగు టీంగుమని పైకిలు గంట బజాయించు కుంట ఇల్లిల్లు తిరిగి ఉపా పంచే నోభరీ అయినది. అంతా కలిపి గంపెడు సంతాసం. సంసారం కటపట గానే నదిచేది. నవాజుకు టెక్కు బుక్కే కాదు నోటుబుక్కులు కూడా ఉండకపోయేది. నెలకు చారానా ఫీజు కట్టుటమే కష్టంగా ఉండేది. నేను రోజుకు ఒకసారైనా వాడికోసం వాళ్లింటుకు గుసాయించేది. నన్ను చూడంగనే వాడి అబ్బాజాన్ నవ్వుకుంట “అరే చౌర్ అయారే చౌర్” అని మజాక్ చేసి అందర్ని హపుర్ చేసెటోడు.

నేను చౌర్ ఎట్లయిన్నై ఆ కథ మీకు చెప్పి తీరాలె. నాకు లంట్లు అంటే మహో ఇష్టం. చెక్కతో చేసే ఆ లంట్లకు రింగురింగులుగ అనేక రంగులు ఉండేవి. నా దగ్గరేమో అది లేదు. ఒకరోజు నవాజ్ ఇంటికి పోయే సరికి వాడు లేదు కాని వాడి లంట్లు కనబడింది. గపుపుగ ఆ లంట్లను లటుక్కున నా జేబుల వేసుకుని మా ఇంటికి వచ్చిన. దానిని అవతలికి తీసుకపోకుండ ఇంట్లనే రహస్యంగ దాచిపెట్టి ఆడుకునేటోణ్ణి.

కని ఒకరోజు నేను లేని టైంల నా తమ్ముడు జ్ఞాని, అసలు సంగతి తెల్పుక దానిని మా గల్లీలకు తీసుకు పోయి ఆడుకుంటుంటే నవాజ్ దానిని గుర్తుపట్టి మళ్ళీ తన ఇంటికి వాపన్ తీసుకపోయిందు. నవాజ్ నస్ను ఏమీ అనలే కాని తన అబ్బాజాన్ కు ఆ సంగతి చెప్పినట్టుంది. అప్పట్టుంచి ఆయన నస్ను చూడంగానే ‘చోర్ ఆయారే’ అనెటోడు. అది నా చోరీ కథ. చిన్న చిన్న దొంగతనాలు చేయకపోతే అది చిన్నతనం ఎట్లయితది. ఆ చిన్నతనంల మజా ఏముంటది? ‘దొంగతనము మహో పొపము’ అన్న సంగతి తెల్పుక నేను చిన్నప్పుడు చాలా దొంగతనాలు చేసిన.

మాది మహోఘునత వహించిన చార్ సౌ సాల్ పురానా షహర్ కదా. గల్లీ గల్లీమే గంగాజమునా తపోజీబ్ (సంస్కృతి) వర్ణించేది. తెలుగోళ్ళ తురకోళ్ళ పండుగలేవోచ్చినా అందరూ పాన్ సుపారీల్లాగ కల్పిపోయి పండుగలు చేసుకునేటోళ్ళు. రంజాన్ పండుగ నాడు షీర్ కుర్చులు, హిందువుల ఇండ్లకు వాళ్ళ పంపిస్తే దీపావళి ఉగాదులకు హిందువుల వాళ్ళను భోజనాలకు ఆహోనించేది. మా అమ్మ ప్రతి ఉగాది నాడు సాయంత్రంపూట నా తురక దోస్తుల్ని పండుగ భోజనానికి పిలిచేది.

నవాజే కాక నవాజ్ అన్న సర్పరూజ్, నవాజ్ దోస్తు యూసుఫ్, మా గల్లీ ఆఖర్ ఉండే అరబ్బుల పిల్లగాదు హామీద్ అందరూ కల్పి ముసిముసిన నవ్వులతో సిగ్గుపడుకుంట మా ఇంట్ల దివాన్ భానాలకు వచ్చేది. హామీద్ చాల అందమైన పిల్లగాడు. ‘కొలిమిల ఎర్గా కాల్చిన రాగిరంగు’ ముఖంతో తళతళలాడే నీలిరంగు అలల కండ్లతో ‘చోటే నవాబోలా ఉండటోడు. అమ్మ వాళ్ళందరికి పీటలు పరిచి ఆకుపచ్చటి పెద్దపెద్ద అరటాకులల్ల ఉడుకుడుకు బెల్లం భక్క్యాలు వడ్డించి వాటిమీద కరిగించిన కమ్మి ఘుమఘుమల ఆపు నెఱ్యి వేసేది. మరగాచిన మీగడపాలను కోపులల్ల ప్రత్యేకంగా అమర్చేది. ఉడుకుడుకు నేతి భక్క్యాలను మీగడ పాలల్ల ముంచుకొని తింటుంటే వాళ్ళకు జన్మతీలో (స్వర్గం) ఉన్నట్టని పించేది. అయితే సీసపు గ్లూసలల్ల పోసిచ్చే ఉగాది పచ్చడి మాత్రం కొంచెం రుచిచాసి ఆ పులుపు చేమ తీపిలకు వాళ్ళంతా ముక్కుమూతితో సహి ముఖమంతా మూడో అంటే ముడుచుకునే టోళ్ళు. పచ్చడి అనరాక పచ్చడా బహుత్ కర్కూ పై అని ఒకరు, ఖద్దూ వైం అని మరొకరు షికయ్యతులు చేసేటోళ్ళు. “పచ్చడ వై బచ్చాల్ బహుత్ అచ్చాపై” అని మరీ మరీ అడిగి లాట్లలేసుకుంట తినేటోళ్ళు.

కాలం అలల తాకిడికి మా దోస్తునాలన్నీ తీస్తు తేరా నొ అరారాలై నాయి. నవాజ్ పదో తరగతి కంప్లీట్ చేయకుండానే చదువావేసి ఉప్పాభానాల మదద్గార్గ (ఆసిపైంటు) చేరి ఆఖరికి పోస్ట్స్ మాన్ అయ్యిందు. వాడి అన్న తన మేమమామ లాగే పోలీసులల్ల హోంగార్చుగ భర్త అయ్య. ఆఖరికి నాంపల్లి చౌరస్తుల త్రాఫిక్ కాన్సెస్టబుల్గ నల్లరికి దారి చూపే దీప స్టంభమయ్యిందు. “చోటానవాబ్” హామీద్ అరబ్బు దేశాలకు పొయ్యే ప్రయత్నంల మాడు పదులు నిండకుండనే ‘దిల్కీ

బీమారీతో అల్లకు ప్రియమయ్యిందు. యూసుఫ్ “గధా న ఘర్ కా న ఘూట్ కా” వోలె దునియా కా మేలాలో కాట అయిపోయిందు. ఇంకా చాలా మంది నా గరీబ్ తురక దోస్తులు కాలం కలిసి రాక మాజ్కి బండిలుగ, తర్వాత్ బండిలుగ, సైకిల్ మెకానికలుగ అయిపోయి చరిత్ర చెత్త బుట్టలోకి వెళ్లిపోయింద్రు.

నా జీవితమంతా రెండు శేషప్రశ్నలు నిరంతరం వెంటాడినాయ్. నా తరం ముస్లిం పిల్లలు తెలుగు మీడియంల ఎందుకు చదవాల్సి వచ్చిందనేది మొదటి ప్రశ్న. ఉర్దూ మీడియం స్కూలుకు సదరసాబ్గ (హైద్రాబాద్ స్కూల్స్) పనిచేస్తూ ఇంటికి సియాసత్ అక్వార్ తెప్పిస్తూ, తనకు కోపమెన్నే ముమ్మల్ని సుప్పర్కే బచ్చే అని ఉర్దూలనే తెట్టే మా బాపు ముమ్మల్ని ఉర్దూ నేర్చుకొమ్మని ఎందుకు బలవంతం చెయ్యలేదు అన్నది రెండో ప్రశ్న. ఆ రెండు ప్రశ్నలకు చాలా ఆలస్యంగా కాలమే సమాధానాలను ఇచ్చింది.

1948 సెప్టెంబర్ల ప్రైదరాబాద్ రాజ్యం మీద పోలీస్ యాక్షన్ జరిగి ఆంధ్రావాళ్ళ తెలుగు వెల్లవల ఉర్దూ పూచిక పుల్లలూ కొట్టుక పోయింది. 1956ల ఆంధ్రప్రదేశ్ ఏర్పడంగానే కొసప్రాణంతో ఉన్న ఉర్దూ ఆత్మ రక్షణలో పడిపోయింది.

చిన్నప్పుడు ఉడుకు రక్తంతో దుడుకుగా, ఒడ్డుపొడుగులతో ఉండి నా మీద జిలుంచేనే నా దోస్తు నవాజ్ పయసు ముళ్లక గరమ్ నుండి నరమ్కు దిగజారాడు. నా యాఛై సంవత్సరాల పయసులో ఒకసారి ఆ పాత ఇంట్లోనే అతన్ని కలుకున్నాను. గళలుంగీ పైకి ఎగకట్టుకని చింపుల బీను వేసుకుని నెత్తిమీద ఒక చిన్న తెల్లటి జిఅటోపీ పెట్టుకుని బీడీ తాగుతూ అప్పిపంజరంలా కనబడ్డాడు. ముగ్గురు మగ పిల్లలు, ముగ్గురు ఆడపిల్లలు గరీబీలో మునిగి తేలుతున్నారు.

అదే పాత సైకిలు, అదే ‘టపా’ నొకరీ. సైకిలు తొక్కుతుంటే దమ్మ వస్తుందని ఉప్పాభానాలోనే కూచుని ఉత్తరాల మీద ముద్రలు వేసే పని చేస్తున్నాడట. పెద్దొడుకు అదే దష్టర్లు చప్పాసే.

కాలమహిమ పలన భద్రులోకులు జాబితాలో చేరిన నాతో చాలా వినయంగా మాట్లాడుతుంటే నాకు చాలా కష్టమనిపించింది.

సిగ్గు కూడా అనిపించింది.

మీర్జా నవాజ్ అలీ బేగ్ ఇప్పుడు లేడు.

అరు పదులైనా దాటక ముందే ఇల్లు ఖాళీ చేసి అల్లా దగ్గరికి పెళ్లిపోయాడు.

ఇది రాస్తుంటే నాకు “గబ్బు” సీన్యూలో రఫీసాబ్ పాడిన పాత పాట యాది కొస్తుంది.

“బచ్చపన్ తుమ్మారే సాఫ్ గజారా పై దోస్తోం

వి దిల్ తుమ్మారా ప్యార్క మారా పై దోస్తోం !!

(పార్మినార్ కథలు-పుస్తకం నుంచి)

-పరపత్తు లోకేష్వర్, m: 91606 80847

e : lokeshwar.hyderabad@gmail.com

మంధని ఆలయాన్ని బాగు చేయటానికి ఎంతకంట!

మంధని, పూర్వపు కరీంనగర్ జిల్లాలో, ప్రస్తుత పెద్దపల్లి జిల్లా, అదే మండలంలో గోదావరినది ఒడ్డునున్న ఒక గ్రామం. వేదమంత్రాలను నిరంతరం పరిచే ఘనాపారీలున్న గ్రామంగాబట్టి ఈ గ్రామానికి మంత్రకూటమనే పేరొచ్చిందంటారు. వేదమంత్రాలను మంధనం చేసిన ప్రదేశం గాబట్టి ఆ గ్రామాన్ని మంధని అని పిలిచారంటారు. మంత్రాలు పరిచే వేయమంది వేద ఘనాపారీల కుటుంబాలుండటాన 'బ్రాహ్మణ గడప' అనే పేరు కూడా ఉందంటారు. క్రీ.శ. 8-9 శతాబ్దాల్లో ఆదిశంకరాచార్యుడు మంత్ర కూటాన్ని సందర్శించి, స్థానిక వేదపండితుల ఉచ్ఛారణ విని మంత్ర ముగ్గుడైనాడని కూడా అంటారు. విధి గాధలతో ముడివడిన మంధనిని మంత్రపురి అని, మన్మశీలమని పిలవటమే కాక దానికాక స్థలపురాణం కూడ రూపుదిద్యకొంది.

రాక్షసులు దేవతల్ని పీడిస్తుండగా, వారు మంత్రకూటంలోని గౌతమాశ్వరుని శరణు కోరగా, శివుడు, మన్మశువును సృష్టించగా అతడు ఈ రాక్షసులను సంహరించటంచేత ఆ గ్రామానికి మంత్రకూటం, మన్మశువురుమని పేర్లు కలిగాయని, బ్రాహ్మణ స్వామీ ఉంది. గౌతమానది తీరాన, గౌతమ మహర్షి నిర్మించిన ఆలయాన్ని గౌతమీశ్వరాలయం అని ఇక్కడి ప్రధాన దేవాలయాన్ని పిలుస్తారు.

ఈక అసలు విషయానికి కొస్తే, కళ్యాణచాళుక్య త్రిభువన మల్లుని, సామంతుడుగా గుండరాజు, మంధని నుంచి పాలించాడని, ఈ విషయం గుండరాజు బొక్కలవాగు, కాకతీయ రుద్రదేవుని అనుమకొండ శాసనాల్లో ఉంది. రెండో ప్రోలరాజు, గుండరాజును వధించి, మంధని ప్రాంతాన్ని స్వాధీనం చేసుకోగా, అప్పటి నుంచి,

ఈ గ్రామం కాకతీయుల పాలనలోనే ఉంది.

ఇక్కడ కాకతీయ వాస్తు శిల్పానికి అద్దంపడుతున్న గౌతమీశ్వరాలయం ఒకప్పుడు అంగరంగపైఖవాలతో, వేదమంత్రాలతో వెలుగొందిందే. రాజ ప్రముఖులు, రుషిపుంగవులు, వేలాది భక్తుల సందర్భాలతో కళకళలాడిందే. ధూప, దీప, నైవేద్యాలతో, సృత, గీత, వాయ్యాలతో నిష్ఠకళ్యాణం, పచ్చతోరణంలా భాసిల్చిందే. కాకతీయ వతనానంతరం, నిరాదరణకు గురై అలనా, పాలనా లేక, చికిత్సల్యమైంది. ధగధగమని మెరిచే బంగారు కలశాల కాంతులీనిన ఆలయ శిఫరాలు కూలిపోయాయి. పునాదులు కదలి, గోడలు రాలిపోయాయి. కప్పు బండలు ఒక్కాక్కల్చీగా నేలకొరిగాయి.

కాకతీయ శిల్పకళా నైపుణ్యానికి మచ్చుతునకగా, ఎత్తైన అధిష్టానం, అణవణపు అందంగా మలచిన ఆలయగోడలు, వాటిపై అపురూప శిల్పాలు, దూలాలు, ద్వారాలు, స్థంభాలు, వాటిపై అమర్ఖిన బ్రాకెట్లు, గత్వైభవ చిహ్నాలుగా మిగిలిపోయాయి. శిథిలాలైనా శాందర్భాన్ని ఒలకబోస్తునే ఉన్నాయి. ఎవర్నీ ఏమీ అనలేం. మళ్ళీ గౌతమ మహర్షి వచ్చి వెలవెలబోతున్న ఈ గౌతమీశ్వరాలయాన్ని ఊడదిసి, పునర్ర్చెభవాన్ని కలిగించి, వేదమంత్రోచ్చారణలతో కళకళలాడిస్తాడేమో చూడాలి!

(ఈ వ్యాసరచనకు సమాచారాన్నిందించిన శ్రీరామోజు హరగోపాల్, సముద్రాల సునీల్, లోకేరాజ్ పహన్, ఇంకా బి. వెంకటరామారావుగార్దకు కృతజ్ఞతలతో).

ఈమని శివాగిరెడ్డి-ప్రపతి

m : 9848598446

e : nagireddy@malaxmi.in

జనవరి 25న భారత పర్యాటక దినోత్సవం

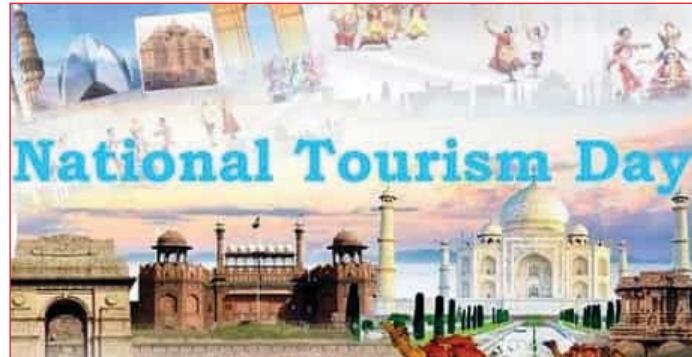
పర్యాటకాన్ని ప్రోత్సహించడానికి, దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థ అభివృద్ధిలో పర్యాటక రంగ ప్రాముఖ్యత గురించి అపగాహన కల్పించడానికి ప్రతి సంవత్సరం జనవరి 25న భారతదేశంలో జాతీయ పర్యాటక దినోత్సవం జరుపుకుంటారు. ఈ రోజు ప్రపంచప్యాటుంగా సామాజిక, రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంస్కృతిక విలువ, ఆర్థిక విలువలపై పర్యాటక రంగం ప్రభావం చూపుతుంది. భారతదేశం అద్భుతమైన పర్వతాలు, అడవులు, సముద్ర తీరాల నిధి అయినందున ఇది అందమైన పర్యాటక ప్రాంతం. ప్రకృతిని రక్షించడం యొక్క ప్రాముఖ్యత గురించి అపగాహన కల్పించడానికి ఈ దినోత్సవం ఒక అద్భుతమైన మార్గం.

భారత ఉపభంగం పర్యాటకుల కోసం అనేక అంశాలను కలిగి ఉంది. మెరినే ఇసుకతో విస్తరమైన బీచులు, మంచుతో కప్పబడిన అద్భుతమైన పర్వతాలు, అరుదైన, అందమైన వృక్షజాలం, జంబులం, సాహస్రపేత అడవులు, జలపాతాలు, పర్వత శిఖరాలు, ఎదారులు ఇలా ఎన్నో ప్రత్యేకమైన అందాలు భారత్ సాంతం.

తెలంగాణలో పర్యాటక ప్రాంతాలు

పరూతన కట్టడాలనే కాకుండా.. సంప్రదాయ ఉత్సవాలను ఆస్మాదించేందుకూ ఇక్కడకు వ్యాపారి సంఖ్య ఏటికేడాది పెరుగుతోంది. ప్రత్యేక రాష్ట్రం ఏర్పడిన తరువాత తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం పర్యాటకులకు అనేక సౌకర్యాలు కల్పిస్తుంది.

నల్గులు అందాలు, ప్రాణహిత అభయారణ్యం, అనంతగిరి కొండలు, నాగార్జున సాగర్, కాళేశ్వరం ప్రాజెక్ట్, కోట్టపల్లి, లక్ష్మిపూర్, కాగ్నినది, ఎగువ మానేరు, మంజీరా నది, టీక్రియాల్ చెరువు, పాకాల చెరువు, కాకతీయులు కట్టించిన ఛనవోలు మల్లికార్జునస్వామి అలయం, వరంగల్ కోట్, రామప్ప దేవాలయం, ప్రతాపరుద్ర నక్కతశాల, త్రీకూటాలయం, రంగశాయపేట, జలవిద్యుత్ కేంద్రం,

ఎత్తిపోతల పథకం, బుద్ధవనం, నాగార్జున కొండ, డిండి ప్రాజెక్టు, భీముని పాదం జలపాతం, కొరవి పీరబ్బిదుస్వామి, కవ్వాల్ పులులు సంరక్షణ కేంద్రం, శివారం వన్యప్రాణి సంరక్షణ కేంద్రం, బుగ్గ రాజేశ్వరాలయం, సత్యనారాయణస్వామి అలయం, గుట్ట మల్లిన్న స్వామి-వేలాల, లక్ష్మీనరసింహ స్వామి అలయం, ఏకిలి, ఖుట్ట మహాల్ ఇలా అనేకం తెలంగాణ ప్రాంతంలో చూడవచ్చు. ఇప్పి పర్యాటకులకు కనువిందు చేస్తాయి.

ప్రాదుర్భావ సగరంలో చారిత్రక కట్టడాలు

■ కుతుబ్ షాహీలు, ఆసఫ్జాహీల కాలం నాటి చారిత్రక కట్టడాలు సగరానికి వచ్చే పర్యాటకులను విశేషంగా ఆకర్షిస్తున్నాయి. చారినార్, మక్కాముసీదు, గోల్కొండ, చౌమహాల్ ప్యాలెన్, ఘలిస్కసుమా ప్యాలెన్ నగర చారిత్రక వైభవానికి దర్శణంగా నిలుస్తున్నాయి.

- లుంబినీ పార్కు కేబీఆర్ పార్కు, సంజీవయ్య పార్కు, ఎస్టీఆర్ గార్డెన్, సాలార్జూంగ్ ముయ్యజియం, స్టేట్ ముయ్యజియం, జీవెన్ పంచి సంగ్రహశాలలు, జూ పార్కు నగర ప్రత్యేకతను చాటుతున్నాయి.
- చౌముహాల్ ప్యాలెన్ శిల్పకళ అద్భుతం. అరణ్యంలో సంచరించే అనుభవం కలిగించే జూపార్కు నిజాల రాజప్రసాదాలు, ముయ్యజియంలు, హనేన్ సాగర్లో బోటు పికారు... ట్యాంక్బిండ్, నెక్సెస్ రోడ్డు ఇలా అంతా మనోహరమే. నగరానికి వచ్చిన స్వదేశీ, విదేశీ యూతికులకు గోల్కొండ కోట చూడండే పర్యాటక దాహం తీరదు. రోజంతా తనివి తీరా చూసి మురిసిపోతారు. గైడ్లు ఇక్కడి అందాలను విపరించిన తీరుకు మంత్రముగ్గులపుతారు.

- దక్షణమ్యాస్, m : 9030 6262 88
e: desk.deccan@gmail.com

మన ప్రాదరాబాద్ విశ్వనగరం

ప్రపంచ నగరాలతో పోటీ పడుతున్న సిటీల్లో మన ప్రాదరాబాద్ ఒకబీగా ఇన్నాళ్లు చెబుతూ ఉండేవారు. కానీ ఇప్పుడు నీన్ మారింది. అన్ని రంగాల్లో ప్రాదరాబాద్ విశ్వనగరంగా మారిపోతుంది. ప్రాదరాబాద్ ఇప్పుడు అందరికి ఇష్టమైన ప్రాంతంగా నిలుస్తోంది. కొత్త ఐటీ కంపెనీలకు కేరాఫ్ అడ్డనగా మారుతోంది. ఇతర రంగాల్లోనూ తనదైన ముద్దను వేస్తోంది. ప్రధానంగా ఐటీ రంగంతో పాటు ఫార్మా, హాస్పిటాలిటీ, విద్య, వైద్య రంగాల్లో దూసుకు పోతూ ప్రపంచ పటంలో భాగ్యనగరం ప్రత్యేక గుర్తింపు దక్కించుకుంది.

ఐటీ అధ్యాగా నగరం

ఐటీ రంగంలో ప్రాదరాబాద్ నగరం ప్రపంచతో నేడు పోటీ పడుతోంది. ప్రపంచ ఐటీ దిగ్జిటలైన ప్లైట్‌ఫోరమ్, గూగుల్, ఫేన్బెక్, ఐబీఎం, బరాకిల్, ఇస్టోనిస్, డీసీఎస్ తదితర కంపెనీలు ప్రాదరాబాద్‌ను అతి ముఖ్యమైన వ్యాపార కేంద్రంగా భావిస్తున్నాయి. వీటికి తోడు అనేక కొత్త కంపెనీలు భారతదేశంలో ఐటీ కార్య కలాపాల కోసం ప్రాదరాబాద్‌ను తమ కేంద్ర స్థానంగా ఎంచుకుంటున్నాయి. దేశంలోని ఇతర మెట్రో నగరాలను తల దన్నుతూ ఐటీ ఎగుమతుల్లో రికార్డులు నెలకొల్పుతోంది.

2020-21లో ఐటీ ఎగుమతులు 1.45 లక్షల కోట్లు కాగా, 2021-22లో దాదాపు 1.65 కోట్లకు చేరింది. దేశ ఐటీ రాజధాని అని చెప్పుకుంటున్న బెంగళూరు 2021 ఏడాదిలో 1.40 లక్షల ఉద్యోగాలను కల్పిస్తే ప్రాదరాబాద్ మాత్రం 1.50 లక్షల ఉద్యోగాలను కల్పించింది. ఇదే దూకుడును కొనసాగిస్తూ 2026 నాటి కల్గా 3 లక్షల కోట్ల ఎగుమతులు, 10 లక్షల మందికి ఉద్యోగాలను కల్పించే లక్ష్యంగా ముందుకు వెలుతోంది.

హాస్పిటాలిటికి కేరాఫ్ అడ్డన్

ప్రాదరాబాద్ నగరం ఆతిధ్యానికి మారు పేరు. ఇంగ్రండును సుధిర్షు కాలం పాలించిన రెండవ ఎలిజబెట్ రాణి ప్రాదరాబాద్ ఆతిధ్యానికి ముగ్గురాలైంది. ఇక్కడి సంస్కృతి, సాంప్రదాయాలకు ప్రాచీన ఆమాన ఆమె తన జీవితంలో

ప్రాదరాబాద్ నగరం ఎప్పటికి గుర్తుంటుందని తెలిపింది. అతిధ్య రంగంలో అంతటి గుర్తింపును దక్కించుకున్న ప్రాదరాబాద్కు వివిధ వ్యాపారాలు, వైద్య అససరాలు, టూరిస్టులుగా నిత్యం లక్ష మందికి ప్రాగా వస్తున్నారని గణాంకాలు చెబుతున్నాయి. ఇక్కడి చారిత్రక, పర్యాటక ప్రాంతాలను వీక్షించేందుకు వచ్చే దేశీయ, అంతర్జాతీయ పర్యాటకులకు ఎలాంటి లోటు రాకుండా అతిధ్యం అందిస్తూ తన బ్రాండ్ ఇమేజ్ను కాపాడుకుంటోంది.

ప్రపంచం మెచ్చిన గ్రీన్ సిటీ

ప్రపంచంలోనీ అనేక నగరాలతో పోటీ పడి హైదరాబాద్ నగరం వరల్డ్ గ్రీన్ సిటీ అవార్డు-2022 క్లెవర్సం చేసుకుంది. అత్యంత ప్రతిష్ఠాత్మకంగా భావించే ఈ అవార్డుతో పాటు లివింగ్ గ్రీన్ ఫర్ ఎకనామిక్ రికపరి కేటగిరీలోను అత్యుత్తమ సిటీగా ఎంపికేంది. ఇంట రైప్సుల్ అసోసియేషన్ ఆఫ్ హర్టికల్చర్ ప్రొడ్యూసర్ సంస్థ ఆఫ్సర్సంలో ఈ అవార్డును అందుకున్న ఏకైక ఇండియా నగరంగా చరిత్ర సృష్టించింది. హైదరాబాద్ అంటే ఒకప్పుడు వివిధ రకాల పశ్చాతోటలకు నెలవు.

బాగ్ అంటే ఉర్దూలో తోట అని అర్థం. అప్పోదానికి, పచ్చదనానికి భాగ్యనగరం వందల ఏక్ష్యూగా ప్రతీతి. అయితే కాలక్రమంలో నగరం భారీగా విస్తరించడం, పాత కాలపు నాటి తోటలు, పచ్చదనం కొంత వరకు కనుమరుగు కావడంతో తెలంగాణ ప్రభుత్వం గత కొన్నిభూగ్రా అర్థాన్ పారెస్ట్రో పై ప్రత్యేక దృష్టి సారించింది. రోడ్ల మధ్యలో మొక్కలు నాటడం, ఓఆర్పార్కర్ ఇర్రావులా పచ్చదనాన్ని పెంపొందించడంతో పాటు ఇప్పుడున్న పార్కులకు తోడు అనేక కొత్త పార్కులను ఏర్పాటు చేస్తోంది. నగరంలోని అనేక ప్రాంతాల్లో వేగంగా జరుగుతున్న అర్థాన్ పారెస్ట్రోంగ్తో నగరం పచ్చదనానికి మారు పేరుగా వ్యక్తిగతిగా చెందుతోంది.

అటవీ విస్తీర్ణంలో తెలంగాణకు రెండోస్థానం..

ముఖ్యమంత్రి కేసిఐర్ మానస పుత్రిక హరితపోరం కార్యక్రమం రాష్ట్రంలో మంచి ఘలితాలు ఇస్తున్నది. ఈ పథకంతో రాష్ట్రంలో ఏకంగా 632 చదరపు కిలోమీటర్లలో అదనపు పచ్చదనం పెరిగింది.

దీంతో అటవీ విస్తీర్ణంలో మన రాష్ట్రం దేశంలోనే రెండో స్థానంలో నిలిచింది. ఈ విషయాన్ని కేంద్రం పర్యావరణ, అటవీ శాఖ మంత్రి అశ్మిని కుమార్ చౌథే అధికారికంగా రాజ్యసభలో ప్రకటించారు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 2015-16లో ప్రారంభించిన హరితపోరం కార్యక్రమం కింద 230 కోట్ల మొక్కలు నాటాలని లక్ష్యంగా పెట్టుకుంది. అయితే ఈ విదాది జనవరి నాటికి 235.59 కోట్ల మొక్కలు నాటడం జరిగింది. దీంతో 102.6 శాతం మొక్కలు నాటడం జరిగింది.

ఇండియా స్టేట్ ఆఫ్ ఫారెస్ట్ రిపోర్ట్ (ISFR) 2021 ప్రకారం.. తెలంగాణలో 21,214 చదరపు కిలోమీటర్ల అటవీ విస్తీర్ణం ఉంది. 2019 - 2021 మధ్య అటవీ విస్తీర్ణాన్ని పరిశీలిస్తే.. 632 చదరపు కిలోమీటర్ల పెరుగుదల ఉంది. దీంతో దేశంలోనే తెలంగాణ అటవీ విస్తీర్ణంలో రెండో రాష్ట్రంగా నిలిచింది. అంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం 647 చదరపు కిలోమీటర్ల పెరుగుదలతో మొదటి స్థానంలో నిలిచింది. బీజేపీ పాలిత రాష్ట్రాల్లో అటవీ విస్తీర్ణాన్ని పరిశీలిస్తే.. ఉత్తరప్రదేశ్లో 12 చ. కి.మీ. మధ్యప్రదేశ్లో 11, మహారాష్ట్రలో 20, గుజరాత్లో 69, కర్ణాటకలో 155 చదరపు కిలోమీటర్ల పెరుగుదల ఉంది. అయితే అటవీ విస్తీర్ణం పెరుగుదలకు కేంద్రం తీసుకుంటున్న చర్యలను వివరించాలని బీఆర్ఎస్ ఎంపి బీ పార్ట్సారథి రెడ్డి అడిగిన ప్రశ్నకు అశ్మిని కుమార్ చౌథే సమాధానం ఇచ్చారు.

తెలంగాణ పోరిటేషన్

ఆర్మీయాలజీ డిపార్ట్మెంట్‌ను 1914లో 7వ నిజాం నవాబ్ సర్ మీర్ ఉస్మాన్ అబ్ భాన్ స్థాపించారు. దైరెక్టర్ జనరల్ ఆఫ్ అర్బిన్యూలజీ ఆఫ్ ఇండియా సలహ్ మేరకు, 27 జూన్ 1914న

ప్రోఫెసర్ గులాం యజ్ఞానీ దాని వెందటి డైరెక్టర్ గా నియమితులయ్యారు. దీనికి ఇప్పుడు 'ది డిపార్ట్మెంట్ అఫ్ హెరిటేజ్ తెలంగాణ' అని పేరు పెట్టారు. ఈ విభాగం తెలంగాణ రాష్ట్ర సాంస్కృతిక వారసత్వం, పురావస్తు పరిశోధన, రక్షణకు సంబంధించిన కార్యకలాపాలకు ప్రసిద్ధి చెందింది. పురాతన స్మారక చిహ్నాలు, పురావస్తు ప్రదేశాలు, చారిత్రక ప్రాముఖ్యత కలిగిన అవశేషాల నిర్వహణ విభాగం యొక్క ప్రధాన కార్యకలాపం. తెలంగాణ రాష్ట్ర సాంస్కృతిక వారసత్వం యొక్క పురావస్తు పరిశోధన, రక్షణ కోసం హెరిటేజ్ తెలంగాణ విభాగం ప్రధాన సంస్ಥ.

పురాతన స్మారక చిహ్నాలు, పురావస్తు ప్రదేశాల నిర్వహణ కోసం, మొత్తం రాష్ట్రం 3 సరిగ్గలుగా విభజించబడింది. ఈ విభాగంలో అబిడ్స్ రోడ్స్టూలోని గన్ ఫోండ్రీలో ఉన్న డైరెక్టరేట్ కార్యాలయం, వరంగల్ (వరంగల్, ఖమ్మం), కరీంనగర్ (కరీంనగర్, ఆదిలాబాద్, నిజామాబాద్), మహబూబ్ నగర్ (మహబూబ్ నగర్, నల్గొండ)లోని ప్రాంతీయ కార్యాలయాలు, వభీక్ గార్డెన్స్ హైదరాబాద్లోని స్టేట్ మ్యూజియం ఉన్నాయి.

ఈ సంస్థ రామపుర దేవాలయం యనెరోడ్ గుర్తించబడానికి ప్రధాన పొత్త పోషించింది. మెట్ల బావులను పునరుద్ధరించి,

కనుమరుగువుతున్న వారసత్వ కట్టడాలను కాపాడటంలో తెలంగాణ హెరిటేజ్ సంస్థ ప్రత్యేక దృష్టి కేంద్రికరించింది. ప్రత్యేక రాష్ట్రం తరువాత ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ అనేక వాటిని పునఃనిర్మిస్తాన్నారు.

గండిపేటలో ఎకో పార్క్ ప్రారంభించిన మంత్రి కేసీఆర్

నగరవాసులకు మరో ఆహ్లాదకరమైన చోటు అందుబాటులోకి వచ్చింది. సిటీకి అత్యంత దగ్గరగా ఉండే గండిపేటలో సుందరంగా తీర్చిదిద్దిన ఎకో పార్క్ ను మంత్రి కేసీఆర్ ప్రారంభించారు. ఉన్నాన్ సాగర్ సరస్సుకు వందేళ్లు నిండిన సందర్భాన్ని పురస్కరించుకొని 5.9 ఎకరాల విస్తరణలో ఈ ఎకో పార్క్ ను తెలంగాణ ప్రభుత్వం తీర్చిదిద్దింది.

ఇక.. గండిపేట ఎకో పార్క్లో పిక్నీక్ స్పేస్‌తో పాటు ఉన్నాన్ సాగర్ బ్యాక్ డ్రాప్‌గా యాంఫి థియేటర్, షావర్ టెఱ్రెన్, వాక్ వేన్, రెండు ఆర్ పెవిలియన్లు, పుడ్ కోర్టులను ఏర్పాటు చేశారు. అవుటర్ రింగ్ రోడ్స్టూకు ఆనుకుని ఏర్పాటు చేసిన ఈ పార్క్ ప్రైదరాబాద్ జనాలకు పిక్నీక్ స్పేస్‌గా మారుతుందని మునిసిపల్ శాఖ అధికారులు తెలియజేస్తున్నారు.

**- కట్ట ప్రభుత్వం, m : 8106721111
e: akumarkatta@gmail.com**

లోప్రో (భోగ) ప్రాముఖ్యత

భారత దేశం పండగుల నేల. భారత దేశంలో, సంవత్సరంలో ఏదైనా నెలలో గాని లేదా ఏదైనా బుతువులో గాని పండగ జరగకుండా అసమయం గడిచింది అని ఊహించుకోవడమే ఎంతో కష్టతరమైన విషయం. అంతలా భారతీయులను పండగలు పలకరిస్తుంటాయి. ఈ పండగలను చేసుకొనే విధానాలు ప్రాంతాన్ని బట్టి మారుతూ ఉంటాయి. కానీ, పండుగలో ఉన్న సారాంశం, పరస్పర సామరస్యం మాత్రం చెక్కు చెదరకుండా అన్ని పండగల్లో, అన్ని ప్రదేశాల్లో అలాగే ఉంటాయి.

వ్యవసాయానికి మూల స్థంభాలుగా ఉండే రాష్ట్రాలు లేదా దేశం ఏదైనా, పండకోత సందర్భంగా పండగలు చేసుకోకపోతే అది నిజంగా ఆశ్చర్యపడాలిస్తున విషయమే. ఎందుచేతనంతో, వ్యవసాయం చేసేవారు పండకోత సమయంలో వారికి వచ్చే దిగుబడి, రాబడికి గాను ఎంతో కృతజ్ఞతతో వారి ఆనందాన్ని వ్యక్తం చేస్తూ పండగ చేసుకుంటారు.

ఉత్సవారితమైన రాష్ట్రాల్లో ముందుండే పంజాబ్, హర్యానా రాష్ట్రాలు, లోప్రో అనే వ్యవసాయానికి సంబంధించిన పండగును జరుపుకుంటాయి. ఈ పండుగ యొక్క విశిష్టతల గురించి తెలుసుకుండాం.

లోప్రో యొక్క శభ్దవ్యత్పత్తి :

లోప్రో అనే పదం ఉద్ఘాంచడం వెనుక ఎన్నో కథలు ఉన్నాయి. ఈ పదం ‘లోహ’ అనే పదంతో ఉద్ఘాంచించిని ఒక కథ ప్రచారంలో ఉంది. ‘లోహ’ అంటే ఇనుము అని అర్థం. మందమైన ఇనుము బాండిలను పండుగ సందర్భంగా రకరకాల మసాలాలు తయారు చేయడంలో భాగంగా ఉపయోగిస్తుంటారు. ఇక్కడి నుండే ఈ పండుగకు ఈ పేరు వచ్చిందని చెబుతారు. జానపద కథలు చెప్పేవారు మాత్రం పూర్వం ఇద్దరు తేబుట్టువలు ఉండేవారని వారి

పేరు పౌళికా మరియు లోప్రో. పౌళికా పౌళి సందర్భంగా వేసిన మంటల్లో చిక్కుకొని చనిపోయిందట, లోప్రో బ్రతికిపోయాడట. అలా లోప్రో బ్రతికిపోవడంతో ఆ ఆనందాన్నే ఇలా పండగ రూపంలో జరుపుకుంటున్నారని చెబుతారు.

వ్యవసాయం విజయవంతమవడం :

భారత దేశం వ్యవసాయంపై ఆధారపడ్డ దేశం. భూసారవంతమైన నెలాలు కలిగిన పంజాబ్ మరియు హర్యానా రాష్ట్రాల్లో ఈ మాట మరింత నిజమైనది అని అనిపించకమానదు. ఇలాంటి ప్రదేశాల్లో తాము పడ్డ కష్టానికి, పెట్టిన పెట్టుబడికిగాను చివరిగా వచ్చే పంట దిగుబడి, పండకోత సమయంలో వచ్చే రాబడి, ఇక్కడివారికి ఎంతో ఆనందాన్ని ఇస్తుంది. ఇలాంటి సందర్భంలో జరుపుకొనే పండగనే లోప్రో అంటారు. అందుచేతనే పంజాబీ ప్రజల గుండెల్లో ఈ పండుగకు ప్రత్యేకమైన ప్రాముఖ్యత ఉంది.

తరువాతి తరాలకు సాంస్కృతిక సమగ్రతను అందిస్తున్నారు

లోప్రో పండగలో ముఖ్యమైన భాగం ఏమిటంటే, ఈ పండగ సందర్భంగా చిన్నపీల్లలు ఇంటింటికి వెళ్లి జనపద పొటలు పాడుతారు. పీరు ఇలా పాడుతున్నందుకు గాను, ఆ ఇంటివాళ్ళు బెల్లం, గింజలు, డబ్బు, ఈ రోజుల్లో చాకోలెట్టని వారికి బహుమతిగా ఇస్తున్నారు. ఇలా చేయడం ద్వారా పిల్లలకు ప్రోత్సాహకం లభిస్తుండటంతో వారు కూడా ఎంతో ఉత్సాహంగా ఈ కార్యక్రమంలో పాల్గొంటున్నారు. ఇలా చేయడం ద్వారా, పీరు సంస్కృతి, విలువల గురించి ఎంతగానో నేర్చుకుంటున్నారు. పీటి వల్ల పీరి వ్యక్తిత్వం కూడా ఎంతగానో అభివృద్ధి చెందుతుంది. అందుచేతనే సంప్రదాయకమైన పంజాబీ కుటుంబాలన్నీ ఈ పండుగకు ఎంతో ప్రాముఖ్యతని ఇస్తాయి.

(తరువాయి 22 పేజీలో)

తెలుగు రాష్ట్రాల్లో ఆశావంతమైన ఇంధన భవిష్యత్తు

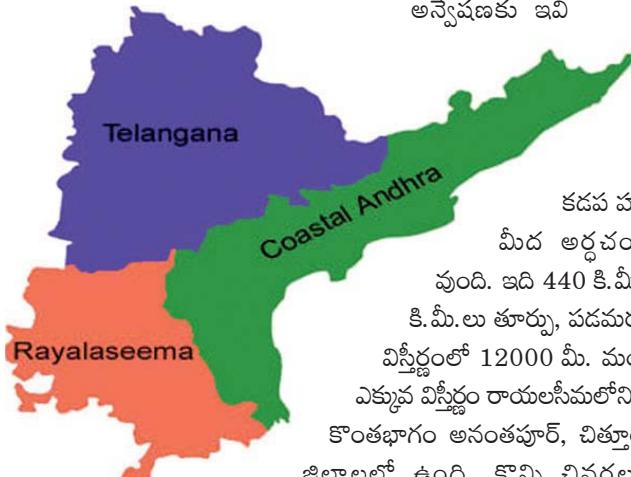
మనకు లభించే గాలి, నీరు, అడవులు, బొగ్గు, పెట్రోలియం, సహజ వాయివులు వంటి మొదలైన శిలాజ ఇంధనాలు కూడా సహజ వసరులే అయితే భూమిపై లభించే ఈ వసరులన్నీ చాలా పరకు పరిమితమైనవి. కానీ పెరుగుతున్న జనాభా అవసరాలకు వీటిని అపరిమితంగా వాడుతున్నాము. ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ప్రస్తుతం ఉన్న పెట్రోలియం నిల్వులు మరో 200 ఏళ్ళకు మాత్రమే సరిపోతాయిని ఓ అంచనా... ఇదే జరిగితే ప్రజా రవాణా ఆగిపోయి జనజీవనం స్ఫుర్తించిపోతుంది. ప్రత్యామ్నాయం వైపు దృష్టి సారించకపోతే పెనుప్రమాదంలో పడిపోతాం.

వినదానికి ఇవి మామూలు వాక్యాలే అయినా... రోజు రోజుకూ తరిగిపోతున్న పెట్రోలు నిల్వులు, ప్రాధాన్యాన్ని నొక్కి చెబుతున్నాయి. ఇంధన వినియోగంలో భారత ప్రపంచంలోనే మూడవ అతిపెద్ద దేశంగా ఉండన్నారు. భారత్ ఏటా 80 శాతం ముడిచమురు దిగుమతి చేసు కుంటోంది. డాలర్ మారకం రేటుకు ఉపు చెల్లిస్తుండటంతో ఆర్థికరంగం కుంగు బాటుకు గురవుతోంది. స్థానికంగా పెట్రోలియం, సహజవాయి నిక్షేపాలను గుర్తించడం, చమరు ఉత్పత్తి చేసుకోవడమే పరిష్కారం.

పెట్రోలియం ఒక రూపంలో కాకపోతే మరోరూపంలో పురాతన కాలం నుంచి వాడుకంలో వుంది. హోరోడోటస్, డియోర్సెల ప్రకారం 4వేల సంవత్సరాల కంటే ముందునుంచే నిర్మాణాల్లో సిక్కులన్, అస్ట్రోల్యూల వాడుకం ఉంది. బాబిలోన్ సమీపంలోని ఆర్దెరికాలో ఆయల్ గుంటలుండేవి. యూప్రాచీన్ ఉపనదులలో ఒకతైన ఇస్పన్ నది ఒడ్డున పెద్దవెత్తున చమరు గుంటలుండేవి. చైనాలో కూడా పెట్రోలియం వాడకం 2వేలయొంద్ల కిందటినుంచి వుండని తెలుస్తున్నది. ఆధునిక పెట్రోలు ఉత్పత్తులు 15-18వ శతాబ్దాల నడుమ మొదలైనాయి.

మనదేశంలో 1889సం.లో అస్సాం డిగ్వేర్యులో మొదలిసారి పెట్రోలియం కనుగొనబడింది. స్వాతంత్ర్యానంతరం భారతదేశంలో చమరు నిక్షేపాల అన్వేషణ కార్బంకలాపాలు క్రమవధ్యతిలో ప్రారంభ మయ్యాయి. సముద్ర తీరం మరియు ఇతరప్రాంతాలలో అన్వేషణలు ఇప్పుడు పూర్తి స్థిర్గొలో ఉన్నాయి. దేశం అవసరాలలో 20శాతమే మన దగ్గర లభిస్తోంది. మిగతా అంతా దిగుమతే.

పెట్రోలియం దొరికే అవకాశం ఉన్న భారత భూభాగంలోని బేసిన్సును షైరెక్షారేట్ అఫ్ హైదరాబాద్ నుండి వారు 3 రకాలుగా విభజించారు. అవి

కేటగిరి1: వాణిజ్య ఉత్పత్తి జరుగుతున్నవి. నిర్ధారిత (Proven Resources) నిలువలు కలిగి ఉన్నవి. వీటితోపాటు కాంబింజెంటు మరియు ప్రాస్పెక్ట్ రీసోర్సెస్ కలిగిన బేసిన్ లు. ఇలాంటివి మొత్తం 7 ఉన్నాయి. ఉదా: కేజి బేసిన్, బాంబే హైదరాబాదు మొత్తం 7 ఉన్నాయి. ఉదా: కేజి బేసిన్, బాంబే హైదరాబాదు మొత్తం 7 ఉన్నాయి.

కేటగిరి2: ఇవి మొత్తం ఐదు ఉన్నాయి. నిక్షేపాలు కనుగొనబడి ఇంకా వాణిజ్య ఉత్పత్తి మొదలు కానీవి ఈ రకంలోనికి వస్తూ యి. ఉదా: సూరత్, కచ్, వింధ్య మహానది బేసిన్ మొదలయినవి.

కేటగిరి3: ఇంతవరకు నిలువలు కనుగొనబడనివి. కానీ, భవిష్యత్తులో నిలువలు కనుగొనడానికి అనుకూలంగా ఉన్న ప్రాంతాలు ఇందులో చేర్చడాన్ని. ఇవి మొత్తం 14 బేసిన్లు.

తెలుగు రాష్ట్రాలలో ఉన్న కడప బేసిన్, ప్రాణపీత-గోదావరి బేసిన్, భీమ బేసిన్ ఈ రకం వాటిలోకి వస్తాయి. అంటే పెట్రోలియం అన్వేషణకు ఇవి

అన్ని రకాలుగా అనుకూలం కానీ, ఇంతవరకు నిలువలు నిరూపించబడలేదు.

ఈ తరఫతోనిదైన కడప హరివాణం ధార్వార్ ట్రిటాన్

మీద ఆర్ధవంద్రాకారంలో విస్తరించి వుంది. ఇది 440 కి.మీ. ఉత్తర, దక్కించంగా, 200 కి.మీ.లు తూర్పు, పడమరలుగా 44,500 చ.కి.మీ.

విస్తృతంలో 12000 మీ. మందం కలిగి ఉంది. దీనిలో ఎక్కువ విస్తృతం రాయలసీమలోని కడప, కర్నూలు జిల్లాలలో కొంతభాగం అనంతపూర్, చిత్తురు, ప్రకాశం, గుంటూరు జిల్లాలలో ఉంది. కొన్ని చివరలు ఉమ్మడి నల్గొండ, మహబూబిస్కర్, జిల్లాలలో కూడా ఉన్నాయి.

దీని స్తురాలు పడుటినుంచి తూర్పువైపుకు క్రమంగా మందం పెరుగుతుంది. ఇది బేసిన్ లోతు తూర్పువైపు ఎక్కువ కావటాన్ని సూచిస్తున్నది. దీని పొరలు అర్థలేషియస్ (మెత్తలే మట్టి), ఆరినేషియస్ (ఇసుకరాయి) సంబంధిత శిలలు, కొద్దిమొత్తంలో సున్నపురాయి సంబంధిత శిలలుగా ఉన్నాయి. స్వరశాప్టపరంగా ఈ బేసిన్ లో ఉన్న శిలలను దిగువన ఉండే కడప సూపర్ గ్రూప్, ఎగువన ఉండే కర్నూల్ సూపర్ గ్రూపులుగా విభజించారు. కడప సూపర్ గ్రూప్ స్వరాల వయస్సు 250 కోట్ల నుంచి 130 కోట్ల సంవత్సరాలని, కర్నూలు స్వరాల వయస్సు 100 నుంచి 53కోట్ల సంవత్సరాలు ఉండవచ్చనీ భావిస్తారు.

ఈ కడప బేసిన్లోని స్తురాలు ఖనిజసంపదకు పెట్టింది పేరు. బెరైటీన్, అస్పెస్ట్సెన్, రాగి, జనుము, పుల్లరిన్, సీపం, వజ్రాలు, యురోపియం, బంగారం, వెండి, సున్నపురాయి, జంబాలము (Clay), క్వార్క్, టాల్చ్, షియలైట్, గ్రానైట్ మొదలైనవి విస్తారంగా లభిస్తాయి.

కడపజండల గురించి ప్రత్యేకంగా చెప్పనవనరం లేదు.

ఇవన్నిగూకుండా ఇటీవలి పరిశోధనలో ఇక్కడ హైడ్రోకార్బన్ నిలువలు ఉండవచ్చని తెలింది. ఈ బేసిన్లో పెట్రోలియం నిక్షేపాలకు అనుకూలించే అన్ని లక్షణాలున్నాయి. వెంపల్లి, తాడిపత్రి స్తురాలలో ప్రొమాటోల్టాట్లు (Algae Structures) ఇవి ఆ కాలంలో నివసించిన సూక్ష్మజీవుల ఉనికిని సూచిస్తాయి. ఈ బేసిన్లో నైరుతి భాగంలో తుమ్మలపల్లి, గండంపల్లి ప్రొంతాలలో ఉన్న పేల్లు అనే శిలలో గోధుమరంగు సేంద్రియ పదార్థాలు మరియు హ్యామిక్ ఆసిడ్ క్షయం చెందటం వల్ల ఏర్పడుట్లు గుర్తించారు.

ఈ బేసిన్ వాయవ్య, ఆగ్నేయ భాగాలలో ఉప్పుపువాహం (ప్రోటోఫిల్స్) 130m Wm-2 కన్నా ఎక్కువ ఉన్నట్టు గుర్తించారు. మరియు ఈ ప్రొంత హైడ్రోకార్బన్లు తయారు కావటానికి ఎక్కువ అనుకూల మయిసదిగా గుర్తించారు. కర్మాలు గ్రూపలోని ఎగువబాగాన ఉండే 6000-9000m మందం కలిగిన స్తురాలను భవిష్యత్తులో హైడ్రోకార్బన్ అమ్మేషణకు ఉపయుక్తమైనదిగా భావిస్తున్నాయి.

వేంపలై సున్నపురాయిలో ఉన్న చిద్రాలు, భాళీస్టలాలు ఈ రాయిని మంచి రిజర్వ్యాయురుగా ఉంచుతాయని అంచనా. కడపబేసిన్ దిగువన ఉన్న పొపాఫిల్స్, చిత్రావతి సమూహాల శిలలు చెక్కుచెడర కుండా ఉండి హైడ్రోకార్బన్ పుట్టుకు, నిలువకు అనుకూలంగా ఉన్నాయి.

నీర్చుతీయవరంగా చెదిరి పోయినట్టు కనిపించే నల్లమలలోకూడా భ్రంశాలు, ముడుతలు (Faults and Folds) ఉండటంవల్ల ఇవి కూడా పెట్రోలియం నిలువలకు ‘ట్రావ్లుగా ఉపయోగపడవచ్చు. ఈ స్తురాలలోని విరూపకారక శక్తులవల్ల ఏర్పడు రకరకాల నీర్చుతులు పెట్రోలియం పదార్థాలు తయారుకావటానికి, దాన్ని నిలువ చేయటానికి ఉపయుక్తంగా ఉన్నాయి. ‘ఆయల్ పేల్’ ద్వారా పెట్రోలియం ఉత్పత్తి ఇప్పుడు సాధ్యం. ఈ ఆయల్ పేల్ కూడా కడపబేసిన్ లో ఉండవచ్చని పరిశోధనలో తెలింది.

ఉపరితలంలో మల్టీపరిశీలన ద్వారా నంద్యాల, కోయిలకుంట స్తురాలలో హైడ్రోకార్బన్ ట్రైన్ లను ఇటీవల గుర్తించారు. చెంగపలై అనే ఊరిలో (పొద్దుటూరు మందలం, అనంతపురం జిల్లా) పెట్రోలియం ద్వారా తన మెటబాలిక్ అవసరాలు తీర్చుకునే బాటీలియా ఉనికిని (Geo microbial prospecting) కూడా ఒక బోరుబావిలో గుర్తించారు. ఇక్కడ బట్టేన్, మిథైన్ వంటి వాయువులు ఉన్నట్టు కూడా ఎన్జిఅర్స్ పరిశోధనలో తెలింది.

ప్రాణహిత-గోదావరి లోయలో దాని చుట్టుపక్కల ఉన్న ప్రాథమిక జీవ మహాయుగానికి చెందిన శిలలు తెలంగాణ, మధ్యపద్మదేశ్ మరియు మహారాష్ట్రలో వాయవ్య, ఆగ్నేయ దిశలలో

విస్తరించివున్నాయి. ఇవి గోండవానా స్తురాలలోనే సమాంతరంగా 40కి.మీ. పరిధిలో గోండవానా స్తురాలకు రెండువైపుల మేళలలవలె ఉంటాయి. ఈ స్తురాలకు దిగువన ఉండే పాకాల, ఎగువన ఉండే పెన్ గంగ, సల్లవాయి గ్రూపులుగా విభజించారు. పాకాలగ్రూపుకు చెందిన స్తురాలు నీర్చుతీయపరంగా విరూపణకు గురి అయినాయి. పైన ఉండే సల్లవాయి స్తురాలలో విరూపణలు కనిపించాయి. ఇవి మొత్తంగా 6000 మీ. మందంలో ఉంటాయి. వీటి వయస్సు కూడా కడపబేసినలో స్తురాలకు సమానం (దిగువ పాకాల సమూహం 250 నుంచి 130కోట్ల సం.రాల ఎగువ పెనగంగ, సల్లవాయి 100 నుంచి 54కోట్ల సం.రాల.) ఈ స్తురాలలో కూడా స్టో మాల్టోలైట్ లు, విరూపణకు గురైన శిలలు, సేంద్రియపదార్థాల ఉనికిని సూచించే black cherts (సల్ల చెకుముకిరాళ్ళు), Palynomorphs (పుష్టాడికి సంబంధించిన) పరిశోధకులు గుర్తించడం జరిగింది. డైరెక్టరేట్ అఫ్ హైడ్రోకార్బన్ వారి సమాచారం ప్రకారం ఈ శిలాసమూహాలను 3వ కేటగిరి బేసిన్లుగా గుర్తించారు. అంటే పెట్రోలియం ఉనికికి అనుకూలంగా, భవిష్యత్తులో వీటి అన్వేషణకు పనికిపేచ్చే ప్రొంతాలుగా గుర్తింపు ఉంది. కడప సమూహాలలో వింధ్యపర్వత శిలలతో వీటికి ఉన్న సారూప్యత వల్ల భవిష్యత్తు ఆశాజనకంగా కనిపిస్తుంది.

వీటి వ్యాలీలోనే ఉండి ఎన్నో కి.మీ.ల మందం ఉన్న దిగువ గోండవానా స్తురాలలో ఇప్పటికే బొగ్గునిలువలు విస్తారంగా ఉన్నాయి. బొగ్గు నుంచి మిథైన్ సంగ్రహించే ప్రక్రియద్వారా గ్ర్యాన్ ఉత్పత్తి కి ఇక్కడ సన్నాహాలు జరుగుతున్నాయి. ఇతర్లూ పెట్రోలియం

పదార్థాల నిలువ, ఉనికిని ఈ గోండవానా స్తురాలలో కూడా ఉండవచ్చు.

భీమబేసిన్లోని స్తురాలు ఎగువ ప్రాటెరోజీయిక్ వయసు కలిగి ఉత్తరకర్కాటక, పడమటి తెలంగాణలలో విస్తరించివున్నాయి. కొంతభాగం దక్కన్ లాపాసరల కింద కప్పుకొని వున్నాయి. ఈ స్తురాలు కర్మాలు సమూహాలోని శిలల్లి పోలిఉంటాయి. వీటిలో కూడా సేంద్రియపదార్థాల ఉనికిని తెలిపే Carbonaceous compressions, medusoid fossils దొరికాయి. వింధ్యపర్వతశిలలు, కర్మాలు శిలలతో ఉన్న పోలికలవల్ల వీటిని భావి పెట్రోలియం అన్వేషణకు అనుకూలంగా భావిస్తారు. ప్రోమటోలైట్ లేకపోవడం, తక్కువ మందం కలిగి ఉండటం వీటి పెట్రోలియం అన్వేషణ విషయంలో ప్రతికూల అంశాలు.

-చక్కిలం వేఱగోపాల్ రావు,

m : 8284866622

e: venugopal.chakilam1@gmail.com

“దక్కన” సంస్కృతి పరిరక్షణలో దశాబ్ది

వఁది సంవత్సరాలు, నూటా ఇరవై నెలలు ఏకబిగిన ఒక్క సంచిక కూడా ఆపకుండా మానసప్రతికను వెలువరించడం అనేది ఒక ఉద్యమకారునికి, పరిశోధకునికి ఎంతో కష్టతరమైనది. కష్టమైన పనినే ఇప్పంగా మరిచుకునే వ్యక్తిత్వం దక్కన్ ల్యాండ్ సంపాదకుడు మణికొండ వేదకుమార్చి.

సెప్టెంబర్ 2012 సంచికతో దక్కన్ ల్యాండ్ తన ప్రస్తానాన్ని ప్రారంభించింది. హిమాయత్ సగర్ లోని తన కార్యాలయంలో ‘చర్చ’ కార్యక్రమాన్ని తెలంగాణ ఉద్యమం తీవ్రస్థితిలో కొనసాగుతున్న కాలంలో సైతం ప్రతివారం ఏదో ఒక అంశంపై సంబంధిత నిపుణులను పక్కలుగా ఆపోనించి క్రమం తప్పకుండా నిర్వహించిన అనుభవం మిత్రులు వేదకుమార్చుకున్నది. ఆయన పట్టుదలను కొన్నెళ్లపాటు గమనించిన నాలాంటి వాళ్ళకు ‘దక్కన్ ల్యాండ్’ పత్రికను నిరాటంకంగా కొనసాగించగలరనే నమ్మకం ప్రారంభంలోనే ఏర్పడింది.

టెలుగు పత్రికల్లో ‘దక్కన్ ల్యాండ్’ పత్రికకు ఒక ప్రత్యేకత ఉంది. ఇతర పత్రికల వలె చదివి పారేసే పత్రిక కాదిది. శాశ్వతంగా స్వంత గ్రంథాలయంలో పరిశోధకుల కోసం, భవిష్యత్ తరాల కోసం భద్రపర్చుకునే అమూల్య సంపద దక్కన్ ల్యాండ్’ పత్రిక.

ప్రారంభ సంచిక నుండి 124వ సంచిక (డిసెంబర్ 2022) వరకు ప్రతి సంచికలో తన లక్ష్యాన్ని ప్రకటించుకున్న సంపాదకవర్గం పర్యావరణ, వారసత్వ సంపద పరిరక్షణ కోసం, రాజకీయార్థిక సామాజిక, జీవవైవిధ్య అభిప్రాయ వేదికగా పలు బిన్నాభిప్రాయాల వ్యాసాలను ప్రచురించింది. విధి సమస్యల పరిష్కరం కోసం పారకుల్లో అవగాహనను పెంపాందించడం కోసం నిపుణుల అభిప్రాయాలను అందించింది.

గత వదేళ్ళగా దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రికలో వెలువడిన వ్యాసాంశాలను విహంగ వీప్పణింలా ప్రస్తావిస్తే.. తెలంగాణ ఉద్యమం, విద్యార్థుల, రెత్తుల ఆత్మమత్తులు, సీమాంధ్రసేతుల కుట్టులు, కుతంత్రాలు, రాజకీయ, సామాజిక, సాంస్కృతిక ఉద్యమాలు, సాహిత్య సమీక్షలు, సాహితీవేత్తల, రచయితల రచనలపై విశేషణలు, కవుల పరిచయాలు, సంస్కరణలు, పుస్తక పరిచయాలు, సదులు, జలవనరులు, చెరువుల దుస్థితి, గొలుసు చెరువుల ప్రాముఖ్యత, భూగర్జుజలాలు, వ్యవసాయ సంక్షేపం, రైతాంగ సమస్యలు - పరిపూర్వాలు, ప్రభుత్వాల నిర్లక్ష్య ధోరణులు, వివక్ష, బిసి, ఎన్.సి, ఎస్టి, మైనారిటీల జీవన స్థితిగతులు, అణచివేత, ప్రతిఫుటనా పోరాటాలు, ఆత్మగౌరవ ‘ఉద్యమాలు, అదివాసీల స్వయం పాలన, భిన్న భాషలు - సంస్కృతులు, ఆచారాలు, సాంప్రదాయాలు, జాతరలు, పండుగలు, పరిశ్రమలు - ఉత్సవులు,

సెట్లు, భూ నిర్వాసితులు, భూసేకరణ చట్టాలు, కోర్టు తీర్పులు, గల్వై వలసలు, ప్రపంచీకరణ, సామ్రాజ్యవాదం, పోరాటయోధుల చరిత్ర, బడ్జెట్ల స్వభావం, కుపుకూలిన రూపాయి, సింగరేణి, నిజాం మగర్స్, పర్యాటకరంగం, వారసత్వ సంపద, హైదరాబాద్ ప్రత్యేకతలు, అసఫ్జాహీల పాలన విశిష్టత, వైఫల్యాలు, దక్కనీ సంస్కృతిలో మమేకమైన ఉత్తర హైదరాబాదీలు, శిలాజ సంపద, రామప్ప శిల్ప సంపద, భద్రాచలం, యాదగిరిగుట్ట, కొమురవెల్లి పవిత్ర పుణ్యక్షేత్రాలు, కోవిడ్ మహమ్మార్పి, అంటువ్వాధుల విజెన్స్ ప్రోంతాలు, మహిళల హక్కులు, వేధింపులు, అత్యాచారాలు, ఎన్కోంటర్ హత్తులు, విఘ్నవోద్యమాలు, మానవ హక్కులు, రాజ్యాంగ హక్కులు, శిలాశాసనాలు, మాంటెన్ టెల్ఫోనులు, బుక్షఫ్యూర్లు, పిట్టులోళ్ల పిట్టుగోస వంటి జీవన వైవిధ్య రచనలు, భూతాపం - అంటార్చిటికా, చత్తీస్గఢ పల్లెలు, బయ్యారం ఉక్కు ఎత్తిపోతల పథకాలు, కాలేజీ ఫీజులు, విద్యార్థుల సమస్యలు, బహీరబాగ్ కాల్పులు, సబ్స్పోములు, పాకిస్తాన్ దాడులు, టెర్రిస్టు బాంబు దాడులు, సరిహద్దుల్లోని సమస్యలు, విద్యుత్రంగ సమస్యలు, సైన్స్ అండ పెక్కాలజీ, ఇంటర్నెన్ట, ఆప్లిఫియిల్ ఇంటల్జెన్స్, బాలచెలిమి జడి పిల్లల కథలు, ఫిలిగ్రీ, మూజీయంలు, ఆర్డ్స్ప్రైస్, పురాతత్త్వ త్రవ్వకాలు - పరిశోధనలు, చారిత్రక అవశేషాలు, ప్రమాదంలో హిమాలయాలు, మూసీ కాల్పుం, అభివృద్ధి పేరుతో కొనసాగుతున్న ప్రకృతి, జీవన విధ్వంసాలు, ఆపోరం, ఆరోగ్యం, రోగాలు, చికిత్సలు, విద్య, వైద్యం, వ్యక్తిత్వ వికాసం.. కులాలు, వృత్తులు, సైపుణ్యాలు, క్రెస్టవ మిషనరీలు, హిందూ-ముస్లిం షక్వత... ఇలా వందలాది అంశాలపై సమగ్ర అవగాహన నిచ్చే పరిణతి గల వ్యాసపరంపర. ప్రతి సంచికా ఒక అద్భుత ఆవిష్కరణ, నిరంతర సమకాలీన చరిత్ర గంగాప్రవాహం.

సమాజం పట్ల ప్రేమ, భవిష్యత్తుపై ఆశావాహ దృక్కథం, జిల్లాపిల్లలపై భాధ్యత, మానవత్వం, నిబద్ధత ఉంటే తప్ప ‘దక్కన్ ల్యాండ్’ లాంటి పత్రికలను చూడలేదు, వెలువరించలేదు.

ఎప్పటిక్కప్పుడు సమాజ అవసరాలను గ్రహించి అవసరమైన సాహిత్య సృష్టిని కొనసాగిస్తున్న దక్కన్ ల్యాండ్ మరెన్నో దక్కనీ సంస్కృతులు ఇలాగే నెలనెలా వెన్నెలలు వెలుగులను ప్రసరిస్తూ తమస్య నుండి తేరుకునే స్పృహను ప్రజల్లో కలిగించాలని, జనబాహాక్షరు జీవన వికాసానికి సూచించి నందించాలని కోరుకుంటూ... దక్కన్ ల్యాండ్ బృందానికి, అదరిస్తున్న బుద్ధిజీవులకు మనఃపూర్వక అభినందనలు.

- వి. ప్రకాశ్,

m : 90009 50400

e: telangana.prakash@gmail.com

(18వ పేజీ తరువాయి)

బంధాలన్నీ బలపడే సమయం :

లోహిత పండుగ సందర్భంగా కుటుంబంలో ఉన్న ట్రై, పురుషులు అందరూ ఇంచి నుండి బయటకు వచ్చి పంజాబీ జానపద స్వత్యాలు చేస్తారు. భోగి మంటను మధ్యలో పెట్టి వీరు ఆ స్వత్యం చేయడం ఆనవాయితీ. సాధారణంగా స్ట్రీలు గిద్ద అనే స్వత్యం చేయగా, పురుషులు బాంగా అనే స్వత్యం చేస్తారు. పొటులు పాడటం, స్వత్యం చేయడం వంచి ఎన్నో ఉత్సాహపంతమైన కార్యక్రమాల్లో పాల్గొంటూ, రాత్రంతా అక్కడివారంతా కుటుంబ సభ్యులతో ఆనందంగా గడువుతారు. ఆ భోగి మంటలు అలా మండుతూ ఉండటం కోసమై పట్లి పట్లిని, పాప కార్య, వీరు సెనగాయిలను ఇలా మరికొన్ని వాటిని ఆ భోగి మంటలో వేస్తారు. వీరు చేసే ఈ పనులన్నీ పిల్లల్లో, కుటుంబ సభ్యుల్లో, సమాజంలో మతసామరస్యం పెంపొందించడంలో ఎంతగానో కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి.

రుచికరమైన అపోరాలు తినటం

సాధారణంగా భారతీయులు వారు తినే ఆపోరం పట్ల చాలా జాగ్రత్త వహిస్తారు. ఏదైతే ఉత్సవంగా ఉంటుందో దానిని తినడానికి ఎక్కువగా ఇష్టపడతారు. ఇక పండుగ సమయంలో వీటి గురించి ప్రత్యేకంగా చెప్పునవసరం లేదు. ఆపోరాన్ని తినటానికి ఆసక్తిని ప్రదర్శిస్తారు. ఈ పంటకోత పండుగ సందర్భంగా చేసే సర్పాన్ దా సాగ్, మక్కి ది రోటి మరియు ఫీర్ గురించి ప్రస్తావించకపోతే ఆసంపూర్తిగా చెప్పినట్లు అవుతుంది. ఇవి ఈ పండుగ యొక్క సారాంశాన్ని, స్వాధ్యమైన రూపాన్ని అందరికి తెలియజేస్తాయి.

సూర్యదేవునికి సమర్పణలు :

మనందరికీ తెలిసిన విషయం ఏమిటంటే, సరైన పంట దిగుబడి రావాలంబే సరైన వెలుగు కూడా అవసరం. అందుచేతనే సూర్యదేవునికి సమర్పణలు చేయడం ద్వారా సూర్యుడిని ప్రసన్నం చేసుకోవచ్చని, అందుకు ప్రతిఫలంగా మొక్కజోన్సు పొలాలు మరింత దిగుబడిని సాధిస్తాయని ఇక్కడి ప్రజలు బలంగా నమ్మతారు. చివరకు ఇదంతా మనుషులు మరియు జంతువులు ఈ భూమిపై ఆనందంగా ఉండటానికి ఎంతగానో తోడ్పుడతాయి.

చల్లని శీతాకాలాలు :

జనవరి మాసం మధ్యలో లోహిత పండుగను జరుపుకుంటారు.

ఈ సమయంలో సూర్యుడు మకరరాశి నుండి తప్పుకొని, ఉత్తరం వైపుకు జరుగుతాడు. భోగీ శాస్త్రం ప్రకారం ఈ సందర్భాన్నే ఉత్సాయాన్ అని కూడా పిలుస్తుంటారు. శీతల కాలంలో విపరీతమైన చల్లి కూడా ఉంటుంది. ఈ అతి చల్లని శీతలకాలం కారణంగానే భోగిమంట కేంద్రంగా లోహిత పండగను జరుపుకోవడం జరుగుతుంది. అలా భోగిమంటకు, శీతల కాలానికి ఒక ప్రత్యేకమైన అనుబంధం ముడిపడి ఉంది.

ఆత్మ సంతృప్తి :

కావాల్సిన మేర అపోరాన్ని ఆరగించడం, ఇతరులకు సహాయం చేయడం ద్వారా ఈ లోహిత పండుగ జరుపుకున్న అందరిలో ఒకరకమైన ఆత్మ సంతృప్తి కలుగుతుంది. ఇది ఈ పండుగ యొక్క ప్రత్యేకమైన, అతిముఖ్యమైన విశిష్టత. లోహిత సందర్భంగా ప్రజలు ఎంతో శాంతంగా వారి వారి కుటుంబ సభ్యులతో, ఒక మంచి భావంతో ఈ పండగను జరుపుకుంటారు. మరొక నిజం ఏమిటంటే, సిక్కులు, పంజాబీలు భోగి మంట చుట్టూ చేరి గురు గ్రంథి సాహిట్ నామస్కరణ చేస్తారు. భోగి మంట ముందు ధ్వనం కూడా చేస్తారు.

- ఎసెక. శ్రీహరి,

m : 9849930145

e : ackvs08@gmail.com

35వ హైదరాబాద్ నేపనల్ బుక్ ఫెయర్

నగరంలోని ఎస్టీఆర్ స్టేడియంలో ఘనంగా ప్రారంభమైన జాతీయ పుస్తక ప్రదర్శన

జాతీయ పుస్తక ప్రదర్శన ఘనంగా ప్రారంభమైంది. ఎక్స్‌జెప్, పర్యాటక, క్రీడలు, యువజ, సర్టీసులు, పురావస్తు, సాంస్కృతిక శాఖ మంత్రి వి. శ్రీనివాస్ గౌడ్ ప్రారంభించారు. ఈ కార్యక్రమంలో ప్రముఖులతో పాటు విద్యార్థులు కూడా పాల్గొన్నారు.

బుక్ ఫెయర్ ప్రాంగణానికి ప్రముఖ ఒగ్గుకథ కళాకారుడు మిద్దెరాములు పేరు పెట్టారు. వేదికు కవి అలిశెట్టి ప్రభాకర్ పేరు ఖరారు చేసినట్లు నిర్వహకు తెలిపారు. బాలల సాహిత్యం, ఆధ్యాత్మికం, వ్యక్తిత్వ వికాసం, ప్రముఖుల జీవిత చరిత్ర సహ వివిధ రంగాలకు చెందిన పుస్తకాలు ప్రదర్శనలో ఉంచారు.

పోస్టర్ అవిష్కరించిన మంత్రి కేటీఆర్

వందహాలు వికసించేందుకు, వేఱు అలోచనలు సంఘర్షించేందుకు పుస్తక ప్రదర్శనలే వేదికలని తెలంగాణ పటీ, పరిశ్రమల, మున్సిపల్ శాఖ మంత్రి కేటీఆర్ అన్నారు. అన్ని రంగాలలో అభివృద్ధిలో దూసుకు పోతున్న తెలంగాణసు జ్ఞాన తెలంగాణగా నిర్మించేందుకు పుస్తకాలు పనిమట్లుగా పనిచేస్తాయని తెలిపారు. చరిత్రను వర్తికరించే వాళ్ళను గుర్తించాలంటే అసలు చరిత్రను అవగతం చేసుకోవాలంటే విధిగా ఈతరం పుస్తకపరసం కొనసాగించాలని ఉద్దేశించారు. 35వ జాతీయ పుస్తక ప్రదర్శన పోస్టర్ను ప్రగతిభవనలో మంత్రి కేటీఆర్ అవిష్కరించారు.

ఈ సందర్భంగా మంత్రి కేటీఆర్ మాటల్లడుతూ, ముఖ్యమంత్రి కేసీఆర్ జ్ఞాన ఆయుధంతో సత్యాగ్రహి మార్గంలో 14 ఏళ్ళ రాష్ట్ర సాధన మహాయుద్ధమాన్ని కొనసాగించి రాప్పాన్ని సాధించారన్నారు. పుస్తకాలు తయారుచేసిన వ్యక్తులే ఏ రంగంలోనైనా అత్యవ్యవత స్థానాలకు ఎదగగలుగుతున్నారు. జ్ఞానమార్గంలో వచ్చిన అనేక శాస్త్ర సాంకేతిక విషయాల వల్లనే జాతులు, దేశాల పురోభివృద్ధి ఆధారపడి ఉంటుందన్నారు. ఒక సమాజం అత్యవ్యవత స్థాయికి ఎదిగి

మార్గదర్శకంగా నిలబడటానికి పుస్తకాలు ఇచ్చిన జ్ఞానమే పునాదిగా నిలుస్తుందని పేర్కొన్నారు. ఇప్పటి వరకు సాధించిన ప్రగతికి ఇంకా సాధించవలసిన పురోగతికి మేధో సంఘర్షణల నుంచి జనించిన ఆలోచనలన్నించిని భద్రంగా రికార్డు చేసి ప్రపంచం చేతికందించేది పుస్తకాలేని వివరించారు.

భిన్న సంస్కృతుల, భిన్న భాషల వేదికగా, మిని ఇండియాగా విలసిల్లతున్న హైదరాబాద్ నగరంలో భిన్న భాషా సంస్కృతుల పుస్తకాలు కేంద్రంగా హైదరాబాద్ బుక్ ఫెయర్ నిచిచిందని చెప్పారు. మనిషిని మనిషి ప్రేమించే వ్యవస్థను నిర్మించటానికి, ఉత్తమ నంస్యార వంతులను తయారుచేసే జ్ఞాన కర్మాగారమైన పుస్తక ప్రదర్శను హైదరాబాద్ లో 35 ఏళ్ళగా విజయవంతంగా కొనసాగటం ఈ మట్టి చైతన్యానికి నిదర్శనమని తెలిపారు. పోటీ పరీక్షలకు తయారయ్యే విద్యార్థులకు

సూతన ఆలోచనల పొదుగుగా నిలిచిన పుస్తక ప్రదర్శను ఉపయోగించుకోవాలని యువతను కోరారు. తెలంగాణ తనను తాను పునర్నిర్మించుకుంటూ అభివృద్ధిని సాధిస్తూ మతసామరస్యానికి ప్రతీకగా ముందుకు సాగుతున్నట్లుగానే బుక్ ఫెయర్ కూడా సర్వజనుల ఆకాంక్షలకు బక్కలకు ప్రతిరూపంగా నిర్వహించబడాలని మంత్రి కేటీఆర్ హితువు పటికారు.

పుస్తక పరసం నిర్వహిత్తుకంగా కొనసాగాలి:

హర్యానా గవర్నర్ బండారు దత్తాత్రేయ

మనిషికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ఇచ్చే పుస్తకాలు చదపడం ఎంతో అవసరమని హర్యానా గవర్నర్ బండారు దత్తాత్రేయ అన్నారు. పుస్తకం ఒక మంచి స్టేప్స్ తుడి కన్నా ఎక్కువన్నారు. నేటి సమాజంలో ప్రతి ఒక్కరికి మోర్లో సపోర్ట్రగా పుస్తక పరసం చాలా అవసరమని చెప్పారు.

నేటి యువత ఆవేశ నిర్దయాలు తీసుకోకుండా, వక్రమార్గంలో పడకుండా ఉండేందుకు పుస్తక పరసనం చాలా దోహదపడుతుండన్నారు. నేటి సమాజానికి గ్రంథాలయాలు చాలా అవసరమన్నారు. తెలంగాణ అన్ని రంగాలలో ముందుకు వెళ్ళుతుందని తెలిపారు. బుక్ ఫెయిర్లో తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ స్టాల్, ముఖ్యమంత్రి స్టాల్టోపాటు ప్రభుత్వ స్టాల్స్‌ను ఆయన సందర్శించారు.

ముఖ్యమంత్రి స్టాల్ ప్రారంభించిన మణికొండ వేదకుమార్

మన ముఖ్యమంత్రి స్టాల్స్‌ను

వర్షావరణ వేత్త మణికొండ వేదకుమార్, బుక్ ఫెయిర్ అధ్యక్షుడు జూలూరు గారీశంకర్ ప్రారంభించారు. నీఎం కేసీఆర్పై విధిధ రచయితలు రాసిన పుస్తకాలు ఉద్యమ ప్రస్తానం, తెలంగాణ రాష్ట్ర ఏర్పాటు, ప్రభుత్వ పాలన, సంక్లేష పథకాలపై అనేక పుస్తకాలను జైత్యహికులు, పోలీ పరిక్షలకు ట్రిపేర్ అయ్యె అభ్యర్థులు కొనుగోలు చేశారు. జూలూరు గారీశంకర్ రాసిన జీవదారే, తెలంగాణ విజయగాథ, ఆత్మబంధువు, ఒక్కగా నొక్కడు పుస్తకాలు ఇందులో ఉన్నాయి. పెద్దారి వెంకట దాసు రచించిన తెలంగాణ కేసరి, కన్నేజు మనోహరాచారి రచించిన తెలంగాణ అభ్యదయం దేశానికి మహాదయం, మనోహర చిమ్మని రచించిన కేసీఆర్ ది ఆర్ ఆఫ్ పాలిటిక్స్, త్రినేత్ర దటీజ్ కేసీఆర్ బుక్ పుస్తక ప్రియులు, విద్యార్థులను ఆకట్టుకుంటున్నాయి. దీంతో పాటు ఉద్యమ ప్రస్తానం, పాలన, ప్రభుత్వ పథకాల పుస్తకాలూ అందబాటులో ఉన్నాయి.

తెలంగాణ బుక్ ట్రిస్ట్ స్టాల్స్‌ను ప్రారంభించిన అనంతరం ప్రముఖ పర్యావరణవేత్త వేదకుమార్ మాట్లాడుతూ... రాష్ట్రం ఏర్పడిన తర్వాతే తెలంగాణ సాహిత్యం, రచనలు, కథల వంటి తెలంగాణ చరిత్ర, భాగోళిక అంశాలకు సంబంధించిన పుస్తకాలు తెలంగాణ బుక్ ట్రిస్ట్లో లభించడం సంతోషకరమని అన్నారు. తెలంగాణ అస్త్రిత్వంపై పుస్తకాలు రాయడం సంతోషకరమన్నారు.

మహిళా స్టాల్

మహిళా భద్రతా విభాగాన్ని సుమతి, ఐపిఎస్, ప్రారంభించారు. ఈ సందర్భంగా ఆమె మాట్లాడుతూ మహిళల శక్తి పెరుగుతుంది. సమాజంలోని సమస్యలను అన్ని కోణాల్లో సృజిస్తూ తమ రచనల ద్వారా మంచి పరిష్కారాలను సూచించే మహిళా రచయితల సంఖ్య పెరగడం అభినందనీయమని సుమతి, ఐపిఎస్ అన్నారు. సమస్యలపై అవగాహన కల్పించడంలో సాహిత్యం అధ్వర్యమిత్తమైన పాత్ర పోషిస్తుందన్నారు.

మొత్తం 340 స్టాల్స్ ఏర్పాటు

మధ్యాహ్నం 2 గంటలల నుంచి రాత్రి 8.30 గంటల వరకు శని, ఆది, ఇతర సెలవు దినాల్లో మధ్యాహ్నం ఒంటి గంట నుంచి రాత్రి 9 గంటల వరకు ప్రదర్శన కొనసాగుతుందని జూలూరి గారీశంకర్ పేర్కొన్నారు. పారశాల విద్యార్థులకు, జర్నలిస్టులకు గుర్తింపు కార్బు చూచితే ఉచిత ప్రవేశం కల్పించారు. తెలంగాణ ప్రభుత్వం వచ్చిన తర్వాత బుక్ ఫెయిర్కు ఎస్టీఆర్ స్టేడియంను ఉచితంగా ఇవ్వడమే కాకుండా, నిర్వహణకు కూడా సాంస్కృతిక శాఖ ద్వారా నిధులు కేటాయిస్తుందని అన్నారు. ఈ ఏడాది 340 స్టాల్స్ ఏర్పాటు చేశామని తెలిపారు. తెలంగాణ, ఐపిఎస్, కర్రాటక, తమిక్కనాడు నుంచి సుమారు 10 లక్షల మంది పారకులు సందర్శించనున్నారని గారీశంకర్ తెలిపారు.

సగరవాసులు సాహితీవనంలో విచారించారు. కావాల్సినంత విజ్ఞానాన్ని పోగేసుకున్నారు. పిల్లలు, పెద్దలు, యువత వేల సంఖ్యలో తరలిరావడంతో స్టాట్సు కళకళ లాడాయి. అలిశెట్టి ప్రభాకర్ వేదికపై పుస్తక సమీక్షలు ఆలోచించపేశాయి. గ్రీన్ ఇండియా చాలెంజ్లో భాగంగా పారకులకు మొక్కలను పంపిణీ చేశారు. పుస్తక ప్రదర్శనలో మన ముఖ్యమంత్రి స్టాల్ ప్రత్యేక ఆకర్షణగా నిలిచింది.

- దక్కన్ మ్యాచ్,

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

చారిత్రక, జీవన సాంస్కృతిక వారసత్వ లక్షణాల

చంపానేర్-పావగధ్ పార్క్

2004లో UNESCO ప్రపంచ వారసత్వ జాబితాలో స్థానం

భారతదేశంలోని ప్రముఖ పర్యాటక ప్రదేశాలలో ఒకటిన చంపానేర్-పావగధ్ ప్రదేశాలు గుజరాత్ రాష్ట్రంలోని పంచ్మహల్ జిల్లాలో హలోల్ వద్ద ఉన్నాయి. 2004లో UNESCO ప్రపంచ వారసత్వ జాబితాలో స్థానం సంపొదించిన ఈ అపురూపమైన చారిత్రక

ప్రదేశాలలో ఎత్తుయిన పావగధ్ కొండపై ఉన్న కాళికామాత దేవాలయం ప్రసిద్ధమైనది. ఈ ప్రాంతంలోనే ఎత్తుయిన కొండపై ఉన్న కోట సా.శ.16వ శతాబ్దిలో గుజరాత్కు రాజధానిగా విలసిల్చింది. ఈ పరిసర ప్రాంతంలోనే సా.శ.8వ శతాబ్దిం నుంచి

14వ శతాబ్దం వరకు నాటి ఎన్నో కోటలు, రాజప్రసాదాలు, పురాతన కట్టడాలు, మతపరమైన కట్టడాలు మన్మగినవి నేటికీ చూడవచ్చు.

ఉత్తర-పశ్చిమ భారతదేశంలోని గుజరాత్ రాష్ట్రంలోని వంచుహాల్ జిల్లాలో ఉన్న చంపానేర్-పావగధ్ పురావస్తు ఉద్యానవనం, ఆకట్టుకునే ప్రకృతి అందాలతో పురావస్తు, చారిత్రక, జీవన సాంస్కృతిక వారసత్వ లక్ష్ణాలను కలిగి ఉంది. చుట్టూపక్కల మైదానాల నుండి 800 మీటర్ల ఎత్తులో

ఉన్న పావగధ్ కొండ పై దృష్టి కేంద్రికరించబడింది. ఈ సంపదలో చరిత్రపూర్వ కాలం నుండి మధ్యయుగ కాలం నాటి స్థావరాల అవశేషాలు ఉన్నాయి, రెండోది ప్రారంభ (14వ శతాబ్దం) హిందూ రాజధాని యొక్క కొండ - కోట ద్వారా ప్రాతిష్ఠితయిని వహిస్తుంది. 15వ శతాబ్దంలో స్థాపించబడిన ఇస్లామిక రాష్ట్ర రాజధాని యొక్క అవశేషాలు. 12 వేర్యేరు ప్రారంభాలతో కూడిన పెద్ద ఆస్తి, కోటలు, రాజభవనాలు, మతపరమైన భవనాలు, నివాస ప్రాంగణాలు, నీటిని నిలవుకునే వ్యవస్థలతో పాటు చంపానేర్ గ్రామం యొక్క అవశేషాలను కలిగి ఉంది.

చంపానేర్-పావగధ్ చరిత్ర

వనర్ష చావడ రాజు తన భార్య చంపా పేరిట పావగధ్ కొండ దిగువ ప్రాంతంలో చంపానేర్ను స్థాపించాడు. ఆ తరువాత పట్టాయి రావల్ కుటుంబం ఈ ప్రాంతాన్ని పాలించింది. నవరాత్రి ఉత్సవ సమయంలో కాళికామాత సృష్టయం చేస్తుండగా చివరి పట్టాయి రాజు జైసింహ్ చెంచుపుల వల్ల దేవత శాపానికి గురైనట్లు, తత్పలితంగా గుజరాత్ చక్రవర్తి ముహమ్మద్

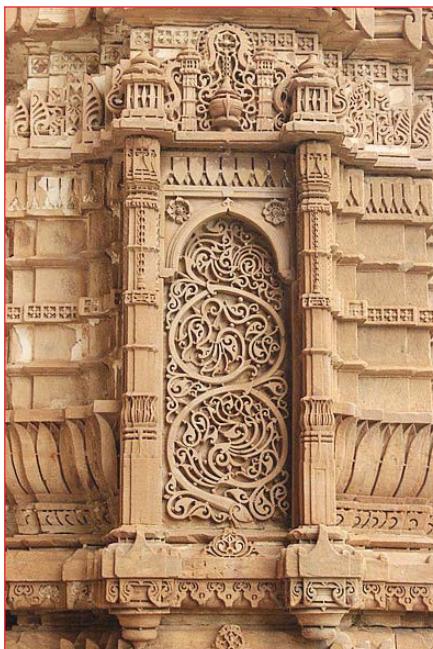
బెగ్గా పావగధ్ను ఆక్రమించినట్లు కథ ప్రచారంలో ఉంది. పట్టాయి రాజు ముహమ్మద్ బెగ్గా చేతిలో ఓడి చంపబడినాడు. ఆ తరువాత కొడ్దికాలానికి బెగ్గా తన రాజధానిని దోత్యకారణాల వల్ల అప్పురూపాదు నుంచి చంపానేర్కు మార్చిన తరువాత బెగ్గా ఈ ప్రాంతంలో పలు కట్టడాలను నిర్మించాడు. అందులో ముఖ్యమైనవి చంపానేర్ కోట, ఓరా మసీదు, మాండచి, కీర్తిస్తుంభము, పొల్చు దేవాలయం, జామా మసీదు, నగీనా మసీదు, కేవ్వో మసీదు మన్మసునునవి.

కాళికామాత దేవాలయం

చంపాగధ్ - పావనేర్ ప్రాంతంలో అతిముఖ్యమైన పర్యాటక ప్రదేశం కాళికామాత దేవాలయం. 550 మీటర్ల (1523 అడుగులు) ఎత్తుయిన కొండ పై ఉన్న ఈ దేవాలయ సందర్భానకై దూరప్రాంతాల నుంచి ఏడాది పొడవునా పర్యాటకులు వస్తుంటారు. కొండ పైకి వెళ్ళడానికి రోవ్వే సౌకర్యం ఉండటం మరొక ఆకర్షణ. రోవ్వే దిగిన తరువాత మళ్ళీ 250 మెట్లు ఎక్కువలని ఉంటుంది. వాహనాలు వెళ్ళ గుట్టపై ఉన్న పీరభూమి ప్రాంతాన్ని మాచి ప్రాంతంగా పిలుస్తారు.

చంపానేర్-పావగధ్ అర్థయాలజికల్ పార్క్

చరిత్రపూర్వ (పల్కోలిఫ్క) ప్రదేశాలు, ప్రారంభ హిందూ రాజధాని యొక్క కొండ కోట, గుజరాత్ రాష్ట్రానికి 16వ శతాబ్దాలు రాజధాని అవశేషాలు కలిగి ఉన్న ఆక్రముకునే ప్రకృతి దృశ్యంలో ఎక్కువగా త్రివ్యబడని పురావస్తు, చారిత్రక, జీవన సాంస్కృతిక వారసత్వ సంపదల కేంద్రికరణ యాది. ఈ ప్రదేశంలో 8వ శతాబ్దాల నుండి 14వ శతాబ్దాల నాటి ఇతర అవశేషాలు, కోటలు, రాజభవనాలు, మతపరమైన భవనాలు, నివాస ప్రాంగణాలు,

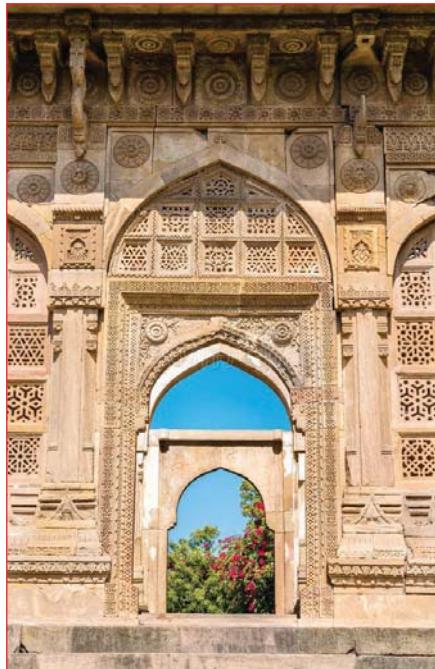

వ్యవసాయ నిర్మాణాలు, నీటి సంస్కారములు కూడా ఉన్నాయి. పావగఢ్ కొండపైన ఉన్న కాళికామాత దేవాలయం ఒక ముఖ్యమైన పుణ్యక్షేత్రంగా పరిగణించబడుతుంది. ఇది ఏడాది పొడవునా పెద్ద సంఖ్యలో యాత్రికులను ఆకర్షిస్తుంది. ఈ సైట్ మాత్రమే మార్పులేని పూర్తి జిస్లామిక్ ప్రీ-మొఘల్ నగరం.

చంపానేర్-పావగఢ్లోని 14వ శతాబ్దపు దేవాలయాలు, నీటిని నిలువుకునే నిర్మాణాలు, తరువాతి రాజధాని నగరం యొక్క మతపరమైన, సైనిక, వ్యవసాయ నిర్మాణాలు హిందూ, ముస్లిం నిర్మాణాలను సూచిస్తాయి. రాజధానిగా చంపానేర్ యొక్క ప్రాముఖ్యత, సుల్తాన్ నివాసం గ్రేట్ మసీదు (జామా మసీదు)లో ఉత్తమంగా నిర్మించబడింది. ఇది భారతదేశంలోని తరువాతి మసీదు దు నిర్మాణానికి నమూనాగా మారింది. చంపానేర్ పద్మ, భూమి, ప్రజలు, నిర్మించిన వారసత్వం సంకీర్ణమైన, ఛైతన్యపంతమైన ప్రక్రియ యొక్క ప్రతి రూపాలు. పావగఢ్ కొండపై ఉన్న కాళికా మాత (కొండ సంరక్షక దేవత) యొక్క బ్రాహ్మణ దేవాలయం ఒక ముఖ్యమైన సజీవ పుణ్యక్షేత్రం. దేశంలోని ఇతర ప్రాంతాల నుండి ఏడాది పొడవునా పెద్ద సంఖ్యలో యాత్రికులను ఆకర్షిస్తుంది.

ప్రామాణికత

ఆస్తి దాని స్థానం, సెట్టింగ్, రూపాలు, డిజైన్లు, అందులో ఉపయోగించిన పదార్థాలు పూర్తిగా ప్రామాణికమైనవి. రక్కిత స్వారక చిహ్నాలు, ప్రదేశాల యొక్క నిర్మాణం, రసాయన పరిరక్షణ చేపట్టబడింది. అయితే ఇతర స్వారక చిహ్నాలు, పురావస్తు అవశేషాలు ఎక్కువగా మిగిలి ఉన్నాయి. అవి ఇచ్చిన వారసత్వ సమిష్టి యొక్క అనలు లక్షణాలు, విలువను అర్థం చేసుకునే అవకాశాన్ని, ముఖ్యంగా భవిష్యత్తు తరాలకు ప్రస్తుత శాస్త్రియ మార్గాల్లో ఇతర వివరాలను

అభివృద్ధి చేయడానికి తెరిచి ఉంచారు. స్వారక చిహ్నం యొక్క స్థిరత్వం ముప్పులో ఉన్న సందర్భాలలో, కనీస పునరుద్ధరణ చేపట్టబడింది. పునరుద్ధరణ స్థాయిని స్పష్టంగా గుర్తించడం, దాక్ష్యమెంట్ చేయడం. డిజైన్, పనితనం లేదా రూపకల్పనలో ఎలాంటి మార్పు చేయలేదు. అత్యుత్తమ యూనివర్సిటీ విలువను నిలబెట్టే లక్షణాలు మాత్రమే మిగిలి ఉన్న పూర్తి, మార్పులేని జిస్లామిక్ ప్రీ-మొఘల్ నగరం. ఆ విధంగా నిజాయితీగా, విశ్వసనీయంగా వ్యక్తికరించబడి ఆస్తి విలువను పూర్తిగా తెలియజేస్తుంది.

రక్షణ - నిర్వహణ అవసరాలు

చంపానేర్-పావగఢ్ పురావస్తు ఉద్యమానం. దీని బహుళ యజమానులు ఆర్బియాలజికల్ సర్వే అఫ్ ఇండియా, గుజరాత్ సైట్ ఫారస్ట్ డిపార్ట్మెంట్, సైట్ డిపార్ట్మెంట్ అఫ్ ఆర్బియాలజీ మరియు సైట్ రెవిన్యూ డిపార్ట్మెంట్, జై కాళికా టెంపుల్ ట్రస్ట్, జైన్ టెంపుల్ ట్రస్ట్లు, ఘకీర్ సైక్ ట్రస్ట్, ప్రైవేట్ సెక్టార్. పురాతన స్వారక చిహ్నాలు, పురావస్తు ప్రదేశాలు, అవశేషాలు (AMASR) చట్టం (1958), నియమాలు (1959), సపరణలు (1992), సపరణ, ధ్రువీకరణ చట్టం (2010), గుజరాత్ ప్రాచీన స్వారక చిహ్నాలు, పురావస్తు ప్రదేశాలు, అవశేషాల చట్టం (1965) కింద రక్కించబడింది. చంపానేర్-పావగఢ్ పర్ల్ హారిటేజ్ ఏరియా మేనేజ్మెంట్ అధారిటీ చట్టం (2006), అలాగే వివిధ అటవీ చట్టాలు, గుజరాత్ పంచాయతీల చట్టాలతో (1961) ముష్టిమ్మిది స్వారక చిహ్నాలు, ప్రదేశాలు వ్యక్తిగతంగా రక్కించబడ్డాయి.

చంపానేర్-పావగఢ్ పురావస్తు ఉద్యమానం యొక్క సరిహద్దులో, ఆస్తి యొక్క అత్యుత్తమ సార్వత్రిక విలువను వ్యక్తికరించడానికి అవసరమైన సమాచారాలు ఉన్నాయి. పీటిలో

చరిత్రపూర్వ, ప్రారంభ, చివరి-మధ్యయుగ కాలం నాటి రాజు, అధునాతన, సాధారణ నివాసాలు, భవన సముదాయాలు ఉన్నాయి. పురావస్తు నిక్షేపాలు ఎక్కువగా త్రవ్యబడలేదు. 1328.89-పొక్కార్డు ఆస్తి దాని ప్రాముఖ్యతను తెలియజేసే లక్షణాలు, ప్రక్రియల పూర్తి ప్రాతినిధ్యాన్ని నిర్మారించడానికి తగిన పరిమాణంలో ఉంది. ఆస్తి దాని కేంద్రంగా సంరక్షించబడిన స్వారక చిహ్నాల వద్ద తక్కువ సంఖ్యలో సందర్శకులు వస్తుంటారు. కానీ కొండపై ఉన్న పుణ్యశ్శేత్రం కాలికా మాత ఆలయం వద్దకు పెద్ద సంఖ్యలో సందర్శకులు వస్తుంటారు. ల్యాండ్ స్నేహి, భవనాలు బాగా ఉంచబడ్డాయి. గణనీయమైన నిర్మాణ పరిరక్షణ పని అవసరం అయినప్పటికీ పూర్తి చేయబడ్డాయి.

ఆస్తి యొక్క పరిరక్షణ, సంరక్షణ, నిర్వహణ గురించి తెలియజేయడానికి సమాఖ్య, రాష్ట్ర స్థాయిలలోని పురావస్తు శాస్త్రవేత్తలు, సంరక్షకుల క్రమానుగత ఫ్రేమ్వర్కు అందుబాటులో ఉంది. ఆస్తిని నిర్వహించడానికి ఆర్థికాలజికల్ సర్వే ఆఫ్ ఇండియా చంపానేర్-పావగధ్ వర్ల్ హార్టెజ్ ఏరియా మేనేజ్మెంట్ అధారిటీఫో కలిసి పనిచేస్తుంది. రెండోది గుజరాత్ ప్రభుత్వ ప్రధాన కార్యదర్శి అధునాతన రూపొందించబడింది. ఆర్థికాలజికల్ సర్వే ఆఫ్ ఇండియా డైరెక్టర్ జనరల్షెఫ్ సహ వాటాదారులందరూ సభ్యులుగా ఉన్నారు.

పరిరక్షణ నీర్మయాలు, జోక్కులను బలపరిచేందుకు World Heritage Committee సిఫార్సు చేసిన సమీకృత నిర్వహణ ప్రణాళికను అభివృద్ధి చేసి ఆమాదించబడింది. కాలక్రమేణ ఆస్తి యొక్క అత్యుత్తమ యూనివర్సల్ విలువను నిలబెట్టడానికి, ఆస్తి పరిరక్షణ స్థితిని

పరిపూర్వేక్షించడం, చట్టపరమైన మరియు సంస్కార సాధనాలు, నిర్వహణ ప్రణాళిక యొక్క అమలును అంచనా వేయడం కొనసాగించడం అవసరం.

చంపానేర్-పావగధ్ - కొన్ని విశిష్టతలు

- ప్రముఖ సంగీత విద్యాంసుడు బైజూ బహు పావగధ్ ప్రాంతానికి చెందినవాడు.
- చంపానేర్-పావగధ్ ప్రాంతం అహ్మాదాబాదు నుంచి 190 కిలోమీటర్లు, వద్దెదర నుంచి 50 కిలోమీటర్లు దూరంలో ఉంది.
- మొత్తం 2911.74 పొక్కార్డులో బఫర్ జోన్లు (Buffer Zones) ఉన్నాయి.
- చంపానేర్ ప్రాంతం పచ్చమహల్ జిల్లా ముఖద్వారంగా

పరిగణించబడుతుంది.

-సువేగా,

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

తెలంగాణ వైతాళికుడు

బి.నరసింగరావు

సాధారణంగా ఎవరిలోనైనా ఒక కళ పెల్లుబికితే అదే ఎంతో గొప్ప అవుతుంది. సంగీతంలో రాచించే వారు ఒకరైతే, నాట్యంలో వెలిగిపోయే వారు మరొకరు. ఫోటోగ్రఫీలో ఒకరికి లోకం పట్టం కడుతుంది. దర్శకత్వంలో మరొకరికి కిరీటం పెడుతుంది. ఇవన్నీ ఒకటే కళ ఒక వ్యక్తిలోనే కానవచే సందర్భాలు. ఇలాంచివి ఆనేకం ఉంటాయి. మరి ఒక్కరిలోనే అనేక కళలు పెల్లుబికితే... అందుకు మూర్తిభవించిన రూపమే బి.నరసింగరావు. అందుకే జాతీయ, అంతర్జాతీయ అవార్డులు ఎన్నిన్నే ఆయనను వరిస్తూ వచ్చాయి. అవి ఆయనకు దక్కడం ఆయన గురించి తెలిసిన వారికథలే ఆశ్చర్యం కలిగించడు. కారణం... అవి రావాల్సిన అర్హతలన్నీ ఆయనకు ఉండడమే. ఆ లెక్కన చూస్తే... ఆయనకు రావాల్సిన అవార్డులు మరెన్నే కూడా ఉన్నాయి.

సాటకం, సినిమా, ప్రైవ్ ఫేస్, దర్శకత్వం, సంగీతం, సాహిత్యం, శిల్పం, ఫోటోగ్రఫీ, చిత్రలేఖనం, జానవడం, ఆంత్రోపాలజీ, ఎత్తోగ్రఫీ... ఇలా ఆయన విభాగాల కళలేన్నే తమకు తాముగా ఆయనను వరించాయి. ఆయన చుట్టూరా ఆవరించాయి. తాను అడుగుపెట్టిన ప్రతీ కళలోనూ ఆయన తనదైన శైలితో ప్రత్యేక ముద్ర వేస్తున్నారు. ఆ ముద్రలో ఎన్నోళ్లయినా చెరిగి పోయేవి కావు. ఆయన మనసులోని తపస ఆ ముద్రలు అంతగా బలంగా పడేలా చేస్తోంది.

అందుకే కొండరు ఆయనను సంచలనాత్మక చిత్రాల దర్శకడిగా గుర్తిస్తారు. మరికొండరు ఆయన పెయింటింగ్స్ లోతుపాతులను కొలుస్తారు. ఇంకొండరు ఆయన సాహిత్యంలో పీకల్లోతుల్లో మునిగిపోతారు. ఎవరు ఎలా గుర్తించినా.... తెలంగాణ ఔన్నత్యాన్ని పునర్జీవింపచేసిన వ్యక్తిగా ఆయనకు దక్కిన గుర్తింపే అనస్తంది. అంతగా ఆయన ఈ ప్రాంతపు సంస్కరితి, కళారాపాలతో మనుషులోయారు. వాటిని విశ్వవ్యాప్తం చేశారు.

కళలతో ఆయన ప్రయాణం మొదలైన నాటి సుంచే అవార్డుల బాటలో ఆయన పయనం కూడా మొదలైంది. ఒకటి, రెండు, మూడు... ఇలా అవార్డుల పరంపర నేటికీ కొనసాగుతూనే ఉంది. ఇటీవలి కాలంలో ఆయనకు వచ్చిన అవార్డులు మరోసారి ఆయన

గురించి మాట్లాడుకునే సందర్భాన్ని అందించాయి. ఒక్కప్రతిష్ఠాత్మక అవార్డు వచ్చి సప్పుడల్లా ఎంతో ఎత్తుకు ఎదుగుతున్న ఆయన నిజజీవితంలో మరింత ఒదుగుతూనే ఉన్నారు. ఒక్కప్రతిష్ఠాత్మక అవార్డులు అందుకున్నప్పుడల్లా.... ఆయనకు దక్కినందువల్ల ఆ అవార్డులు తమ విలువను మరింత పెంచుకుంటున్నాయి.

పెతుక్కుంటూ వస్తున్న అవార్డులు....

అవార్డుల గ్రహీతగా బి.నరసింగరావు తన పేరుప్రభ్యాతులను ఏటేటా పెంచుకుంటూనే ఉన్నారు. ఇక్కడ గమనించాలిన విషయం ఏమిటంపే... ఆయన అవార్డుల వెంటపడడం లేదు... అవే ఆయనను పెతుక్కుంటూ వస్తున్నాయి. కరోనా మహామార్గి సమయంలోనూ అవార్డులు ఆయనను వరిస్తూ వచ్చాయి. అంతర్జాతీయ వేదికలు, నంస్తలు ఆయనను పురస్కారాలతో సత్కరిస్తూనే ఉన్నాయి. గత రెండేళ్లలో ఆయన భ్యాతి మరింతగా విశ్వవ్యాప్తమేంది.

బహుమంభ కళాకారుడిగా ఫెడరేషన్ ఆఫ్ వరల్డ్ కల్చరల్ అండ్ ఆర్క్ సాసైటీ సింగపూర్ ఆయనను గుర్తించడం, 2021లో ఆయన ఇంటర్న్ షస్టర్ మలీకల్చరల్ డిస్ట్రింగ్ పోసరరీ అధ్యయజర్ అయ్యెందుకు బాట వేసింది. ఇది ఓ అరుదైన ఘనత. ఎందుకంబే ఈ ట్రైమియర్ సంస్థ 160 దేశాలను తన

సభ్యులుగా కలిగి ఉన్నప్పుడికీ, 12 మంది ప్రముఖులు మాత్రమే గౌరవ సలహేదారులుగా నియమితులయ్యారు. వారిలో ఒకరు కావడం నరసింగరావు ఘనతక అద్దం పడుతుంది. అంతర్జాతీయంగా ఆయన ప్రభ్యాతికి ఇదో మచ్చుతునకగా నిలిచింది. మొరాకో, ఫిలిప్పిన్స్ దేశాలు ఆయనను డాక్టరేట్లతో సత్కరించాయి. సింగపూర్, యునైటెడ్ కింగ్డమ్ (విమెన్ ఆఫ్ హార్ట్) (లండన్) సుంచి 'ఎ జెంబిల్ మ్యాన్ విత్ ఎ హర్ట్ 2022), కజ్యస్టాన్, వెనిజులా లాంటి దేశాల నుంచి అత్యస్తత స్థాయి పురస్కారాలను ఆయన పొందారు. మానవ హక్కుల పరిరక్షణకు గాను మొరాకోకు చెందిన ది ఇంటర్న్ షస్టర్ ఫోర్మ్ ఫర్ క్రియెటివిటీ అండ్ హ్యామానిటీ నుంచి అవార్డును పొందారు. 'సృజనాత్మకత', 'సాంస్కృతిక, మానవత్వ విభాగాల్లో కృషికిగాను

'మాభూమి చిత్రం'లో : నాగయ్య పొతులో జ. సరసింగరావు

సినిమా చిత్రికరణ సందర్భంలో : ఎ.క.బీ.కెల్లెతో జ. సరసింగరావు

'మొరాకన్ స్టోర్' పోర పురస్కారాన్ని ఆయన పొందడం విశేషం.
ఒక్కొ సినిమా... ఒక్కొ ఆణిముత్యం'

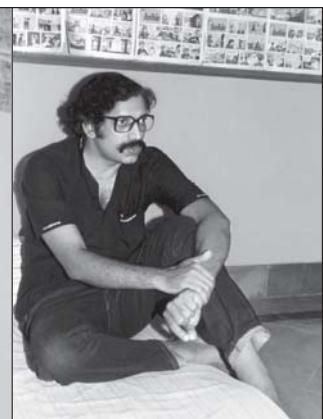
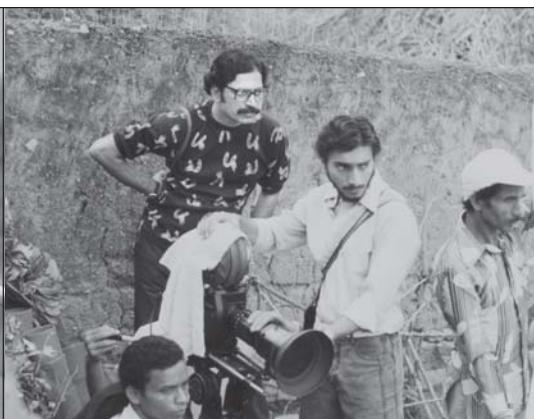
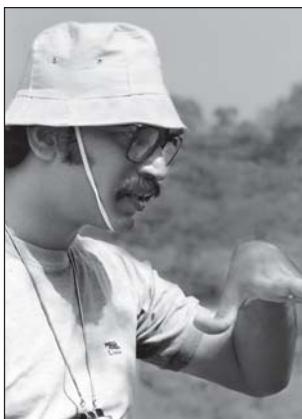
మా భూమి (భూమి కోసం, భూత్కి కోసం పోరాటం), రంగుల కల (మరో ప్రవంచ నిర్మాణ ఆకాంక్ష), దాసి (సామాజిక విషాద చిత్రం), మట్టి మనుషులు (నగరాలకు పునాదులు వేసే భవన నిర్మాణ కార్బూకుల కథ), హరివిల్లు (బాలల మనోలోకం) వంటి సామాజిక సమస్యలకు అడ్డంపట్టే సినిమాలకు ఆయన దాదాపుగా అన్ని అంతర్జాతీయ ఫిల్మ్ ఫెస్టివల్స్ లోనూ ఎన్నో ప్రశంసలు, పురస్కారాలు పొందారు. వీటిలో భూస్వామ్య వ్యవస్థలోని కర్కశత్వానికి బలైపోయిన జీవితాలకు అడ్డం పట్టిన 'దాసి' అంతర్జాతీయంగా కూడా ఎన్నో ప్రశంసలు పొందింది. ఒక్కొ సినిమా ఒక్కొ ఆణిముత్యం. మేకింగ్ ఆఫ్ ది ఫిల్మ్ అంటూ రాస్తే.... ఒక్కొ

సినిమాది ఒక్కొ గ్రంథమే అవుతుంది. కష్టసమైల కోరుస్తూ నిర్మించిన సినిమాలు.... ప్రజల కష్టాలను ప్రతిఫలించాయి. దొరల గడీల కుటుంబానికి చెందిన వ్యక్తి ఇలాంటి చిత్రాలను తీశారంటే నమ్మశక్యం కాదు. అంతగా ఆయన శ్రావిక వర్గాలతో మచేకమయ్యారు. వర్గరహిత సమాజాన్ని ఆకాంక్షించారు. అట్టడుగు వర్గాల జానపద కళారూపాలతో సాన్నిహిత్యం పెంచుకున్నారు. వాటినే తన సృజనరూపాల్లో ప్రదర్శించారు.

'రంగుల కల' చిత్రానికి పాటలు కంపాణ్జె చేస్తున్న
జ.యిన్.ఆర్.తో గద్దర్, బాలయ్య

భారతీయ సినిమా పరిశ్రమకు అందించిన అమూల్య సేవలకు గాను జీవనసాఫల్య పురస్కారాన్ని పొందారు. క్రెరో (2004), బుదాపెస్ట్

చి సిటీ చిత్రికరణలో కాల్చెతో..

‘శ్రీ శ్రీ’ డాక్షుమెంటలీ చిత్రికరణ సందర్భంగా
హాటింద్రనాథ్ చట్టిపోధ్యాయతో..

చెష్టె అంతర్జాతీయ చలన చిత్రీత్వవంలో మీటాపస్ట్,
స్క్రోబెస్టగ్ల్, గోవింద్ నెపాలాసీలతో..

(1999), బెర్రామో (ఇటలీ, 1994), ఫెస్టివల్ అఫ్ ఇండియా (బెర్లిన్, 1991-92), మాస్క్ (1989, 1991), కార్లోవీ వ్యారీ (చెకొస్లావేకియా, 1990), మూళ్యనిచ్ (1989) ఫిల్మ్ ఫెస్టివల్స్ ఆయన భారతదేశానికి ప్రాతినిధ్యం వహించే అవకాశాన్ని పొందారు. ప్రాస్ట్, స్లోవేకియా, స్విట్జర్లాండ్, తెనడా, స్వీడన్, ఐర్లాండ్, ఇజ్రాయిల్, ఇరాక్, జర్మనీ, ఇటలీ, రష్యా, ఇరాన్, బంగ్లాదేశ్ ఇంటర్నేషనల్ ఫిల్మ్ ఫెస్టివల్లో ఆయన చిత్రాలు ప్రదర్శించబడ్డాయి. ఆయన కెరీర్ కొనసాగిన తీరును పరిశీలించడం కూడా ఆయ అంశాలపై ఎంతో అవగాహన కల్పించేదిగా ఉంటుంది.

ప్రజ్ఞాపూర్వీ పుట్టి...

ప్రజ్ఞ చాటుకుంటూ.....

1946 డిసెంబర్ 26న ఆయన తెలంగాణలోని ప్రజ్ఞాపూర్వీ ఆయన జన్మించారు. తాను పుట్టి పెరిగిన ప్రాంతాలంటే ఆయనకు మక్కువ. తన చిత్రాల ద్వారా ఆయన, మర్మిషోయన తెలంగాణ గొప్పదాన్ని తిరిగి ప్రజలకు గుర్తు చేశారు. చారిత్రక ప్రాధాన్యాలను

చాటిచెప్పారు. అదే సమయంలో కొన్ని వర్గాల ఆధిపత్యాన్ని ప్రశ్నించారు.

‘దాసి’ దర్జకునిగా రాష్ట్రపతి వెంకటరామన్తో
అవార్డు అందుకుంటూ..

1988 సుంచి 2014 వరకు ఆయన తెలంగాణ ప్రత్యేక రాష్ట్ర ఉద్యమానికి మూలస్తంభాల్లో ఒకరిగా నిలిచారు. తెలంగాణ ప్రజల గుండెలను తాకే స్వార్థిదాయక కళారూపాల ద్వారా ఆయన తెలంగాణ ఉద్యమానికి మధ్య ప్రశ్నల పరిచారు. మరీ ముఖ్యంగా మారుమూల ప్రాంతాల్లో నివసిస్తూ, నాటి ఆంధ్రపొలకుల పాయాలో అన్ని రకాలుగా అణచివేయబడిన వర్గాల వారికి తెలంగాణ భావజాలాన్ని అందించడంలో ఆయన విజయం సాధించగలిగారు.

కళారూపం ఏదైనా.... అన్నింటా ప్రతిధ్వనించిన ‘తెలంగానం’

పది దాకా జాతీయ అవార్డులు, తొమ్మిది రాష్ట్ర అవార్డులు పొందిన బి. నరసింగరావు సాధించిన అంతర్జాతీయ అవార్డులకు లెక్క లేదు. ఆ విధంగా చూస్తే, దేశంలో కంటే కూడా అంతర్జాతీయంగానే ఆయన మరెంతో పేరు ప్రభ్యాతులు సాధించారు. తెలంగాణ గురించి ఏ అంశంలోనైనా సాధికారికంగా చెప్పగల

‘రంగుల కల’ చిత్రంలో బి. నరసింగరావు

‘మాభూమి’ చిత్రంలో గద్దర్లతో
బి. నరసింగరావు

‘మళ్ళీ మనుషులు’ చిత్రం సెట్స్‌పై భానుప్రకార్,
లర్ణన్, వి.కె.జీర్లతో బి.యిన్.ఆర్.

‘హాలివిల్యు’ శ్రీవింగ్ తరువాత
ఎ.పి. గవర్నర్ సుఖీత్ సింగ్ బర్మాలతో..

జ.యిన్.ఆర్., గాతం కెల్ (ఇత్త దర్శకుడు)

సమర్థత ఆయనకు ఉంది. అదే ఆయనను అంతర్జాతీయ అవార్డులూ పొందేలా చేసింది. తెలంగాణ అంటే ఆయనకు మక్కువ. ఆయన ప్రతి కళారూపంలోనూ తెలంగాణ నే కనిపిస్తుంది. ఆయన సృజనాత్మకత అంతా తెలంగాణ చుట్టూర్చానే తిరిగింది. తెలంగాణ సుసంపన్న సాంస్కృతిక వారసత్వం, ప్రజలు, పల్లెలు... అన్నీ ఆయన కళారూపాల్లో దర్శనమిస్తాయి. తెలంగాణ జీవన చిత్రాన్ని కళ ముందు ఆవిష్కరిస్తాయి.

తెలంగాణ కళలకు పునరుజ్జీవం

పునరుజ్జీవం అనే పదం మనం తరచూ వింటుంటాం. మళ్ళీ ప్రాణం పోసుకోవడం అని ఆ మాటకు అర్థం. నరసింగరావు విషయాయానికి వస్తే.... తెలుగు సినిమాని పునరుజ్జీవింపచేసిన వ్యక్తిగా ఆయన ఎప్పటికీ చరిత్ర పుటల్లో నిలిచిపోతారు. ఆయనకు ముందు తెలుగు సినిమా లేదని కాదు... దాని గురించి పట్టించుకునే వారు లేరు. విస్కరణకు, విప్పక్కతు గుర్తెన తెలుగు సినిమాను మరోసారి ఆయన ప్రపంచం ముందు ఆవిష్కరించారు. తెలంగాణ బాధలకు ఆయన ఇచ్చిన దృశ్యరూపం చరిత్రలో చిరస్థాయిగా నిలిచిపోతుంది.

ఆయన తీసిన సినిమాల్లో అనేకం ప్రజల జీవితాలతో మరీ ముఖ్యంగా తెలంగాణ ప్రజల కష్టసుఖాలతో ముడిపడి ఉండడం ఓ విశేషం. అవే ఆయనను తెలంగాణ మళ్ళీ మనిషిగా చేశాయి. మళ్ళీ మనుషులు సినిమా తీసేలా చేశాయి. ఆయన కన్న ‘రంగుల కల’ ఎందరికో కలగా మారింది.

“ఏదో సినిమాలు తీయాలనే తపనతో నేను వాటిని తీయును.

‘మళ్ళీ మనుషులు’ చిత్త దర్శకుడిగా
రాష్ట్రపతి వెంకటరామన్‌చే
అవార్డు అందుకుంటున్న జ.యిన్.ఆర్.

స్పిష్టులపై ఎంతో సమయం, డబ్బు వెచ్చిస్తాను. ఒక కాస్ట్ట్టీకు నేను కనెక్ష్యు కాలేకపోతే, ఆ సినిమా నేను తీయును” అని అంటారు బి.నరసింగరావు. తన సినిమా చూసే ప్రేక్షకులు, దాన్ని చూస్తున్నంత నేపు మాత్రమే కాదు... జీవితాంతం దాన్ని గుర్తుంచుకోవాలని ఆయన కోరుకుంటారు. అదే నిజమైంది కూడా. తీసిన సినిమాలు కొన్నే ఆయనా... చూసిన వారికి అవి జీవితాంతం గుర్తుండి పోతాయి. తెలుగు సినిమాపై తడి ఆరని సంతకం ఆయనది.

చిత్తకారుడిగా....

నాటక రంగంతో పాటుగా పలు రకాల అభిరుచులు ఆయన పెయించింగ్ పై తమ ప్రభావాన్ని కనబర్చాయి. ప్రాంతీయ స్వర్ఘతో కూడిన ఆయన అన్ని సృజనాత్మక కళారూపాలూ అంతర్జాతీయంగా కూడా ఆయనకు పేరు ప్రభూతులు తీసుకు వచ్చాయి.

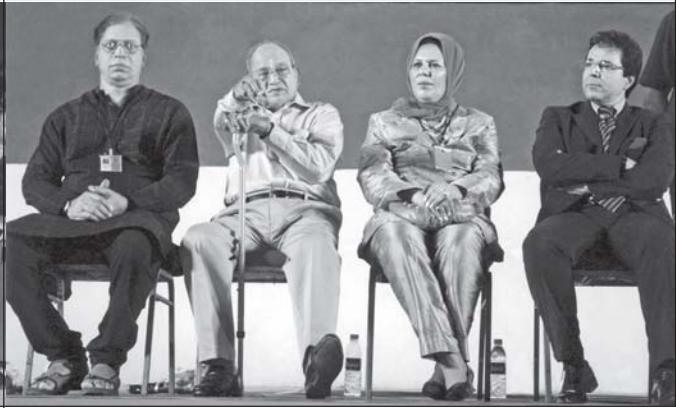
యుక్తవయస్సు నుంచే ఆయన నటనైపై ఆసక్తి కనబరిచారు. శాంతిని కేతన్లో

చదవాలని అనుకున్నారు. చివరకు పెయింటర్గా శిక్షణ పొందారు. అందు లోనూ ఊహించని ఎత్తులకు ఎదిగారు.

“నేను చిత్రాలు గీస్తానని ఎన్నడూ అనుకోలేదు. నేను అప్పటికే నటుడిగా ఉన్నందున నాకు అడ్డిప్పణ లభించింది. అక్కడ ఉన్న ప్రామా టీమ్ అప్పటికే ఒక మెంబర్ కోసం ఎంతగానో ఎదురుచూస్తోంది. అలా అనుకోకుండా అవకాశం లభించింది. కాకపోతే ఇప్పుడు నేను పెయించింగ్లో ఎంతో సంతోషప్పాన్ని పొందుతున్నాను” అని అంటారు బి.నరసింగరావు. 1971లో, విద్యార్థిగా ఉన్న సమయంలోనే ఆయన తన మొదటి సోలో పో నిర్వహించారు. అప్పట్లో అది ఓ అరుదైన

భారతీయ (ధైర్య) అంతర్జాతీయ చలన చిత్రిత్వవంలో బుద్ధిబేహానీ గుప్తా, సంగ్మ (కెంప్రమంత్రి), జి.యస్.ఆర్. భాస్కర్ ఫోటో, బను (డ్రైక్టర్ దూరదర్శన్), ఇతరులు

అంతర్జాతీయ చలన చిత్రిత్వవంలో (ప్రాదరాబాద్) జి.యస్.ఆర్., కె.విశ్వార్థ మరియు విదేశీ ప్రతినిధులు

సందర్భమే. అయితే పెయింబింగ్ అంత సులభంగా ఏమీ ఒంటబ్లూలేదు. మొదటి రెండేళ్ళ పాటు ఎంతో శ్రమించారు. లైబ్రరీలో గంటలక్కోనీ గడిపారు. ప్రముఖుల చిత్రాలు పరిశీలించడం ద్వారా ఎంతో నేర్చుకున్నారు. పరిసరాలను పరిశీలిస్తూ వాటిని తన స్పష్టజనరూపాల్లో ప్రవేశపెట్టడం ఆయనకు ఓ అలవాటుగా మారింది. పెయింబింగ్, కవిత్వం, కథలు, సినిమాలు... ఇలా అన్ని రూపాల్లోనూ దీన్ని గమనించవచ్చు.

సాహిత్యంలోనూ కొత్త బాట

తెలుగు సినిమాకు గర్వకారణమైన సేవలు అందించిన తరువాత బి.నరసింగ రావు తన అభిరుచులకు సంబంధించి కొత్త బాట పట్టారు. ఫోటోగ్రఫీ, సాహిత్యం లాంటి రంగాల్లోకి ప్రవేశించారు. తెలంగాణ ప్రాంతానికి చెందిన జానపద కళరూపాల మూలాలు, పరిణామ క్రమాలను తెలియ జేసేందుకు వాటిని ఉపయోగించుకున్నారు. ఆయన పార్ట్ ఫిల్మ్, డాక్యుమెంటరీలు దూరదర్శన్ లోనూ ప్రసారమయ్యాయి, ఎంతగానో ప్రశంసలు పొందాయి.

కవిత్వం అంటే మక్కువ కనబరిచే బి.నరసింగరావు 24 కవిత్వం సంకలనాలనూ రచించారు. వాటిలో 10 ముద్రిత మయ్యాయి, 4 పుస్తక రూపంలో, మరొ 6 వివిధ దిన, వార, మాస పత్రికలలో సీరియల్గా ప్రచురించబడ్డాయి. అవి మేధావుల నుంచి, సాధారణ

పారకుల నుంచీ చక్కబీ ప్రశంసలు పొందాయి. ఆయన కవిత్వంలోని గాఢత పారకుడిని తనతో పాటుగా దూరతీరాలకు తీసుకెళ్తుంది. తెలియని నాటకీయ అనుభూతుల్లో ముంచేస్తుంది. ఆ ప్రవాహంలో పడి కొట్టుకుపోతుంటే దరి తెలియకుండా పోతుంది. అనుభూతిలోతుల్లో మునిగి తేలుతూ ఉంటాం.

కళలు, సంస్కృతిపై ఆయన ఎన్నో పుస్తకాలకు సంపాదకత్వం వహించి ప్రచురించారు. ఆర్ట్ ఎట్ తెలంగాణ అనేది అందులో బాగా ప్రభ్యాతి చెందింది. తెలంగాణలో 100 ఏళ్ళ కళ పరిణామాన్ని వెలుగులోకి తెచ్చేలా అది ఉంది. ప్రపంచ ప్రభ్యాతి చెందిన లైబ్రరీలలో అది తెలంగాణ సాంస్కృతిక రాయబారిగా పట్టం కట్టించుకుంది. ఎన్నో దేశాల్లో అది విమర్శకుల నుంచి చక్కబీ ప్రశంసలు పొందింది. ఈ పుస్తకాన్ని తీసుకువచ్చేందుకు మూడు, నాలుగేళ్ళ పాటు ఆయన ప్రశించారు. ఆ ప్రతమ అంతా కూడా ఆ పుస్తకంలో చూడవచ్చు.

ఎన్నో చిన్న కథలనూ బి.నరసింగరావు రచించారు. అంతేకాదు, నాటకరంగం, సినిమా తదితరాలపై ఆయన రాసిన వ్యాసాలు పరిశోధకులకు అధ్యయన అంశాలుగా ఉన్నాయి. ఎంతో మంది కళాకారులను ఆయన ప్రోత్సహించారు. వారంతా తమ తమ రంగాల్లో అత్యున్నత స్థితికి చేరుకోవడం ఓ విశేషం. తమ ఉన్నతికి ఆయనే కారణమని వారు ఎంతో గర్వంగా చెబుతుంటారు.

రంగుల కల'లో రూపతో..

జి.యస్.ఆర్., అనంద్ పట్ వర్ధన్,
విదేశీ ప్రతినిధితో..

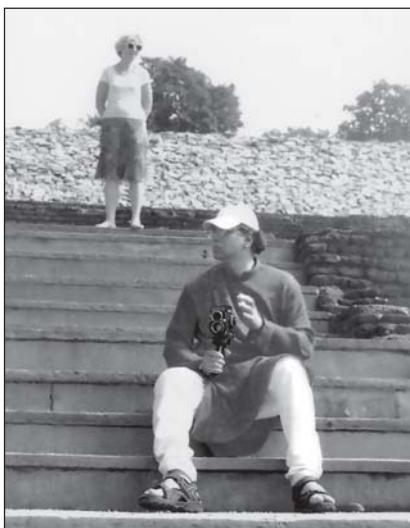

మాస్క్ అంతర్జాతీయ చలన చిత్రిత్వవంలో నాన్స్
(ప్రోస్) చలన చిత్రిత్వవ డ్రైక్టర్ జల్లడోతో...

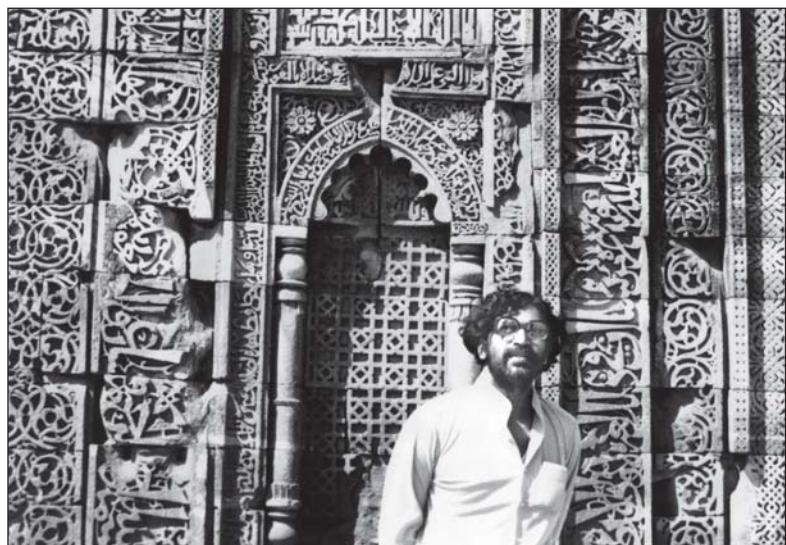

మొదటి ప్లాదరాబాద్ అంతర్జాతీయ చలనచిత్రీక్షపంలో
గిరీష్ కౌసరవెల్లితో..

మాసిక్ అంతర్జాతీయ చలన చిత్రీక్షపంలో విన్ ఫెస్టివల్గా
ఎన్నికెన లెబనీస్ నటీమణితో..

2006లో ప్రైంచ్ విదేశీయుల పర్స్టపనలో
అఱకు (నాగార్జున సాగర్) యాంపి థియెటర్లో

ఫీలీలో కుతుబ్ మినార్ వద్ద జి. నరసింగరావు

తెలంగాణ కళలను పునర్జీవింపచేసిన వ్యక్తిగా....

ఆక్షఫర్ యూనివర్సిటీ ప్రెస్ (యూకే) ప్రచురించిన ‘ఎన్ సైక్లోపీడియూ అఫ్ ఇండియన్ సినిమా’ ఆయన సినిమాల గురించి గొప్పగా ప్రస్తావించింది. ముంబైలో 1984లో జరిగిన అంతర్జాతీయ ఫిల్మ్ ఫెస్టివల్లో ఆయన ‘రంగుల కల’ ప్రదర్శించబడడం ఆయన సిని ప్రస్తావనలో ఓ ముఖ్యఫుట్టంగా చెప్పవచ్చు. ఈ సందర్భాన్ని పురస్కరించుకొని డైరెక్టర్ అఫ్ ఫిల్మ్ ఫెస్టివల్ (డిఎఫ్ఎఫ్) భారతీయ సినిమాపై ఒక పుస్తకాన్ని కూడా ప్రచురించింది. అందులో ప్రఖ్యాత రచయిత్రి ఉమా దాచునా రచించిన వ్యాసం కూడా ఉంది. అందులో ఆమె బి.నరసింగరావును ‘పునర్జీవింప చేసిన వ్యక్తిగా పేర్కొంది. అది అక్షర సత్యం. తెలంగాణ సంస్కृతిని కళారూపాల ద్వారా పునర్జీవింప చేసిన వ్యక్తిగా ఆయన ఎన్నిటో సమున్నత శిఖర స్థాయిలో ఉంటారు. ఈ అత్యున్నత శిఖరం తెలంగాణ ముందు

వినము ప్రణామం చేస్తూ ఉంటుంది. తెలంగాణ ప్రాంత జెన్వెన్యూన్ని చాటుతూనే ఉంటుంది. తెలంగాణ తల ఎత్తుకు తిరిగేలా చేసిన వ్యక్తుల్లో బి.నరసింగరావు ఒకరంటే అతిశయ్యాక్రి కాదు. తన కళారూపాల ప్రదర్శనలతో ఆయన తెలంగాణ మారుమాల పల్లెకు అంతర్జాతీయంగా ఖ్యాతి తీసుకువచ్చారు.

నేటికీ ఆయన రోజుకు 8 నుంచి 12 గంటల పాటు వివిధ కళారూపాలపై పని చేస్తుంటారు. అలా పని చేయడంలోనే ఆయన తన ఆనందాన్ని వెతుక్కుంచారు. ఆ లక్షణమే ఆయనను జీవితంలో అత్యున్నత స్థాయికి చేర్చింది. తెలుగు ప్రజానీకం మనస్సుల్లో ఆయనను చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయేలా చేసింది. విశ్వభూతి పొందేలా చేసింది.

- డాక్టర్ ఎన్. వంశీమాహన్,

m : 98489 02520

e: vamsiglobal@gmail.com

బోధ వారసత్వవనం బుద్ధవనం

కొత్తతెలంగాణ చరిత్రబృందం జూమ్ మీటింగ్

తలంగాణ బోధ వారసత్వవనంగా బుద్ధవనం నిలువ బోతోంది. బుద్ధుని జీవితకాలంలోనే తెలంగాణ నేలలో ప్రవేశించిన బోధం అంటే, క్రీస్తు హర్షార్థం ఒక శతాబ్దిం నుండి క్రీస్తు శకం 8వ శతాబ్దిం వరకు బోధ పరిమళాలతో పరిధవిల్లిన నేలలో సుమారు ముఖ్యేకి పైగా చారిత్రక బోధస్థలాలు నేటికి నిలిచినున్నాయి. థేరవాద, మహాయాన, వజ్రాయాన బోధ కేంద్రాలుగా గోదావరి నదీతీరం నుండి, కృష్ణ నదీ తీరం వరకు, అలాగే మంజీరా, మూసీ బిక్కేరు తదితర నదీతీరాల వెంబడి బోధ ప్రాభవ స్థలాలు నేటికి వెలుగు చూస్తునే ఉన్నాయి. ఇంతటి చారిత్రక వారసత్వ బోధ ప్రదేశాలు ముఖ్యంగా కోటిలింగాల, ధాళికట్ట, కొండాపూర్, ఘణిగిరి, నేలకొండపల్లి బోధ చారిత్రక స్థలాలలో లభ్యమైన శిల్పాలు ప్రవంచ ప్రభ్యాతిని పొందాయి. బుద్ధుని జీవితకాలంలో గోదావరి తీరంలోని అస్కు జనపథంలో నివసించిన బావరి స్థావరం స్థాపాలు, కట్టాలు బావాపూర్, కుగ్రగా పిలువబడుతున్న దీపం ఇప్పుడు అందరి దృష్టిని ఆకర్షిస్తోంది.

అయితే ఇంతటి గోప్య చారిత్రక వారసత్వ కేంద్రాలుగా విలిసిల్లిన బోధ స్థావరాలు గత పాలకుల నిర్వక్షుంతో మరుగున పడ్డాయి. అయినా బోధంలోని అంశాలైన ప్రేమ, దయ, కరుణ, జాలి అంతర్లీనంగా తెలంగాణ ప్రజలతో బోధం అవిక్రాంతంగా ప్రయాణిస్తునే ఉండన్నది నశత్యం. ఒకప్పుడు మహాయాన బోధ కేంద్రంగా క్రీ.శ. 2-3 శతాబ్దిలలో ఇక్కొక్కల రాజధానిగా విలిసిల్లిన శ్రీ పర్వత విజయపురిగా పిలువబడ్డ, రెండవ బుద్ధునిగా ప్రభ్యాతి గాంచిన ఆచార్య నాగార్జునుడు నడయాడిన నేలలో నాగార్జున సాగ్రహ ఎడమ గట్టన తెలంగాణ బోధ వారసత్వ కేంద్రంగా రాష్ట్ర పర్యాటకాభివృద్ధి సంస్థ 274 ఎకరాల విస్తరణలో బుద్ధవనాన్ని రూపకల్పన చేయడం, భోగోళికంగా ఆ ప్రదేశం రావి ఆకును పోలి ఉండడం యార్థశ్శీకంగానే జరిగినా బుద్ధుని కార్యకరణ వాడాన్ని నేటికి సంఘటితపరుస్తుందనేది నిర్వివాదాంశంగా చెప్పుకోవచ్చు. బావరి స్థాపితో, శాతవాహన రాజుల కాలంలో మొగ్గతాడిగిన బోధవారసత్వానికి అద్దం పట్టేలా, భావితరాలకు బోధం అన్ని విధాల మార్గదర్శనం చెయ్యాలనే తలంపుతో, ఆనాటి బోధాన్ని కళ్ళిరుట నిలిపేదే బుద్ధవనం.

బుద్ధుని త్రిరత్నాలను, చతుర్ధ్వ సత్యాలను, పంచశీలను, అష్టాంగ మార్గాలను అడుగుడుగునా నేటి తరానికి అందించాలనే ఆశయం, అలాగే రాబోయే తరాలకు బోధం దిశా నిర్దేశం చేస్తుందనే నమ్మకం బుద్ధవనాన్ని ప్రారంభించడానికి కార్యకారణం అయిందనే చెప్పాలి.

బుద్ధవనం ప్రాజెక్టును ఆర్య అష్టాంగమార్గాలకు ప్రతీకలుగా 8 విభాగాలతో ప్రారంభించడం జరిగింది. 2003 సంవత్సరంలో అప్పటి రాష్ట్ర పర్యాటక అభివృద్ధి సంస్థ ప్రేర్యం & మేనేజింగ్ డైరెక్టర్ శ్రీ అంజనేయ రాణ్ (ఐపీఎస్) గారి ఆధ్యాత్మంలో మొదలైన పనులు ముందుగా ప్రవేశ ద్వారం, బుద్ధ చరిత్రవనం, జాతక వనం, ధ్యానవనం, స్ఫూర్థవనం, మహాస్ఫూర్థ శిల్పవనం అనే అంశాలను ప్రధానంగా నిర్మించడం జరిగింది. ఇక ఒక్క విభాగంలో.

స్వాగత వనం (ప్రవేశ ద్వారం)

ప్రధాన రహదారికి ఆనుకొని నిర్మించిన ఈ స్వాగతవనంలో పర్యాటకులకు పారించుగ్గి, వుడ్ కోర్టులు, వసతి సదూపాయాలతో కూడుకొన్న ప్రధాన స్వాగత ద్వారం దానికిరువైపులా భారీ ఏనుగు శిల్పాలు స్వాగతం పలుకుతున్నట్లుగా ఉంది. మొదటి మెట్టుగా చంద్రశిల, మన తెలుగు సంస్కృతికి ప్రతీకలైన బతుకమ్మ, బోనాలు, సంక్రాంతి తదితర శిల్ప ఫలకాలు, ఇక చతురస్రాకార శిల్పకుడ్యాలు, నాలుగు ద్వారాలుగా ఏర్పాటు చేసిన శిల్పాలలో పర్యాటకులకు ప్రాథమిక అవగాహన కల్పించే విధంగా, థేరవాద, మహాయాన శిల్ప ఫలకాలైన, అష్టమంగల చిహ్నాలు, బోధివృక్షం, బుద్ధపాదాలు, నాగముచిలింద, వివిధ జంతువులు, పక్షులు, దంపతీశిల్పాలు చూడముచ్చటగా పర్యాటకులను ఇష్టే ఆకర్షిస్తాయి. స్వాగత వనంలో అందరినీ ఆకర్షించే 14 అడుగుల ఎత్తైన ధర్మచక్ర స్థంభము, ఇతర శిల్ప ఫలకాలన్నీ కొత్తగా చెక్కినవే ఏనా ఆనాటి అమరావతీ, ఘణిగిరి శిల్పాలను చూసిన అనుభూతికలుగుతుంది.

బుద్ధ చరిత వనం :

సిద్ధార్థుని జననం నుండి మహాపరి నిర్మాణం వరకు కళ్ళకు కళ్ళినట్లుగా లోప శిల్పాలను మనం చూడవచ్చును. సిద్ధార్థుని జననం మాయాదేవి సాలవ్యక్తాన్ని పట్టుకొన్నట్లు,

అప్పుడే పుట్టిన సిద్ధార్థుడు ఏడు అడగులు నడిచే సన్నివేశం. కమిలవస్తు నగరంలో సిద్ధార్థునికి తారసపడ్డ దృశ్యాలైన రోగి, వృష్టుడు చనిపోయిన శరీరము, బిథ్టువు, రోహిణి నదీ జలాల యుద్ధ నివారణ సన్నివేశం. మహాభినిప్ర్యుమణ ద్వార శిల్పంలో, రాజబోగాల సన్నివేశాలు, సింహసనము, రాజికీరీటము, ఖద్దము, శయ్యాగ్రహంలో యశోధర రాహులుడి శిల్పము సిద్ధార్థుని మదిలో జరిగే సంఘర్షణ, మరో వైపు మనిషి పుట్టుక నుండి మరణం వరకు జరిగే పరిణామప్రమము తదితర సంఘటనలు, ఆలోచనా ముద్రలో ఉన్న సిద్ధార్థుడి శిల్పం రాజప్రసాదాన్ని పరిత్యజించడానికి ప్రేరేపించిన కారణాలు, విచారపదనంతో తిరిగాచ్చిన కంటకాశ్వము (కంటక అనే గుట్టము). సిద్ధార్థుని కలోర సాధన ద్వారా బోధిగయ (బీహోర్ రాష్ట్రం)లోని రావిపుక్కం క్రింద సమ్యక్ సంబోదిని పొంది ధ్యానముద్రలో పున్న బుద్ధుని ప్రశాంత వదనం మనకు శాంతి సందేశాన్వితమైంది. బుద్ధత్వాన్ని సంతరించుకొన్న గౌతముడు ఇసి పట్టణంలో సారసాధిలోని జింకల వనం (ఉత్తరప్రదేశ్ రాష్ట్రం)లో మొదటి ధర్మచక్త ప్రవర్తనంగా పిలువబడే సన్నివేశంలో పంచ వగ్గీయ బిక్కులైన కొండన్న, మహాశామ, వప్ప, అస్సుజీ, బద్ధియలకు ధర్మ ప్రబోధాన్ని అందించిన సన్నివేశం. బుద్ధుడు కుశి నగరం (ఉత్తర ప్రదేశ్)లో కుడి చేతిని తలక్కింద పెట్టుకొని ప్రశాంత వదనంతో మహాపరి నిర్వాణము చెందిన శిల్పం ఆ శిల్ప పీతానికి నాలుగు వైపులా బుద్ధుని చివరి ఘుట్టం తర్వాత జరిగే అతని ధాతువుల వంపక దృశ్యాలన్ని మన కళ్ళని చెముగిల్లిస్తాయి. హోబుద్ధ పాద శిల్పం పల్చుడు నున్నపురాతిలో అప్పుమంగళ వన్న చిహ్నాలతో చెక్కబడిన (అమరావతి శిల్పమునా) పొదాలకు బుద్ధపాద వందనం చేసేందుకు వీలుగా తామర నీటి కొలను మధ్యలో ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. ఇంకా ఈ బుద్ధ చరితపనంలో జ్ఞానోదయ శిల్పం వెనక భాగంలో ప్రముఖ బొధ్ధ గురువు 2006 కాల చక్ర (అమరావతిలో జరిగిన) మహా సమ్యక్షానానికి నాగార్జున సాగర్ మీదుగా వెళ్లినప్పుడు దల్లెలాపూ నాటిన (బోధి గయలనోని బోధి వృక్షం నుండి సేకరించిన) రావి చెట్టు మొలక నేడు మహాపుక్కమై బొధ్ధ ఆధ్యాత్మికతను పర్యాటకులకు అందిస్తుంది. అలాగే క్రీలంక ప్రభుత్వము ప్రత్యేకంగా తయారు చేసి అందించిన లోహ ధర్మగంట బుద్ధ చరిత వన మధ్య భాగంలో చూపరులను ఆకట్టుకుంటుంది. శిల్పాల దృశ్యమాలిక మనల్ని సిద్ధార్థుని జీవితకాలానికి తీసుకవెళ్తుంది.

జాతక వనం (బోధిసత్పున్ని జాతక కథలు)

సిద్ధార్థ గౌతముని గత జన్మలకు నంబంధించిన కథలను వ్యాధ్యంగా చెక్కిన శిల్ప ఘలకాలు దశపారమతలైన దాన, శీల, క్షమ, వీర్య, ధ్యాన, ప్రజ్ఞ, త్యాగ, సత్య, కరుణ, సమతలను కళ్ళకు కట్టినట్టుగా మనకు వివరించే 40 శిల్ప ఘలకాల వనమే జాతక వనం. ఈ జాతక వనం మధ్యభాగంలో భారీ ఎత్తులో (14 అడుగులు) ఏర్పాటు

చేసిన శిల్ప కుడ్యం రెండు వైపులా మన దృష్టిని, తిప్పుకోకుండా మనల్ని మంత్ర ముగ్గుల్ని చేస్తాయి.

ధ్యానవనం (మెడిటేషన్ పార్పు) :

ఈ ధ్యానవనంలో క్రీలంక ప్రభుత్వ ఆర్థిక సహకారంతో ఏర్పాటు చేసిన 27 అడుగుల అవుకాన (సిమెంట్) శిల్పము, క్రీ.ఎ. కప శతాబ్దిలో అప్పటి సింహాశ రాజైన ధాతునేనుడు చెక్కించిన రాతి అవుకాన శిల్పానికి నమూనాతో క్రీలంక ప్రాంతియ శిల్పకళలో సింహాలు, పూర్వ కుంబాలు, స్వాగత శిల్పాలు, అర్ధ చంద్రాకార శిల్ప ఘలకం ధ్యాన వనానికి ప్రత్యేక ఆకర్షణ. ధ్యానవనాన్ని సందర్శించే పర్యాటకులు ప్రశాంత చిత్రంతో ఎవరికి వారు ధ్యానం చేసుకునేదుకు వీలుగా ఏర్పాటు చేసిన వనమే ధ్యానవనం.

సూప్రవనం (సూట్క స్ఫూర్పాల నమూనాలు) :

ఈ సూప్రవనంలో భారతదేశంలోని ప్రధాన సూప్రవలను మధ్య కేంద్రముగా దక్కిణ, తూర్పు ఆసియా దేశాలలోని సూప్రవక్కతుల వాటిపాటి ప్రాంతియ తైలి కట్టడాలు పర్యాటకులకు ఆయి సూప్రవలన్నీ ఒకే ప్రదేశంలో చూపించాలనే ఉద్దేశ్యంతో నిర్మించిన సూప్రవ నమూనాలు, భారతదేశంలోని కార్బెర్, అజంతా, సాంబి సారసాధ మాణిక్యాల ఇతర దేశాలలోని సూప్రవలనై అనురాధ పుర (క్రీలంక), మీర్పుర్బార్బాన్ (పాకిస్తాన్), బోధిసాధ్ (నేపాల్), టాప్సోర (అష్టవిస్తాన్), చాపింద్ (ధాయీలాండ్), చోర్టెన్ (చిబెట్), పూండ (మయన్సార్), పగొడ (స్రీతీకొరియా) మొదలైన 13 రకాల సూప్రవమునా కట్టడాల

వనమే సూప్రవనం.

మహాస్ఫూర్ శిల్పవనం :

బుద్ధవనం ప్రాజెక్టుకు హృదయ స్థానం అయిన మహాస్ఫూర్ పం అమరావతి స్ఫూర్ప కొలతలనుసరించి 70 అడుగుల ఎత్తు 140 అడుగుల వెడల్పుతో (విఆర్సిసి) డోమ్ (అండము) నిర్మాణం చేయబడిరది. క్రొండ్ ఫ్లోర్లో ఆటిలోరియం బొధ్ధ వారసత్వ ప్రాంతియ శిల్ప చిత్రాలతో ఒక ప్రదర్శన శాల ఆచార్య నాగార్జునుడి లోహ శిల్పం మొదలుయినవి ఏర్పాటు చేయడం అలాగే నాలుగు వైపులా స్వాగత ద్వారాలు శిల్పఫలకాలతో అప్పమంగళ చిహ్నాలు, అజంతా

శిల్పాలు, జాతక కథల సన్నివేశాలతో ఏర్పాటు చేయబడినవి.

ముఖ్యంగా “స్వాపం అత్యుస్వతమ్ నానాశిల్ప సుచిత్రమ్” అన్నట్లు మొదటి ప్రదక్షణా పథంగా పిలవబడే వేదిక (డ్రమ్) విభాగము 5 అడుగుల ఎత్తు స్వాపం నాలుగు వైపులా ఆయక వేదిక స్థంభాలు, బుద్ధుని జీవితంలో ప్రధాన ఘట్టాలైన జననం, మహాభినిప్రమనం, జ్ఞానోదయం, మొదటి ప్రవచనం, మహాపరి నిర్వాణాన్ని సూచించే శిల్పాలు చిహ్నాలైన ఏనుగు, అశ్వము, బోధివృక్షం, ధర్మచక్రము స్వాపములను స్థంభం పైభాగంలో చూపరులను నలువైపులా ఆకట్టుకొంటాయి. డోమ్ (అండము)గా పిలువబడే రెండో ప్రదక్షణా పథంలో 12 అడుగుల ఎత్తుగల అంద ఘలకాలు క్రింద రాతికంచేతో చెక్కబడిన ఆధారశిల, దానిపై 3 భాగాల ఘలకం (3 ట్రైట్ పానెల్స్) సింహోల వరుస, త్రిరత్నాలు, పూర్ణకుంబాల వరుస, దానిపై చివరగా కప్పురాయి స్వాపానికి అండఘలకాలు అత్యధ్యత అమరావతి ఘణిగిరి శిల్పకళను మన కళలముందు సాక్షాత్కరింపజేస్తాయి. ఇక మూడు భాగాలుగా గల ఘలకాలతో బోధివృక్ష, బుద్ధుని సింహోసనం పాదాలు, స్వాపారాధన శిల్పాలు, సిద్ధార్థుని జననానికి ముందుగల దీపాకర శిల్పం, మాయా దేవి స్వాపుం, జననం బాల్యదశలో గల సన్నివేశాలు

ఏరువాక, యుద్ధ విధ్యలు నేర్చుకొన్న ఘట్టాలు, అన్ని ప్రాణాలయందు భూతదయ, యశోధరతో వివాహం, సిద్ధార్థునికి తారసపడిన నిమిత్తాలు, మహాభినిప్రమణం, అష్టాంగి గురువులను ఆలారకలామీ ఉద్ధరకరామ పుత్రులను కలినే సన్నివేశాలు, కలోర దీక్ష సాధనతో శరీరాన్ని శపింపజేసుకొని మధ్యే మార్గాన్ని సుజాత అందించిన పాయసంతో సాధన చేయడం, అన్ని రకాల మానసిక సంఘర్షణలను బాహ్య ఆడ్కంకులను అధిగమించి వైశాఖ పున్మితి పర్వదినాన బోధివృక్షం నీడన సమ్యక్ సంఖోదని పొందిన సన్నివేశము, మొదటి ప్రవచనం, బుద్ధం, ధర్మం, సంఘం నిర్వాణ మహాపరి నిర్వాణం తర్వాత అశోకుడు బోధాన్నికి ఆకర్షితుడై తాను తోడ్వాటునందించే సన్నివేశాలు ప్రపంచం నలువైపులా స్వాప నిర్వాణాలు, శాసనాలు వేయించిన ఘట్టాలు, బోధ సంగీతులు, బోధ ఆచార్యులు వారు బోధాన్ని ప్రచారం చేసిన విధముగా, క్రీ.శ. 6వ శతాబ్దం నుండి క్రీ.శ. 8వ శతాబ్దం వరకు బోధం అత్యుస్వత స్థాయిలో

భారతదేశంలోనే కాకుండా ప్రపంచ దేశాలలో ఫిరిఫిల్లి, తదనంతరం ఉనికిని మార్పుకొన్నా, బోధం మళ్ళీ పునర్జీవనం చెందిన దృశ్యాలు, భారత ప్రభుత్వం జాతీయ జండాలో ధర్మచక్రాన్ని, అధికారిక చిహ్నాలు నాలుగు సింహోల (లయన్ కాపిటల్) శిల్పాలను తీసుకోవడం, భారత రాజ్యాంగ నిర్వాత అయిన బాబాసాహేబ్ దా॥ బి.ఆర్. అంబేద్కర్ బోధాన్ని ప్రేరణగా తీసుకొని రాజ్యాంగాన్ని రచించడం, నార్సూర్ లో లక్షులాది మందితో బోధాన్ని స్వీకరించి నవయాన బోధాన్ని ఈ శతాబ్దానికి ఈ తరానికి అందించిన సన్నివేశాలన్నీ మనల్ని బోధ వారసత్వ శిల్ప వనంలో విహారింపజేస్తాయి. ఈ శిల్పాలన్నీ సుమారు వెయ్యికి పైగా ఘలకాలు, లక్షుకైపైగా బోమ్మలతో 1700 సంవత్సరాల తర్వాత మళ్ళీ 21వ శతాబ్దపు అద్భుత శిల్ప కళా కేంద్రంగా ప్రముఖ ఆళ్ళగడ్డ శిల్పలు దురుగడ్డ హరిప్రసాద్, హరావర్ధన్ సుమారు 200 మంది శిల్పులతో 8 సంవత్సరాలు ఎన్నో వ్యయ ప్రయాసిలకోర్చి శిల్పకళా శోభితంగా తీర్చిదిద్దారు.

మహాస్వాపానికి నాలుగు వైపులా పై భాగంలో అందఘలకాల మధ్యలో టేకు కరతో చెక్కిన ద్వారాలు మహాస్వాపానికి మరో ప్రత్యేకత. ఘణిగిరి శిల్పాలను అనుకరిస్తూ ప్రభావశి, ధర్మచక్రంను

సింహోలు మోసున్నట్లు లతలు, మాంసలు, తామర పుష్టాలు వివిధ వరుసలుగా, ఇక ద్వారాలకు రెండువైపులా ఆచార్య నాగార్జునిడిని చెక్కడం దాని క్రింద భాగాన అద్భుతమైన లతలను పట్టుకున్న మాలవాహకులు కన్నిస్తారు. మహాస్వాపం పై అంతస్థులో ద్వారాలను దాటగానే లోపలి భాగం మధ్య స్థానంలో 28 అడుగుల సువర్ణమయ శిల్ప స్వాపం బుద్ధవనాన్ని సందర్శించే వారికి మానసిక ప్రశాంతతను కలుగజేస్తుంది.

అద్భుతమైన లతలతో ఏర్పాటు చేసిన వలయాకార పీరంపై క్రింద భాగం చతురస్రాకార పాద భాగానికి నాలుగువైపులా మూలలందు 8 వృత్తాకార స్థంభాలు ప్రధాన ద్వారాలకు ఎదురుగా 4 వైపులా 9 అడుగుల బుద్ధుని విగ్రహోలు, ధర్మచక్ర ప్రవర్తనా మధ్యలో మనకు దర్జనమిస్తాయి. ఇక నాలుగు వైపులా మూలలందు 4 అడుగుల బుద్ధుని విగ్రహోలు మొత్తం 8 విగ్రహోలు పంచద్వాని బుద్ధులుగా పిలువబడే అమితాబ్ (ధ్యానముద్ర), ఆళ్ళోభ్యు (భామి స్పృశ్యముద్ర), రత్న సంభవ (వరదముద్ర), అమోఘసిద్ధి (అభయ చిన్ముద్ర), వైరోచన (ధర్మ చక్రప్రవర్తనా ముద్ర) ఎనిమిది దిక్కులందు సందర్శకులను తమవైపుకు తిప్పుకుంటాయి. స్థంభాలపై భాగము ప్రస్తరముపై అందాకారంలో కూడిన స్వాపము, దానిపై చతురస్రాకార చాత్ర మళ్ళీ, మధ్య భాగంలో మూడు తలములతో కూడిన చత్రము (సుహాపి)తో కేంద్ర స్థానంలో ఉన్న స్వాపమే బుద్ధవన మహాస్వాపానికి అద్భుతమైన ఆకర్షణగా చెప్పుకోవచ్చును.

మహాస్వాపం డోమ్ లోపలి స్లాక్ ఉపరితలాన్ని అత్యంత అడునికి సాంకేతిక వైపుణ్యాన్ని ఉపయోగించి మధ్య స్వాపంపై చుట్టూ ఉన్న భాగాన్ని తామర రేకులను అక్రమించడి మధ్య గల స్వాపాన్ని

తామర రేకులతో వర్షిస్తు ఆరాధిస్తున్నామనే భావనను కల్గించే విధంగా అమర్చిన తీరు బౌద్ధ ప్రపంచంలోనే మొట్ట మొదటి సారిగా అల్యామినియం ఫలకాలతో జర్యనీ టెక్నోలజీసి ఉపయోగించి నిర్మించిన తీరు ప్రపంచం నలుమూల నుండి జాతీయ, అంతర్జాతీయ ముఖ్యంగా ఆగ్నేయాసియా దేశాల నుండి వచ్చే పర్యాటకులను ఆకర్షిస్తుంది. ఇక తామర రేకుల పై నుండి మరో 30 అడుగుల అర్థ చంద్రాకార ఉపరితలం ఆకాశం, మేఘాలు ఎప్పటికప్పుడూ మారుతున్నట్లునిపించే డైనమిక్ రంగులను (పర్యావరణహిత) డిజిటల్గా ముద్రించిన అల్యామినియం ఫలకాలు, తామర రేకులన్ని శబ్ద తరంగాలను గ్రహించే పర్యావరణహితంతో బాహ్య ప్రపంచంతో సందర్శకులను అద్వితీయమైన అనుబంధాన్ని ఏర్పరుస్తుంది. మొత్తంగా బుద్ధవనం కేంద్ర స్థానమైన మహాస్ఫూరహాలోపలి భాగాన్ని సందర్శించిన పర్యాటకులను బంగారు వర్షంలో, పంచద్యాన బుద్ధులతో ఉన్న స్థాపం తామర రేకులు, ఆకాశ అయ్యాతాన్ని తలపించే అమరికలన్నీ ప్రత్యేకంగా ఏర్పాటు చేసిన లైటింగ్, ట్రిస్ట్ తామర హాపుల వరుస తదితర వైపుణ్యాలన్నీ పర్యాటకులను బౌద్ధ ఆధ్యాత్మిక ప్రపంచంలోకి తీసుకొని వెళ్లి వారివారి మానసిక ప్రశాంతతను ద్విగుణీకర్తృతం చేస్తాయనడంలో సందేహం లేదు.

రాష్ట్ర పర్యాటకాభివృద్ధి సంస్థ ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో 2003 సంగాలో ప్రారంభించిన బుద్ధవనం 274 ఎకరాల విస్తరణ, నాగార్జునసాగర్ జలాశయానికి ఎడమ గట్టున, బుద్ధుని ఆష్టాంగ మార్గాలకు అనుగణంగా, జాతీయ, అంతర్జాతీయ బౌద్ధ సంస్థలు, ఆయా సంస్కృతులను ప్రతిబింబించే విధంగా రూపకల్పన జరగడం ఎన్నో యాదృశ్యిక సంఖుటనలు, ఎన్నో కార్యకారణాలతో బుద్ధవనం తెలంగాణ బౌద్ధ వారసత్వ వనంగా రూప దిద్ధుకుంటున్న సందర్భంలో 2011 తర్వాత అప్పటికే ప్రారంభించిన పనులు కొన్ని తుది వరకు చేరుకున్నా మొత్తంగా బుద్ధవనం అర్థాంతరంగా, అసంపూర్తాగా ఉన్న సందర్భంలో అప్పుడుడై తెలంగాణ రాష్ట్రం ఏర్పడటం, తెలంగాణ తనను తాను మళ్ళీ పునర్నిర్మించుకుంటున్న సమయంలో ముఖ్యమంత్రి చంద్రశేఖర రావు తొట్టుతో రాజకీయ పునశ్శరణ తరగతులను (ప్లిసరీ సమావేశాలు) 2015 ఏప్రిల్ 30 నుండి మే 4 వరకు నాగార్జునసాగర్లోని చారిత్రక ప్రదేశం నందు విజయ విశోర్లో నిర్వహించ తలపెట్టడం, మే 4 నాడు 2559వ బుద్ధ జయంతి జరగనుండటం యాదృశ్యికమే అయినా కార్యకారణమేనని అనిపిస్తుంది. ఇక ఆ ప్రత్యేక సందర్భంలో ప్రముఖ జర్యిలిస్టు, తెలంగాణ ఉద్యమంలో కీలక పాత్ర పోషించిన మల్టీప్లాటిఫ్యూషన్ లక్ష్యాల్ కోరిక మేరకు రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి, వివిధ మంత్రులు, రాష్ట్ర అధికారి

ప్రజాప్రతినిధులందరూ మే 4, 2015 బుద్ధ జయంతి ఉత్సవాలను బుద్ధవనంలో ప్రత్యేకంగా సందర్శించి నిర్వహించుకోవడం జరిగింది. ఆ సందర్భంగా ముఖ్యమంత్రి బుద్ధుని పొదాలకు పుష్టింజలి ఘటించి, బోధి వృక్షాన్ని నాటడం, ఈ నేలకు బౌద్ధ వారసత్వ అనుబంధాన్ని గుర్తుచేసుకొన్న సమయంలో బుద్ధ వనాన్ని దాని ఆవశ్యకతను, భవిష్యత్తు తరాలకు బుద్ధుని శాంతి సందేశాన్ని అందించాలనే సదాశయంతో వెంటనే అక్షాడికక్కడే బుద్ధవనాన్ని ఒక ప్రత్యేక అధారిటీని, అధికారిని ఏర్పాటు చేస్తామని, ప్రాజెక్టును అన్ని విదాల పూర్తి చేయడానికి నిధులను ఇస్తామని, తెలంగాణ బౌద్ధ వారసత్వ ప్రతీకగా బుద్ధవనాన్ని ప్రపంచ పర్యాటక కేంద్రంగా తీర్చిదిద్దుతామని పేర్కొన్నారు. తదనుగుణంగా మల్టీప్లాటిఫ్యూషన్ ప్రత్యేకే కారిగా నియమించడం, అసంపూర్తి నిర్మాణాన్ని పూర్తి చేయడానికి ప్రభుత్వ ప్రత్యేక అభివృద్ధి నిధులనుండి 25 కోట్లను విడుదల చేయడం జరిగింది.

బుద్ధవనం ప్రాజెక్టు ప్రత్యేకించారిగా నియమిత్తైన మల్టీప్లాటిఫ్యూషన్ ప్రముఖ బౌద్ధ అధ్యయనకారులు, ఆర్టిషెట్లు, ప్రభుత్వ అధికారులతో ఒక నిమణుల కమిటీని ఏర్పాటు చేసి వారి సలహాలు, సూచనలతో, అన్ని విభాగాలలో వివిధ మార్గులు, చేర్చులతో ఆగిపోయిన వను లన్నీంటిని తిరిగి చేపట్టడం జరిగింది. తెలంగాణ ముఖ్యమంత్రి ప్రోఫెసర్ లక్ష్మిప్రాసాద్ శాఖ మంత్రి వి. శ్రీనివాస్ గౌడ బుద్ధ వనాన్ని పలుమార్గ సందర్శించి, సమీక్షలు

జరిపారు. బుద్ధవనం అధికారులు, పర్యాటకాభివృద్ధి సంస్థ అధికారులు, వివిధ పనులను చేపట్టి పూర్తిచేసిన కాంట్రాక్టర్లు, శిల్పులు, ఒకరేమిటి సెక్యూరిటీ, తోటపని వారు మొదలుకొని అత్యస్తుప స్థాయి అధికారులందరి కృషితో నేడు బుద్ధ వనం బౌద్ధ ఆధ్యాత్మిక వారసత్వ వనంగా రూపుద్దుకొని 14 మే 2022 నాడు శ్రీ కల్పకుంటల్ తారక రామరావు, గౌరవనీయులైన IT E&C, MA&UD మరియు పరిశ్రమలు, వాణిజ్య శాఖల మంత్రి గారి ఆధ్వర్యంలో, డా. వి. శ్రీనివాస్ గౌడ, గౌరవనీయులైన పర్యాటకం & సంస్కృతి మరియు పురావస్తుశాఖ మరియు ఇతర మంత్రివర్గుల ప్రారంభించుకొని పర్యాటకులకు అందుబాటులో కొచ్చింది. అలాగే 16 మే 2022 నాడు 2566వ బుద్ధజయంతి రోజున బుద్ధవనం ప్రత్యేక అధికారి శ్రీ మల్టీప్లాటిఫ్యూషన్ గారి అధ్వర్యంలో బుద్ధవనాన్ని 2600 విద్యుద్దిపాలతో అలంకారం చేయించడం జరిగింది.

- దేశరాజు శ్యాంసుందర్ రాపు-స్ఫురత్తి

m : 9010051177

e : shyamtstdc@gmail.com

సమన్వయమే

నదీ జలాల పంపిణీకి ప్రాతిపదిక

వ్యవసాయ రంగం భారతదేశంలో అత్యంత కీలకమైనది. దేశంలోని 80% నీటి వనరులను ఈ రంగమే వినియోగిస్తున్నది. వ్యవసాయం, దాని అనుబంధ కార్బూకలాపాలు 46% దేశ జనాభాకు జీవనోపాధిని కల్పిస్తున్నాయి. స్వాల జాతీయ ఉత్పత్తి విలువకు 20% వ్యవసాయ రంగం నుండి సమకూరుతున్నది. వ్యయసాయ రంగానికి మూలమైన నీటి లభ్యత భారతదేశంలో రుతువచనవర్షపాతంపై ఆధారపడి ఉంది. రుతువచన వర్షపాతానికి సహజంగా ఉండే వైవిధ్యం వల్ల దేశంలో నీటి లభ్యతలో ప్రాంతీయంగానూ, కాలానుగుణంగానూ వొచ్చుతగ్గలు చాలా ఉంటాయి. దేశంలో రుతువచనాల ప్రభావం నాలుగు నెలలే ఉంటుంది. భారత దేశ నదులల, ముఖ్యంగా వింద్య పర్వతాలకు దక్షిణాన ప్రవహించే నదులలో (Peninsular Rivers) ఈ నాలుగు నెలలలోనే నీటి ప్రవాహాలు ఉంటాయి. ఆ తర్వాత ఆ నదులలో ప్రవాహాలు మార్గిగా తగ్గిపోతాయి. అందువల్ల, నదులలో నీటి ప్రవాహాలు ఉన్నతుడు నీటిని నిలువ చేసి, రుతువచనాలు నిప్పుమించిన తర్వాత 8 నెలలు వ్యవసాయానికి, తాగునీటికి, ఇతర రంగాల అవసరాలకు అనుగుణంగా సరఫరా చేయాల్సిన బాధ్యత నీటిపారుదల రంగంపై ఉంది. సమగ్రమైన దేశాభివృద్ధికి అన్ని ప్రాంతాలకు సమన్వయంతో కూడిన నీటికేటాయింపులు, వినియోగాలు జరగాల్సిన ఆవశ్యకత ఉంది. ఈ నేపథ్యంలో, ప్రణాళికల రూపకల్పనలో నదీ పరివాహక ప్రాంతాల ప్రాధాన్యత గురించి తెలుసుకోవలసిన అవసరం ఉంది.

నదీ బేసిన్ స్థిరమైనది :

ప్రకృతి ప్రతి నదీ పరివాహక ప్రాంతాన్ని (పర్వ బేసిన్సు) ఒక పర్వతవరణ వ్యవస్థ లేదా సహజ సిద్ధమైన యూనిట్‌గా రూపొందించింది. ప్రకృతి సిద్ధమైన నదీ పరివాహక ప్రాంతంలో మార్పు ఉండదు. అది స్థిరమైనది. ఒక నది బేసిన్ ఒకటి కంటే ఎక్కువ రాష్ట్రాలలో విస్తరించి ఉండవచ్చు. ఒకటి కంటే ఎక్కువ

Figure 1.2 River Basins and Major River Systems of India

రాష్ట్రాలలో విస్తరించి ఉంటే దాన్ని అంతర్భాష్ట నది బేసిన్ అంటాం. కృష్ణ, గోదావరి నది బేసిన్ లు అంతర్భాష్ట నది బేసిన్లు. కృష్ణ నది 4 రాష్ట్రాలలో, గోదావరి బేసిన్ 7 రాష్ట్రాలలో విస్తరించి ఉన్నవి. అయితే, రాజకీయ సరిహద్దులు కాలానుగుణంగా మారవచ్చు మరియు పరీవాహక ప్రాంతంపై నియంత్రణ సాధించే ప్రభుత్వాల సంఘలో లేదా స్వభావంలో మార్పులు రావచ్చు. కానీ నది పరీవాహక ప్రాంత పరిమితి అన్ని కాలాలకు ఫీరంగా ఉంటుంది. నది పరీవాహక

ప్రాంతంలో లభ్యమయ్యే నీటి వనరులు పరీవాహక ప్రాంతంలో కురిసే వర్షపాతంతో ముదిపడి ఉంటాయి. నది పరీవాహక ప్రాంతాలు బేసిన్లో నీటి లభ్యత, వినియోగం విషయంలో నిర్వాచాత్మక విభాగాలుగా ఉండడంతో పాటూ అంతర్గత సమన్వయాన్నికలిగి ఉంటాయి.

జాతీయ జల విధానం (National Water Policy, 2012) ఈ అంశాన్ని వివరిస్తూ “జల చక్రంలోని అన్ని అంశాలు.. అంటే, వాతావరణాలోకి భూ ఉపరితలం నుంచి పోయే నీటి ఆవిరి, వర్షపాతం, వర్షం వలన ఉత్పన్నం అయ్యే ఉపరితల ప్రవాహాలు, నదులు, సరస్వతులు, నేలలో ఉండే తేమ, భూగర్జు జలాలు, సముద్రం.. మొదలైనవి అన్నీకూడా ఒకదానిపై ఒకటి ఆధారపడి ఉంటాయి. కాబట్టి అభివృద్ధి ప్రణాళికల కోసం

ప్రాధమిక హైద్రోలాజికల్ యూనిట్ గా నది బేసిన్ ను పరిగణించాలి” అని స్వస్థం చేసింది. జల వనరుల నిపుణులు, హైద్రో జియాలజిస్టులు కూడా నది బేసిన్ నే ప్రాధమిక హైద్రోలాజికల్ యూనిట్ గా పరిగణిస్తారు.

ఎన్ని గుల్ఫ్లో అభిప్రాయాలు :

ప్రముఖ ఇంజనీర్, నది జలాల సమ న్యాయ పంపిణీకి సంబంధించి జాతీయ, అంతర్జాతీయ న్యాయ సూట్రాలపై విశేషమైన కృషి చేసిన ఎన్.డి.గుల్ఫ్లో ‘Development of Inter-state Rivers : Law and Practice in India’ అన్వపుస్తకంలో చేసిన వ్యాఖ్యలను

జక్కుడు గుర్తుచేసుకోవాలి. నీటి అవసరాలు నీటి లభ్యత కంటే ఎక్కువగా ఉన్నప్పుడు.. అంటే నీటి కొరత ఉన్న సందర్భంలో నీటి పంపిణీ విషయంలో బేసిన్ లో ఉండే ప్రాంతాలకే ప్రథమ ప్రాధాన్యతను ఇవ్వాలి. లేని పక్కంలో రాష్ట్రాల మధ్య, ప్రాంతాల మధ్య వివాదాలు తలత్తే అవకాశం ఉండి అని ఎన్.డి.గుల్ఫ్ టీ అభిప్రాయపడినారు. కృష్ణా జలాల అసమ పంపిణీ విషయంలో తెలంగాణ, అంధ్రా రాష్ట్రాల మధ్య తలత్తుతున్న వివాదాలే అందుకు సౌక్షం. ఒక నది బేసిన్లో లభించే నీటిపై ఆ బేసిన్ లోనిప్రాంతాలకే ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలి. బేసిన్ లో ఉండే ప్రాంతాల అవసరాలను పరిపూర్ణ చేయకుండానే ఇంటర్-బేసిన్ మళ్ళీంపులు, బేసిన ఆవల ఉన్న సుదూర ప్రాంతాలకు బదిలీలు అసంబంధమైనవి. నీటి వసరులు ఉన్న ప్రాంతాలను కాదని ఎక్కుడో ఉన్న ప్రాంత అవసరాలకు ప్రాధాన్యతను ఇవ్వడం గురించి గుల్ఫ్ టీ గారు విలువైన అభిప్రాయాలు ప్రకటించారు. బేసిన్లో ఉండే ప్రాంతాలకు నది జలాలపై ప్రాథమిక హక్కు కలిగి ఉంటాయి. ఈ జలాలను బేసిన్లోని ప్రాంతాల పూర్తి అవసరాలను తీర్చిన తర్వాత మిగులు ఉంటేనే బేసిన్ వెలుపల తాగునీరు, సాగునీరు, పారిశ్రామిక అవసరాల కోసం నం 0 ఉపయోగించవచ్చు. బేసిన్ అవసరాలను విస్తరించి బేసిన్ వెలుపల సాగునీటి వినియోగం జరిగితే, ఇప్పుడైనా లేదా తరువాతైనా అవాంచసీయ వివాదాలకు దారి తీస్తుంది అని ఆయన పోచురించారు. ఆయన పోచురికలు 50 ఏక్క తర్వాత ఇవ్వాళ్ళ తెలంగాణ విషయంలో నిజమైనాయి. నీటిని మళ్ళీంచేటప్పుడు బేసిన్ ప్రస్తుతం మిగులును కలిగి ఉన్నప్పటికీ, బేసిన్ ఆవలకు నీటిని తరలించే ప్రణాళికలు తయారు చేసేటప్పుడు బేసిన్ ప్రాంతాల భవిష్యత్తు అవసరాలను కూడా తప్పనిసరిగా పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి అని కూడా ఆయన అభిప్రాయ పడినారు.

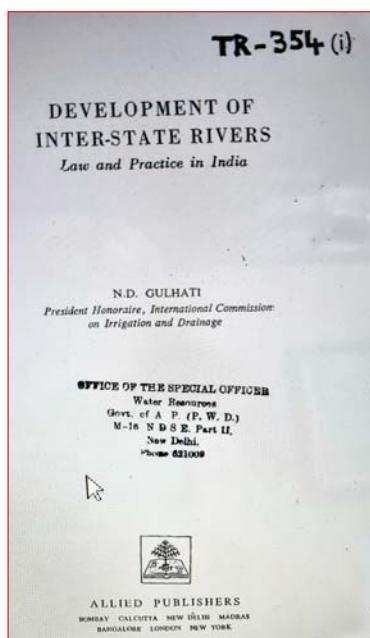
నదీ జలాల పంపిణీ సూత్రాలు :

సహజ న్యాయ సూత్రాలు గానీ, అంతర్జాతీయ న్యాయ సూత్రాలు గానీ బేసిన్ లో ఉన్న ప్రాంతాల అవసరాలను కాదని, బేసిన్ లోపలి అవసరాలతో సంబంధం లేకుండావందల కిలోమీటర్ల దూరంలో ఉన్న ప్రాంతాలకు మళ్ళీంచడం సరి కాదని సూచించాయి. భారత ప్రభుత్వ జలవసరుల మంత్రిత్వ శాఖజారీ చేసిన సమీకృత జలవసరుల అభివృద్ధి మరియు నిర్వహణ మార్గదర్శకాలు, 2016 లోని ఇంటర్ బేసిన్ బదిలీకి సంబంధించిన విధానం ప్రకారం, “బేసిన్లలోని భూమి, నీటి వినియోగాన్ని మొదటి లక్ష్యంగా పెట్టుకోవాలి. ఆ అవసరాలను తీర్చిన తర్వాతనే, బేసిన్లో మిగులు జలాలు అందుచుటలో ఉన్నట్లయితే, వాటిని ఇతర బేసిన్లకు బదిలీ చేయడాన్ని పరిగణించాలి.” క్రిష్ణా నది జల వివాదాల ట్రైబ్యూనల్ (KWDT) నివేదిక కూడా “ప్రతి నది

పరీవాక ప్రాంతం విభజించలేని భౌతిక యూనిట్. నది మరియు దాని ఉపనదులను ఒకే ప్రసరణ వ్యవస్థ యొక్క ధమనులుగా ప్రకృతి నియమాలు పరిగణిస్తాయి” అని పేర్కొంది.

కేంద్ర చట్టాలు :

అంతర్ రాష్ట్ర సమస్యల పరిప్రార్ణానికి మూడు ముఖ్యమైన చట్టాలు 1956లో రూపొందించబడ్డాయి. 1. రివర్ బోర్డుల చట్టం 2. అంతర్ రాష్ట్ర నది జలాల వివాదాల (ISRWD) చట్టం 3. రాష్ట్రాల పునర్వ్యవస్థకరణ చట్టం. రివర్ బోర్డుల చట్టం ప్రాథమికంగా అంతర్ రాష్ట్ర నదుల అభివృద్ధిలో నది పరీవాక ప్రాంత విధానాన్ని ప్రోత్సహించడానికి మరియు సంబంధిత రాష్ట్రాల నీటి హక్కుల సమస్యలను సహకార పద్ధతిలో పరిష్కరించడానికి రూపొందించబడింది. కారణాలు ఏవైనా అచట్టం అమలు కాలేదు. 1963లో పార్లమెంటు ఈ బోర్డులలో కొన్నింటికి సహించిన గ్రాంట్ ద్వారా నిధులు కూడా మంజూరు చేసింది. కానీ ఆ తర్వాత వెంటనే, పాలసీలో మార్పు వచ్చింది. కేంద్ర ప్రభుత్వం ఈ బోర్డులను ఏర్పాటు చేసే ఆలోచనను విరమించుకంది. అంతర్ రాష్ట్ర నది జలాల వివాదాల చట్టం, 1956, రివర్ బోర్డుల చట్టం కంటే పరిమిత వరధిని కలిగి ఉంది. ఎందుకంటే ఇది వివాదాల పరిష్కరం అనే అంశానికి పరిమితమైన చట్టం. రాష్ట్రాల మధ్య నది జలాల వివాదాలను పరిష్కరించడానికి ఈ చట్టం దోహదపడుతుంది. ఈ చట్టం కింద ఇప్పటి వరకు తొమ్మిది ట్రైబ్యూనల్సు ఏర్పడ్డాయి. కానీ రివర్ బోర్డు చట్టం నేటికి ఆచరణకు నోచుకోలేదు. నది జలాల వివాదాలను పరిష్కరించడానికి ఈ చట్టం దోహదపడుతుంది. ఈ చట్టం కింద ఇప్పటి వరకు తొమ్మిది ట్రైబ్యూనల్సు ఏర్పడ్డాయి. కానీ రివర్ బోర్డు చట్టం నేటికి ఆచరణకు నోచుకోలేదు. నది జలాల వివాదాలను పరిష్కరించడానికి శాశ్వత ప్రాతిపదికన ట్రైబ్యూనల్ ఏర్పాటుకు, రివర్ బోర్డుల ఏర్పాటుకు ఇటీవల కేంద్ర ప్రభుత్వం ప్రయత్నాలు చేసింది. అయితే ప్రతిపాదిత చట్టంలో ఇప్పటికే ట్రైబ్యూనల్ అవార్డులు అమలులో ఉన్న నది పరివాక ప్రాంతాలలోని రివర్ బేసిన్ అధారిటీలు ఆ ట్రైబ్యూనల్ అవార్డులను అనుసరించాలి వస్తుంది. ట్రైబ్యూనల్ అవార్డులలో సమన్యాయ కేటాయింపులు పొందని ప్రాంతాలు శాశ్వతంగా నష్టపోవాలి ఉంటుంది. తెలంగాణ ఈ విధమైన అన్యాయానికి గురి అయ్యే అవకాశం ఉంది. వీటిని ఏర్పాటు చేసే మందు మొదటగా సమన్యాయ కేటాయింపులు ట్రైబ్యూనల్లు చేసిట్లుగా కేంద్ర ప్రభుత్వం చూడాలి.

పరశ్పర సహకార ఒప్పుదాలు :

సహకార వాతావరణాన్ని స్థాపించేందుకు దేశాలు/రాష్ట్రాల మధ్య అంతర్ప్రాప్త నదీ జలాల వినియోగం పై ఒప్పుండాలు చాలా ముఖ్యమైనవి. పాకిస్తాన్ ఇండియా ల మధ్య విజయవంతంగా చర్చలు

జరపడం, సింధు జలాల ఒప్పందం (1960) జరగడం అపారమైన ప్రాముఖ్యత కలిగి, నేటికి కొనసాగుతుండడం మంచి పరిణామం. ఆ ఒప్పందానికి జరిగిన చర్చలలో రివర్ బేసిన్ ప్రాతిపదికగా భారతదేశం తన వాదనలను బలంగా వినిపించింది. గోదావరి జల వివాదాల ట్రీబ్యూనల్ అవార్డు, అంతర్ రాష్ట్ర నది జలాల ఒప్పందాల సమాహరం అని చెప్పవచ్చు. రాష్ట్రాల మధ్య సహకారానికి ప్రతీక అనవచ్చు. గోదావరి నది బేసిన్‌ని ఏ రాష్ట్రమైనా తనకు కేటాయింపబడిన నీటిని మరేద్దొని దిబేసిన్ కు మళ్ళీంచే హక్కును ఈ ట్రీబ్యూనల్ అవార్డులో పొందు పర్మకున్నారు. అయితే, పోలవరం ద్వారా క్రిష్టో నదికి మళ్ళీంచే నీటికి ప్రతిగా, మహారాష్ట్ర, కర్నాటకల కు స్ఫుర్తిమై క్రిష్టో నది నీటిలో వాటా ఉంటుందిని గోదావరి ట్రీబ్యూనల్ అవార్డులో ఆయా రాష్ట్రాల మధ్య జరిగిన ఒప్పందం ఆధారంగా చేర్చారు. నది బేసిన్ ఆవలకు పెద్ద ఎత్తున జరుగుతున్న మళ్ళీంపులే దీనికి మూల కారణం అని గమనించాలి. ఆ విషయాన్ని విపులంగా చూద్దాం.

కృష్ణ ట్రీబ్యూనల్ ముందు వాదనలు :

కృష్ణ (బచావత్) ట్రీబ్యూనల్ ఎదుట వాదనలు జరుగుతున్నపుడు, మాకు సెప్టెంబర్ 1960 నాటికి ఉన్న వినియోగం ఆధారంగా, ప్రతిపాదించిన ప్రాజెక్టుల వినియోగాల ఆధారంగా వాడకండారుల హక్కు (prescriptive rights) గా కృష్ణ నది బేసిన్ ఆవల ప్రాంతాలకు కృష్ణ నది నీటిని మళ్ళీంచే ప్రాజెక్టులకు నీటిని కేటాయించాలని ఆంధ్ర ప్రదేశ్ కోరింది. ఆ ప్రకారమే ఆ వినియోగాలకు రక్షణలు పొందింది. అయితే, నాడు తెలంగాణ ఒక రాష్ట్రం కాదు. అంతర్ాష్ట్ర జల వివాదాల చట్టం, 1956 ప్రకారం ట్రీబ్యూనల్ విచారణలో బేసిన్ రాష్ట్రాలు మాత్రమే పాల్గొనపచ్చ. కానీ బేసిన్లో ఉండే ప్రాంతాలకు హక్కులేదు. నాడు మహారాష్ట్ర, కర్నాటక రాష్ట్రాలు కృష్ణ ట్రీబ్యూనల్ ఎదుట తమ వాదనలు బలంగా వినిపించాయి. కృష్ణ నది బేసిన్లో నీటి కొరత ఎర్పడడానికి కారణం ఆంధ్రప్రదేశ్ నీటిని బేసిన్ ఆవలకు పెద్ద ఎత్తున నీటిని మళ్ళీంచడం కాబట్టి, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం గోదావరి నది నుండి నది నుండైనా మళ్ళీంచుకొని తన అవసరాలు తీర్చుకోవాలి అంటూ, కృష్ణ నది జలాలను కర్నాటక, మహారాష్ట్రాల బేసిన్లోని అవసరాలకై వినియోగించుకునే విధంగా ఆదేశాలు ఇవ్వాలని కోరాయి. నాడు క్రిష్ణ గోదావరి నది వివాదాలు రెండించిపై బచావత్ ట్రీబ్యూనల్ విచారించాల్సి ఉన్నా, మొదట కృష్ణ వివాదాన్ని ఆ తరువాత గోదావరి వివాదాన్ని పరిషురించాలని సభ్య రాష్ట్రాలు అన్ని ఒక నిర్ణయానికి వచ్చాయి. అట్లాగే, గోదావరి ట్రీబ్యూనల్ భవిష్యత్తులో కేటాయించే గోదావరి జలాలను ఆయా రాష్ట్రాలు వేరే ఏ నది బేసిన్ క్లెనా తరలించుకోవచ్చు అని ఒప్పందానికి

ఎన్. డి. గుల్మి

వచ్చాయి. అట్లాగే, ఒక రాష్ట్రం, ఏదైనా నది నుండి నికరజలాలు కాకుండా మిగులు జలాలు కృష్ణ నదికి మళ్ళీస్తే మిగతా బేసిన్ రాష్ట్రాలు ఆ నీటిలో వాటా కోరవచ్చు అని కృష్ణ ట్రీబ్యూనల్ నిర్ణయించింది.

గోదావరి ట్రీబ్యూనల్ నిర్దేశాలు :

1976లో కృష్ణ ట్రీబ్యూనల్ తన తుది నిర్ద్ధయాన్ని వెలువరించాక, గోదావరి ట్రీబ్యూనల్ కార్బ్రూక్షమాలు మొదలుయ్యాయి, 1980 లో గోదావరి తుది తీర్పు వెలువరించింది. ఆంధ్రప్రదేశ్ పోలవరం ప్రాజెక్టును కట్టడానికి ఒక ప్రదాన కారణం కృష్ణ నదికి గోదావరి నీటిని మళ్ళీంచే క్రిష్టో దెల్లు అవసరాలకు వాడుకొని, పర్యవసానంగా నాగార్జునసాగర్ ఎగువన అదనంగా అందుబాటులోకి వచ్చే కృష్ణ నీళ్ళను మూడు రాష్ట్రాలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్, కర్నాటక, మహారాష్ట్రలువాడుకొనడం. అంయితే, మహారాష్ట్ర, కర్నాటకలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ఇంకా ఎక్కువ నీళ్ళను గోదావరి నుండి మళ్ళీంచుకొని, తమను ఆ వేర కృష్ణ జలాలను వాడుకోవివ్వాలని వట్టుబట్టాయి. దాని పర్యవసానంగా 4, ఆగస్టు, 1978 ఒప్పందాన్ని ఆంధ్రప్రదేశ్ కుదుర్చుకుంది. ఆ ఒప్పందం ప్రకారం i) ఆంధ్రప్రదేశ్ పోలవరం కుది కాలువ ద్వారా 80 టీఎంసీల నీటిని ప్రకాశం బ్యారేజీకి మళ్ళీంచాలి. ii) పర్యవసానంగా ఏర్పడే కృష్ణ జలాల్లో మిగులులో 35 టీఎంసీలు కర్లాటక, మహారాష్ట్రలు, 45 టీఎంసీలు నాగార్జునసాగర్ ఎగువన ఆంధ్ర ప్రదేశ్ వాడుకోవాలి. iii) గోదావరి మళ్ళీంచు భర్మలన్నీ ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రమే భరించాలి. కేంద్ర ప్రభుత్వం పోలవరం

ప్రాజెక్టుకు ఇచ్చిన నాటి నుండే ఈ కృష్ణ మిగులు నీటిని ఎగువ రాష్ట్రాలు వాడుకోవచ్చు. అంటే, మహారాష్ట్ర, కర్నాటక రాష్ట్రాలతో నాటి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం కుదుర్చుకున్నగోదావరి జలాల మళ్ళీంచు ఒప్పందం ప్రక్రియకు మూలం లోటు బేసిన్లోని ప్రాంతాల అవసరాలు తీర్చుడానికి మొదటి ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలన్న విషయం అనేది నిర్వివాదాంశం.

భవిష్యతో బేసిన్ లోపి ప్రాంతాలకే ప్రాధాన్య ఇవ్వాలి :

మరొక అంశం ఇక్కడ ప్రస్తావించాలిని అవసరం ఉంది. క్రిష్టో ట్రీబ్యూనల్ ఎదుట మహారాష్ట్ర, కర్నాటక లు క్రిష్టో నది బేసిన్ లోని తమ అవసరాలను కాడని ఆంధ్ర ప్రదేశ్ బేసిన్ అవసరకు నీళ్ళను మళ్ళీంచడం సరికాదని వాడించాయి. అందువల్లనే, బచావత్ ట్రీబ్యూనల్ తమ రిపోర్టులో ఆనాటికి మూడు రాష్ట్రాలలో ఉన్న వినియోగాలకు రక్షణ కల్పించినా, భవిష్యత్ వినియోగాలకు చేసే కేటాయింపుల్లో మాత్రం క్రిష్టో బేసిన్ లోని ప్రాజెక్టుకే మొదటి

ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలని నిర్ణయించింది. అదే విధంగా, ఆంధ్ర ప్రదేశ్ క్రిష్టో బేసిన్ ఆవలకు మల్లించే కొత్తప్రాజెక్టులకు కేటాయింపులు ఇవ్వాలని కోరినపుటీకి, బేసిన్స్‌నే ఉన్న తెలంగాణ ప్రాజెక్టు అయిన జారాల ప్రాజెక్టుకు మాత్రమే 17 టీఎంసి నికర జలాలను కేటాయించింది. అదే సమయంలో ఈ నీటిని ఏదైనా కారణాల చేత వినియోగించు కోలేని పక్షంలో ఈ 17 టీఎంసి లను మహబూబ్ నగర్ జిల్లాలోనే వినియోగించాలని నిర్దేశించింది. అయినపుటీకి బచావత్త బ్రిభ్యున్ల్ తీర్పు వెలువడ్డాక, ఆ తీర్పుకు వ్యతిరేకంగా, నాటి ఆంధ్ర ప్రదేశ్, విశ్వసనీయ జలాల్లో సేవింగ్సు నుండి ఆంధ్ర ప్రాంతంలోని పెన్నా బేసిన్కు మళ్ళీంచే శ్రేష్ఠంగా కుడి కాలువ (1981లో), పులిచింతల ప్రాజెక్టు (1996) లకు కేటాయింపులు చేసింది.

సమ న్యాయమే నీటి పంపిణీకి ప్రాతిపదిక కావాలి :

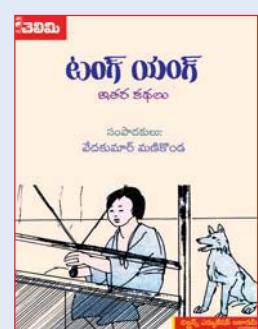
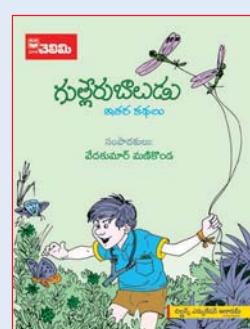
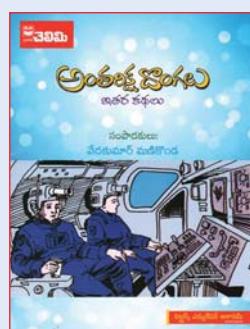
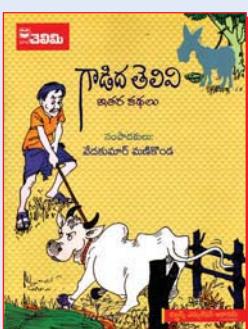
నేడు, ఉమ్మడి రాష్ట్రం చేసిన ప్రాజెక్టుల వారి పున: కేటాయింపుల తరువాత, క్రిష్టో బేసిన్స్‌నే తెలంగాణ ప్రాంతంలో సాగుకు యొగ్గుమైన భూమిలో ఇంకా 85% భూమికి నికర జలాల నీటి పారుదల సౌకర్యం లేదు. నేడు, తెలంగాణ తమకు న్యాయం చేయడానికి అంతర్భ్రాష్ట జల వివాదాల చట్టం, 1956 లోని సెక్షన్-3 కింద బ్రిభ్యున్ల్ కు నివేదించాలని కెంద్ర ప్రభుత్వానికి ఫిర్యాదు చేసి 8 సంపత్తులాలు గడిచినా ఏ విధమైన పురోగతి లేదు. ఇంతకుమందు నిర్నిక్ష్యానికి గురైన బేసిన్స్‌ని ప్రాంతాల్లో నుండి జీవవ్యాపారిని వెతుకుంటూ సుదూర ప్రాంతాలకు వలస వెళ్ళిన ప్రజలు, నీటిపారుదల సౌకర్యాలు కల్పిస్తే వారి వారి స్వస్థలాలకు తప్పక తిరిగి వస్తారు. ఈ అంశం నేడు తెలంగాణ ప్రభుత్వం కల్పక్కారి, నెట్టంపాడు, భీమా, కోయిల్ సాగర్, తుమిళ్ళ ప్రాజెక్టుల ద్వారా సాగునీటి కల్పన ఫలితంగా “పాలమూరు కార్బికుల” రివర్స్ మైగ్రేషన్ ద్వారా స్పష్టమైంది. ప్రాజెక్టులు అన్నీ పూర్తిగా ఆచరణలోకి వస్తే

ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో వివక్షకు, అన్యాయానికి గురి అయిన పాలమూరు, రంగారెడ్డి, నల్గొండ తదితర ప్రాంతాల ప్రజలకు స్వాంతన కలుగుతుంది.

ఈ నేపథ్యంలో కెంద్ర ప్రభుత్వం ఈ కింది అంశాల్లో చౌరవ తీసుకోవాలిన అవసరం ఉంది.

- ప్రతిపాదిత రివర్ బోర్డుల సవరణ బిల్లులో, బ్రిభ్యున్ల అవార్డులు ఇప్పటికే ఉన్న రాష్ట్రాల సమస్యలను మొదటగా పరిష్కరించాలి.
- రాష్ట్రాల మధ్య పరస్పర అంగీకారంతో ఒప్పందాలకూరకు చౌరవ తీసుకోవాలి. అంతర్భ్రాష్ట ఒప్పందాలు నిజమైన స్వార్థితో అమలు అయ్యి విధంగా పర్యవేక్షించాలి.
- వ్యవసాయం మరియు నీటి పారుదల వ్యవస్థలలో సాంకేతిక పరిజ్ఞానం అభివృద్ధితో నీటిపాదకంలో పొదుపును సాధించడానికి తోడ్పడి, ఆ విధంగా మిగులు నీటిని బేసిన్స్‌ని ప్రాంతాలకు కేటాయించాలి.
- దేశంలో విద్యుత్ లభ్యత (సౌర విద్యుత్తతో సప్త) బాగా మెరుగుపడినందున సమన్యాయంతో కూడిన అభివృద్ధి కోసం బేసిన్స్‌ని భూగర్భ జలాల రీచార్జ్ కొరుక చెరువులు, చెక్ డ్యూంలు, పర్మాలేషన్ ట్యూంకులను నదులలోని నీటితో లిఫ్ట్ స్ట్రోమల ద్వారా అనుసంధానం చేయడాన్ని ప్రాత్మహించాలి.
- నది జలాల పైనీటోన్లోని వినియోగాల కోసం నది తీర ప్రాంతాల హక్కుల (riparian rights)కు, అప్పటికే వినియోగిస్తున్న బేసిన్ వెలుపల ఉన్న ప్రాంతాల నీర్దేశిత హక్కుల (prescriptive rights) కు మధ్య వివాదం నెలకొంటే, భవిష్యత్తు వినియోగాల విషయంలో, నదీతీర ప్రాంతాలకు ఆ నది బేసిన్ నీటిపై ప్రథమ ప్రాధాన్యత ఉండే విధంగా చట్ట సవరణలు చేయాలి.

- శ్రీధర్రావ్ దేవ్పాండే, m : 94910 60585
e : irrigationosd@gmail.com

చిల్డ్లన్స్ ఎడ్యూకేషనల్ అకాడమీ ఆధ్వర్యంలో బాలచెలి ప్రచురించిన 'గాడిద తెలివి', 'అంతర్భ్రాష్ట దొంగలు' (2018 నవంబర్), 'గుట్టిరు బాలుడు', 'టంగ్ యంగ్' (2018 డిసెంబర్) అనే నాలుగు కథల పుస్తకాలు వెలువడినందుకు సంతోషం వ్యక్తం చేస్తున్నాము. ప్రతులు కావల్సిన వారు ఈ క్రింది చిరునామా నుండి పాందవచ్చును.

విడి ప్రతి వెల: రూ.30/-
'Bhoopathi Sadan' 3-6-716, Street No.12, Himayathnagar,
Hyderabad-500029, Telangana. Mob: 9030626288

మరియు

- Nava Telangana
- Manchi Pustakam
- Nava Chetana
- Navodaya Book House

ఈ దశాభ్యి 'తెలంగాణ' మాస పత్రిక దక్కన్ ల్యాండ్

ప్రపంచంలో ఎక్కడైనా ప్రజాస్వామ్యాన్ని నిలబెట్టే నాలుగు

స్థంభాలు Legislature, Executive, Judiciary and Mediaలు. ప్రజాస్వామ్య గతితార్కిక గమనాన్ని రికార్డు చేసేది మీడియా. అంతేకాదు ప్రజాస్వామీక విలువలకు బలం మీడియా. స్వేచ్ఛావేదికగా పత్రికలుండాలి. ప్రజాస్వామీక ఆకాంక్షల్ని ప్రతిఫలించేవి కావాలి పత్రికలు. అందుకే నార్దు 'ప్రతికొకటి చాలు పదిఫేల సైన్యము' అన్నారు.

ప్రజల తరఫున నిలిచే ప్రతిపక్షగళం పత్రిక. ప్రభుత్వం, ప్రజల మధ్యన వారధి. విచక్షణతో కూడిన పత్రికారచనలు ఉద్యమంతో సమానం. పత్రికలు ఉద్యమాల కాగడాలుగా నిలిచిన సందర్భాల్నే. అట్లా తెలంగాణ ప్రత్యేకరాష్ట్రసాధనాలో ఎత్తిన అక్కరపత్రాకం, 2012 సెప్టెంబరు నెలలో ప్రోరంఖించబడ్డ పత్రిక 'దక్కన్ లాండ్'.

ఉమ్మడి రాష్ట్రంలో తెలంగాణకు జరిగిన అన్యాయాలను చర్చించడానికి, 'నీళ్ళు', నిధులు, నియామకాల' వినియోగంలో తెలంగాణ ప్రజలకు కలిగిన స్వాన్ని చాటడానికి దక్కన్ లాండ్ అక్కరవేదికగా నిలబడ్డది. అంశాల వారీగా విశేషమాత్రక వ్యాసాలను ప్రచురించింది. తెలంగాణ సాధన కొరకు ఉద్యమిస్తున్న ప్రజాసంఘాల పోరాటాలకు మధ్యతుగా నిలిచింది దక్కన్ లాండ్. ఉద్యమకారుల చర్చలకు పెద్దపీట వేసింది.

నిర్వ్హంచేయబడ్డ తెలంగాణ చరిత్ర, సంస్కృతుల ఔన్నత్యాలను చాటడానికి దక్కన్ లాండ్ తనవంతు కృషి చేసింది. మరుగునవడ్డ తెలంగాణ చారిత్రక ప్రదేశాలను, సాంస్కృతిక అంశాలను వ్యాసాల రూపంలో, కథనాల రూపంలో ప్రచురిస్తూ వస్తువుది.

సామాజికవేత్తలకు, వైజ్ఞానిక శాస్త్ర, సాంకేతిక నిపుణులకు, పర్యావరణ, జీవావరణ వేత్తలకు పారిశ్రామిక, వ్యాపారాలుక, పురావేత్తలకు, శాసన పరిశేధకులకు, సాహిత్యకారులకు, సాంస్కృతిక కళాకారులకు 'రచనావేదిక' దక్కన్ లాండ్ తెలుగు మాసపత్రిక.

దక్కన్ లాండ్ పత్రికాధిపతి, సంపాదకుడు మణికొండ వేదకుమార్ గారు స్వేచ్ఛలు తెలంగాణ ఉద్యమకారుడు, ఇంటాక్ బాధ్యదు, పర్యావరణ ప్రేమికుడు కావడంవల్ల పత్రికకు బలం చేకూరింది. 2012 సెప్టెంబరు నుంచి ప్రస్తుతందాక దక్కన్ లాండ్ దశాబ్దికాలం పూర్తిచేసుకుని, విజయవంతంగా కొనసాగుతున్నది. దక్కన్ లాండ్ పత్రికనెలా వైవిధ్యభరితమైన రచనలతో ఆకట్టు కుంటున్నది. దక్కన్ పీఠభూమి భాషా, సంస్కృతులను ప్రతిఫలించే

పత్రిక దక్కన్ లాండ్.

తెలంగాణ ఉద్యమప్రస్తావాన్ని ఎప్పటికప్పుడు ప్రపంచానికి అందించిన పత్రిక. తెలంగాణాలో అప్పడు నెలకొనివున్న సంక్షేపం సమయంలో ప్రజల ఆకాంక్షలను బలంగా వినిపించింది దక్కన్ లాండ్. వేదకుమార్ స్వేచ్ఛలు ఉద్యమకారుడు కావడంవల్లనే నాటి సామాజిక అవసరానికి తగిన ఆయుధంగా దక్కన్ లాండ్ పత్రికను స్థాపించాడు. అట్లా మొదలైన దక్కన్ లాండ్ ప్రస్తావం పదేండ్లగా తనదైన ప్రత్యేకశైలితో కొనసాగుతున్నది.

దక్కన్ ప్రార్మోదప చరిత్రను, దక్కన్ విశిష్టతలను, దక్కన్ భాగోళిక సంపన్సుతలకు ప్రాధాన్యమిస్తూ రచనలను ప్రచురిస్తున్న పత్రిక. అనేకమంది అవ్యక్త కవులు, రచయితలను పరిచయం చేసింది దక్కన్ లాండ్. తెలంగాణానే ప్రాధమ్యంగా భావించిన పత్రిక తనను తాను ప్రత్యేక సమాచారవేదికగా దిద్దుకున్నది.

దక్కన్ లాండ్ 'దక్కన్ సంస్కృతి, వారసత్వాలు'కు పత్రికా ప్రతినిధి. ఈ ప్రాంత ప్రజల జీవనవైవిధ్యాన్ని, ప్రజాకళల్ని పరిరక్షించే అక్కరగళం ఈ పత్రిక. తెలంగాణ చరిత్ర, సంస్కృతులకు పెద్దపీట వేసింది. దక్కన్ లాండ్ చరిత్ర నిర్మాతలకు ఒక ప్రధాన వనరుగా నిలుస్తున్నది. చరిత్ర అధ్యయనం చేసేవారికి ఎన్నో విషయ సంపన్మైన వ్యాసాలను ప్రచురిస్తున్నది. అనేక నాగరికతల సమాహరమైన దక్కన్ ప్రజాబాహుళ్య నాగరికతకు సంబంధించిన పరిశోధక వ్యాసాలను దక్కన్ లాండ్ ప్రకటిస్తున్నది.

తెలంగాణ ప్రాంత పర్యావరణ పరిరక్షణకు అండగా నిలుస్తున్న పత్రికారచనలు 'జీవవైవిధ్య పరిరక్షణ' ఒక జీవితవిధానం కావాలి' అన్న నినాదాన్నిచ్చింది.

దక్కన్ లాండ్ సమగ్రమైన సమాచారాత్మక, విశేషమాత్రక, ప్రత్యేక వ్యాసాలను సందర్భానుసారంగా ప్రచురిస్తున్న తెలుగు మాస పత్రిక.

తెలంగాణ అస్తిత్వప్రతీకగా, విస్తు ప్రజాభిప్రాయ వేదికగా కొనసాగుతున్న దక్కన్ లాండ్ పత్రిక చిరస్తాయిగా నిలవాలని, పత్రికనొక ఉద్యమాల నిధిపిన పత్రికాసంపోదకులు మణికొండ వేదకుమార్ గారి ఆశయ పత్రాకగా జేజేయమానం కావాలని శుభాకాంక్షలు.

- శ్రీరామేష హరగోపాల్,

m : 99494 98698
e: akshara25@gmail.com

డ్రోన్ సాగు సక్రొన్...

తాండూరులో పరిశోధనలు విజయవంతం!

అచార్య జయశంకర్ వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయం, రాష్ట్ర వ్యవసాయ శాఖ సంయుక్తంగా చేపట్టిన డ్రోన్ సాగు సక్రొన్ అయ్యాంది. రెండేళ్లగా వికారాబాద్ జిల్లాలోని తాండూరు వ్యవసాయ పరిశోధన స్థానంలో నిర్వహిస్తున్న డ్రోన్ సాగు పరిశోధనలు విజయవంతం అయ్యాయి. పరిశోధనలు పూర్తి అయిన సందర్భంగా శనివారం రైతుల సమక్షంలో డ్రోన్ సహాయంతో మందుల పిచికారి ట్రుయల్స్ నిర్వహించారు. ఈ విషయాన్ని వ్యవసాయ పరిశోధన స్థానం సీనియర్ శాస్త్రవేత్త, పోడ్ డాక్టర్ సుధారాణి వెల్లడించారు. కంది పంటపై డ్రోన్తో మందుల పిచికారికి సంబంధించి తాండూరు వ్యవసాయ పరిశోధన స్థానంలో ప్రయోగాలు నిర్వహించారు.

ఇటీవల కాలంలో వ్యవసాయ రంగంలో డ్రోన్లతో మందుల పిచికారి జరుగుతోంది. అయితే ఇందుకు నిర్మిస్త విధానం(స్టాండర్డ్ ప్రోసీజర్) అనేది లేదు. ఎంత మొత్తం రసాయన మందులు వాడాలి, పంటలకు సోంకిన తెగుళ్లు.. చీడపీడలను దృష్టిలో ఉంచుకొని ఎంత మేరకు మందులను వాడాలి, ఎకరం విస్తరణలోని పంటకు ఎంత మొత్తం నీటిని వాడాలి, ఎంత ఎత్తు నుంచి మందులను పిచికారి చేయాలని, డ్రోన్తో రసాయన మందులను పిచికారి చేసే సమయంలో రైతులు, డ్రోన్ పైలెట్ తీసుకోవాల్సిన జాగ్రత్తలకు సంబంధించి ఎలాంటి విధానం లేదు. ఇష్టసుసారంగా డ్రోన్తో మందుల పిచికారి జరుగుతోంది. వ్యవసాయ రంగంలో డ్రోన్ వినియోగం పెరగడంతో వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయం మరియు రాష్ట్ర వ్యవసాయ శాఖలు సంయుక్తంగా డ్రోన్ పరిశోధనలకు సిద్ధమయ్యాయి.

డ్రోన్ సాగుపై పరిశోధనలకు జిల్లాలోని తాండూరులో ఉన్న వ్యవసాయ పరిశోధన స్థానంను ఎంపిక చేశారు. ఇక్కడ రెండేళ్లగా మారుత్ డ్రోన్ అనే ప్రైవేటు సంస్థలో కలిసి డ్రోన్తో మందుల పిచికారిపై పరిశోధనలు నిర్వహిస్తున్నారు. వివిధ పంటలపై డ్రోన్తో మందుల పిచికారికి సంబంధించి అనేక ప్రయోగాలు జరిగాయి. శనివారం పరిశోధనలు విజయవంతం కావడంతో రైతుల సమక్షంలో ట్రుయల్స్ నిర్వహించి డ్రోన్తో మందుల పిచికారి ఎలా చేయాలి అనేది వెల్లడించారు. ఈ సందర్భంగా పరిశోధన స్థానం పోడ్ డాక్టర్ సుధారాణి మాట్లాడుతూ.. వ్యవసాయ రంగంలో డ్రోన్ సరికొత్త విషపం సృష్టిస్తుందని అన్నారు. డ్రోన్లు రైతులకు మేలు చేయడంతో పాటు యువతకు ఉపాధి కూడా చూపుతుందని పేర్కొన్నారు.

తక్కువ సమయంలో ఎక్కువ విస్తరణలోని పొలంకు డ్రోన్తో మందులను పిచికారి చేసుకోవచ్చ అని అన్నారు. ఈ కార్బూకమంలో పరిశోధన స్థానం సీనియర్ శాస్త్రవేత్తలు డాక్టర్ సుధాకర్, డాక్టర్ రాజేశ్వర్రెడ్డి, సుజాత, యమున, సందీవ్, వ్యవసాయ శాఖ ఏడీ రుద్రమార్తి, వ్యవసాయ శాఖకు చెందిన మండల వ్యవసాయ అధికారులు, విస్తరణ అధికారులు, జిల్లాలోని వివిధ ప్రాంతాల నుంచి పచ్చిన రైతులు పాల్గొన్నారు.

- దక్షణమ్యాస్,

m : 9030 6262 88

e: desk.deccan@gmail.com

ప్రజావేదం దక్కన్ ల్యాండ్

“దక్కన్ల్యాండ్” తెలంగాణ కేంద్రంగా దక్కిణ భారతదేశాన్ని ప్రస్తావిస్తున్న భావంతో మొదలుపెట్టిన ఈ పత్రిక తెలంగాణ జైతన్యం సమాజంలో మంచి మార్పుకు బలమైన కారణం అవుతుందన్న లక్ష్యంతో దశాబ్ద ప్రస్తావం సాగుతూ వస్తున్నది. 2012లో ఉమ్మడి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో ఎదుర్కొంటున్న అనేక సమస్యల ప్రస్తావన వేదికగా ప్రకటించుకున్న దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రిక ప్రజల అభిప్రాయాలకు పట్టుం కడుతూ సమస్యల పరిష్కారానికి తొప్ప చూపే దివలీ సాగుతూ వచ్చింది. 2012 అక్టోబర్లో జరిగిన తెలంగాణ మార్క్ కొత్త ఉ ద్వామరూపాలకు నాంది పలికిందని చెబుతూ సత్యాన్ని గెలిపించాలంటే తమ తమ స్థాయిల్లో ఉద్యమం చేస్తున్న వాళ్లంతా పరస్పర గౌరవంతో ముందుకు సాగాలిన తరుణాన్ని గుర్తించిన విధానాన్ని హైటెచ్ చేస్తూ తాను పూర్తిగా తెలంగాణ పక్షమని, తెలంగాణ ప్రజల పక్షమని, సత్యం పక్షమని తన లక్ష్యం వైపు దక్కన్ల్యాండ్ సాగింది. ఒక విధంగా తెలంగాణ ఆత్మగా దక్కన్ ల్యాండ్ పారకుల వ్యాదయాలలో స్థానాన్ని సంపాదించింది. ప్రపంచమంతా కరోనాతో కక్కావికలమైనప్పుడు కూడా దక్కన్ల్యాండ్ పత్రిక నిలబడి ప్రజల ఆకాంక్షలను చాటి చెప్పగలిగిందంటే పత్రికను నిర్వహిస్తున్న వేదకుమార్గారి కర్తవ్య క్రమశిక్షణ ఎంత ఆద్యమైనదో తెలిసి వస్తున్నది.

పత్రి సమస్యలై నిర్మితిగా స్పందించే రచయితలకు క్లేంటంగా దక్కన్ల్యాండ్ ఘనమైన వేదికగా సగర్యంగా నిలిచింది. విభిన్నమైన అభిప్రాయాల నుంచి సమస్యలకు పరిష్కారం కనుగొనే అవకాశం ప్రజలకు ప్రభుత్వాలకు ఉంటుందని ప్రగాఢంగా వివుసించిన దక్కన్ల్యాండ్ పత్రిక అన్ని రకాల అభిప్రాయాల ప్రకటనలకు వేదికగా నిలిచి నిజానిజాలను గ్రహించే అవకాశం పారక లోకానికి కల్పించింది. సామాన్య ప్రజలకు ఇబ్బంది పెట్టే ప్రతి సమస్యలను తన సమస్యగా దక్కన్ ల్యాండ్ భావించింది. భౌగోళిక స్వరూపం, జలవనరులు, ప్రజల హక్కులు ఆకాంక్షలు, సాంకేతికత, ప్రత్యేకించి సంస్కృతి సాంస్కృతిక కళా రంగం ఏ సమాచారం కావాలన్నా దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రిక చిరునామాగా మారింది. ప్రకృతి, పర్యావరణ, వ్యవసాయం వంటి అంశాలను కూడా వదలకుండా స్థానం కల్పించడం ద్వారా ఈ పత్రిక సమపర్చిగా నిలిచింది. సాహిత్య పరంగా కూడా దక్కన్ ల్యాండ్ ప్రజల గొంతుకులను వినిపించే కవులు,

రచయితలకు ఒక ఆయుధంగా సామ్రాజ్యరించింది.

ఇవన్నీ ఒకెత్తుయితే పిల్లల కోసం దక్కన్ ల్యాండ్ చేసిన కీఇ మరో ఎత్తు. ఇది మామూలు విషయం కాదు. పిల్లలను సంస్కరిస్తే, పిల్లలకు అవకాశాలు కల్పిస్తే, పిల్లలను గొప్పదారిలో నడియిస్తే ఏర్పడేవి బంగారు తరాలు వాటికోసం వేదకుమార్గారి కృషి ఎంతో చిత్తవు ధీతో సాగింది. ఈ విషయమై అనేక సభలు నిర్వహించి పిల్లల అభ్యర్థులికి అనేక మార్గాలను అన్వేషించి దక్కన్ల్యాండ్ పత్రిక ద్వారా పిల్లల కోసం శ్రమిస్తున్న వ్యాదయాలను బలీయం చేసింది. ఈ ఒక్క కృషి చాలు దక్కన్ ల్యాండ్ ఆచంద్ర తారార్థం నిలిచిపోయేందుకు. మిగిలిందంతా బోన్స్ అనడంలో ఎటువంటి అతిశయ్యాక్తి లేదు. తెలంగాణ ఉద్యమంలో ప్రజాప్రాంట నాయకునిగా వేదకుమార్గారు

నిర్వహించిన పాత్ర ప్రజా సంఘాల నికార్మైన నాయకుల్లో ఒకరిగా నిలిపితే దక్కన్ ల్యాండ్ స్థాపన ద్వారా చేసిన సేవ వారిని ఒక మెట్టు పైనే నిలిపిందనడంలో ఎటువంటి సందేహం లేదు.

వేదకుమార్ గారిని ఎవరు వలకరించాలన్న తలెత్తుకుని వలకరించాలి. అలాగే వారితో కలిసి నడిచే వాల్యు జీవితాంతం అలా తలెత్తుకొనే ఉంటారు. వారి రూపం, వ్యక్తిత్వం ఔన్నత్యానికి పర్యాయపదాలు. వారి వలకరింపు సమాజం వైపు మళ్ళీంచే మేలుకొలుపు. ఎక్కుడో మారుమూల జిల్లాల్లో పనిచేస్తున్న నాలాంటి ఔత్స్వాహిక రచయితలను గుర్తించి ఆయన ప్రోత్సహించిన తీరు నికార్మైన తెలంగాణ తనానికి ప్రతీక అనడంలో అతిశయ్యాక్తి లేదు. పారకాలల్లో ఒక ఆశయంతో పనిచేస్తున్న ఉపాధ్యాయులే పిల్లల ఆకాంక్షలను పసిగట్టగలరని, వారి ద్వారా పిల్లల అభ్యర్థులు నికి అందించగలమని విశ్వసించారు. అమలులో పెట్టారు. విజయం సాధించారు. తెలంగాణ రాష్ట్రవ్యాప్తంగా ఒక అద్భుతమైన తీంసు స్పృష్టించారు. ఈ ఘట్టంలో వేదకుమార్గారి పాత్ర, దక్కన్ ల్యాండ్ పాత్ర చిత్తవుద్దికి సంకేతం. పాత్ర పది జిల్లాలు కేంద్రాలుగా పిల్లల రాసిన కథలను, పిల్లల కోసం పెద్దలు రాసిన కథలను సేకరించి ప్రచురించిన వైపు తెలంగాణలో కొత్త బాలసాహిత్య చరిత్రను స్పృష్టించింది. భావి తెలంగాణ సాహిత్య జైతన్యాన్ని కళ్ళముందు నిలిపింది. దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రిక సూర్యుడైతే వెలువడిన వందలాది

ప్రమాదాలు సూర్యకీరణాలై నిరంతర చైతన్య దీప స్థంభాలుగా స్థిరపడి వెలుగులు పంచతున్మాయి.

దశాబ్ద కాలం ప్రతి పత్రికకు మైలురాయే. ఒకసారి సింహలోకం చేసుకోవాల్సిన తరుణం కూడా. సంహావలోకనం చేసుకున్నప్పుడు విజయాలతో పాటు లోటుపాట్లు కూడా కనబడతాయి. కానీ దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రిక ప్రజా గొంతుకగా ఎక్కడ రాజీ పడని పొత్ర పోషిస్తూ విజేత గానే దర్శనమిస్తుంది. పది వసంతాలలో 120 పత్రికల రూపంలో దక్కన్ల్యాండ్ చేసిన ప్రజాహసం “పత్రికల పని అయిపోయింది” అనే వాళ్ళకు చెంపపెట్టు, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం అరచేతుల్లోకి అన్ని తీసుకొచ్చినా... కంటి రోగాలను, మానసిక రోగాలను తోడుగా తీసుకుపచ్చింది. చేతిలో అమృతస్ఫుర్లలా హాయినిచ్చే పత్రిక, చదివిన తర్వాత జ్ఞానాన్ని అందిస్తూ ఆత్మవిశ్వాసాన్ని పెంచే పత్రిక కోరుకునే వాళ్ళకు దక్కన్ ల్యాండ్ ద బెస్ట్ చాయిస్.

తెలంగాణ ఉద్యమ కాలంలోను, ఉద్యమానంతర కాలంలోను హంస పొత్రను పోషించిన దక్కన్ ల్యాండ్ ముందు ఎప్పటిలాగే మరొక ఛాలెంజ్ ఆహ్వానిస్తుంది. ప్రస్తుతం దేశంలో పరిస్థితులు ప్రజాస్వామ్యానికి భంగం కలిగించేలా ఆందోళనకరంగా ఉన్నాయి. ముఖ్యంగా మతం ఉన్నాడంగా యువత పెడదారి వడుతున్న పరిశీలనలు కనబడుతున్మాయి. ఎవరో చెబితే విన్నా ఈ దేశం పై దెబ్బ కొట్టడం చాతకాని బ్రిలిష్ వాడు ఈ దేశంలో పనికిరాని విద్యా విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టి దేశం భవిష్యత్తులో కూరిలి & ఇలపోయేలా చేశాడని. ఇప్పుడు ఈనాటి పాలకులకు ఎవరు చెప్పారో యువతను మతోన్నాదం

పై మళ్ళీస్తే అధికారం అందుతుందని.. ఇప్పుడు అదే జయగుటున్నది. అధికారం కూడా వాళ్ళ సౌంతమపుతున్నది. మహాత్మగాంధీ గంగా జమున తహజీబుగా ఈ నేలను కీర్తించాడు. ఈ నేలపై పుట్టిన బిడ్డ లుగా ఆ నంస్కుతిని కాపాడే మరో ఉద్యమంలో భాగస్వాములమపుతాం. దేశ్యపుంగా ఉన్నాత దారి పడుతున్న యువతను చైతన్యవంతులను చేసి ప్రగతి పైపు, ప్రజల పై మళ్ళీచాల్సిందే. దక్కన్ ల్యాండ్ లాంటి పత్రికలు, వేదకుమార్ లాంటి ప్రజాస్వామ్య శక్తులు నడుంబిగించాల్సిందే. దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రిక దక్కన్ ఉత్సవం వేళ మరింత ఉత్సాహంతో నయా సవాళ్ళను ఎదుర్కొంటూ ముదుకు సాగి దైర్యాన్ని పాటకులు తప్పకుండా అందిస్తారు. పదేళ్ళగా నిబద్ధతతో సాగుతున్న దక్కన్ ల్యాండ్ ప్రజల ఆయుధంగా వర్దిల్లింది. వర్దిల్లాలి. వర్దిల్లుతుంది.

వేదకుమార్గారు త్రికరణ శుద్ధిదతో దక్కన్ ల్యాండ్ పత్రికను జ్ఞా వేదంగా ప్రతిధ్వనింపజేస్తున్నారు. నాలుగు వేదాలు, పంచమ వేదమైన భారతం ఆయా కాలాలకు మకుటాయమానాలు.. భవిష్యత్తే తరాలకు దిక్కుచులనే నిర్వచనాలు మనకు కనబడుతున్మాయి. దక్కన్ ల్యాండ్ ప్రజా వేదంగా ప్రతినెల తెలంగాణ ముద్రతో కేవలం రాష్ట్రమే కాదు, దేశానికి, ప్రపంచానికి సంబంధించిన అన్ని అంశాల వీశేషముల సమాపోరంగా క్రమశిక్షణగా ప్రతిధ్వనించడం అభినందనీయం. ఆరాధనీయం.

- ఖునపురం దేవేందర్

m : 9948032705

e : dgchinnudinnu@gmail.com

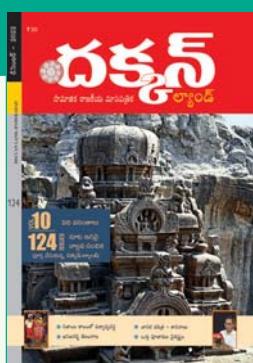

పర్యావరణంపై ప్రత్యేక వ్యాసాలు

మన దక్కన్ల్యాండ్ మాసపత్రికలో పర్యావరణం, వారసత్వం, విపత్తుల నివారణ, గ్రామీణ పట్టణ ప్రణాళిక, వ్యవసాయ రంగం, వైద్య, విద్య, సహజ వనరుల పరిరక్షణ మరియు సద్గునియోగం, జీవ వైవిధ్యం, జీవన విధానంపై కథనాలు, వ్యాసాలు, ఇంటర్వ్యూల పట్ల దృష్టి సారించాలని దక్కన్ల్యాండ్ ఎడిటోరియల్ బోర్డు భావిస్తున్నది. ఇందుకు మీ అందరి సహాయ సహకారాలు కోరుతున్మాం. పర్యావరణ, జీవ వైవిధ్య పరిరక్షణకు ప్రజల భాగస్వామ్యం చాలా అవసరం.

రచయితలు పై అంశాల మీద లోతైన విశ్లేషణలు, విషయాలతో తమ కథనాలను పంపగలరు.

చిరునామా :

DECCAN LAND : "CHANDRAM" 3-6-712/2, St.No. 12, Himayatnagar, Hyderabad - 500 029. Telangana

Fax: 040-27635644 Mobile: 9030626288

E-mail:desk.deccan@gmail.com www.deccanland.com

మన జీవితంలోని అంతర్భగం సాహిత్యం

న్యాయమూర్తులు తమ తీర్పుల్లో కవితాచరణాలను, కథల సారాంశాలనే కాదు, ఉపన్యాసాలలోని ముఖ్యాంశాలని, రామాయణ భారతంలోని పాత్రాలని కూడా ఉపయోగించుకుంటున్నారు.

సుప్రీంకోర్టు న్యాయమూర్తిగా ఇటీవలే పదవిబాధ్యతలు చేపట్టిన దీపాంకర్ దత్తు, బాంబీ ప్రైకోర్టు ప్రధాన మూర్తిగా పనిచేశారు. ఆ కాలంలో ఆయన తన తీర్పుల్లో ఆస్కార్ వైల్స్, నెప్రూని, కుంబక్రష్టన్ని అదే విధంగా హిందీ సినిమాలోని సన్నిఖేశాలని కూడా వాడుకున్నారు. ఆ విషయాల్లోకి వెళ్లిముందు ఆయన గురించి తెలుసుకుండాం.

సుప్రీంకోర్టుకి న్యాయమూర్తిగా ఆయన పేరు సుప్రీంకోర్టు కౌలేజియమ్ సిఫారస్ చేసిన 75 రోజుల తరువాత భారత ప్రభుత్వం ఆయనను సుప్రీంకోర్టు న్యాయమూర్తిగా నియమించింది. ఆయన ఇటీవలే సుప్రీంకోర్టు న్యాయమూర్తిగా వదవీ బాధ్యతలని చేపట్టినారు. గతంలో ఆయన కలకత్తా ప్రైకోర్టు న్యాయమూర్తిగా పనిచేశారు. కోవిడ్-19 లాక్ డాన్ వున్సుప్పుడు అంటే ఏఫ్రైల్ 2020లో ఆయనను బొంబాయి ప్రైకోర్టు ప్రధాన న్యాయమూర్తిగా భారత ప్రభుత్వం నియమించింది. ప్రధాన న్యాయమూర్తిగా వదవీ బాధ్యతలు స్వీకరించడానికి 2000 కిలోమీటర్లు కాదు తన కుమారునితో కలిసి నడుపుకుంటూ బొంబాయి చేరుకున్నారు.

తత్వవేత్తలని, కవులని తమ తీర్పుల్లో ఉదహరించడం సాధారణంగా జరుగుతుంది. దీపాంకర్ దత్తు బొంబాయి ప్రైకోర్టు ప్రధాన న్యాయమూర్తిగా వున్సుప్పుడు వారితో బాటూ సమకాలీన విషయాలని కూడా ఉదహరించారు. రామాయణం, భారతంలలోని పాత్రాలనే కాదు సినిమాల నుంచి కూడా కొన్ని కొట్టేపన్స్ ఉపయోగించారు. మంజీ లొడి గిరిజన వ్యక్తిని, జవహర్లాల్ నెప్రూ ఉపయోగించడం విశేషం.

ఈక విషయాన్ని బిలంగా చెప్పడం కోసం కథలని, కవితాలని, ఉపన్యాసాలని, వ్యక్తులని ఉదహరిస్తారు. అదేవిధంగా తీర్పులని కూడా ఉదహరించడం జరుగుతుంది. న్యాయమూర్తులే కాదు, రచయితలు,

రాజకీయ నాయకులు ఈ విధంగా చేస్తూ వుంటారు.

దీపాంకర్ దత్తు ప్రధాన న్యాయమూర్తిగా పదవీ బాధ్యతలు స్వీకరించిన తరువాత కోవిడ్ కారణంగా చనిపోయిన వ్యక్తుల దహన సంస్కరాల గురించిన ఓ ప్రజాహిత కేసు ఆయన ముందుకు వచ్చింది. ఆ సమాధి చేసే స్థలం చాలా మంది నిషిస్తున్న కుటుంబాలకి దగ్గరగా వుంది. అందుకని కొంత మంది వ్యక్తులు ఆ కేసుని దాఖలు చేశారు. ఆ కేసుని దీపాంకర్ దత్తు డిస్ట్రిక్ చేశారు.

ఆయన తీర్పుల్లో ఐర్యాండ్కి చెందిన ప్రముఖ కవి రచయిత ఆస్కార్ వైల్స్ మరణం గురించి రాసిన విషయాలను ఉదహరించారు. ఆ చరణాలు ఈ విధంగా వుంటాయి.

“మరణం అందంగా వుండాలి. ఎప్రటి మట్టిలో సున్నితంగా ఒడిసి పోవాలి. వారి తలమీద గడ్డిపిస్తూ వుండాలి. ఆ నిష్టబ్ధాన్ని ఆ మరణించిన వ్యక్తి వింటూ వుండాలి. వాళ్ళకి నిన్నలేదు, రేపు లేదు, సమయం తెలియదు. జీవితాన్ని మరిచి పోంగు వుంటారు. ప్రశాంతంగా వుంటారు”.

ఆ ప్రజాహిత కేసుని డిస్ట్రిక్ చేయడానికి ఈ వాక్యాలు న్యాయమూర్తికి ఉపయోగపడ్డాయి. ఆ వ్యక్తి ఏ విధంగా చనిపోయాకూ కూడా అతని మరణం అందంగా వుండాలి. అతను సమాధిలో ప్రశాంతంగా వుండాలి. ఇదీ న్యాయమూర్తి ఉద్దేశ్యం అని అనిపిస్తుంది.

అదే విధంగా ఏఫ్రైల్ 2021 రోజున ప్రైకోర్టు మహారాష్ట్ర దవాభానాల్లో జరుగుతున్న అగ్ని ప్రమాదాలను గుర్తించి, ప్రమాదాల గురించి ఆడిట్ చేయాలని ప్రభుత్వాన్ని అదేశించారు. దవాభానాలు ప్రమాద కేంద్రాలుగా మారకాదాదని చెబుతూ మహారాష్ట్రంలోని లక్ష ఇంటిని ఉదహరించారు. పొందవలు ఎలాంటి అపద లేకుండా ఆ ప్రమాదం నుంచి బయటపడతారు.

అట్లాగే ఆగస్టు 2021లో తమకు ఆక్యవేస్తే సర్పిఫికెట్లు ఇప్పడంలో మహారాష్ట్ర ఇండస్ట్రీయల్ డెవలప్మెంట్ కార్బోరేషన్ ఇప్పుంది పెడుతుందని ఓ బహుళ అంతస్తులలోని రసిదెంట్ బొంబాయి ప్రైకోర్టులో కేసు దాఖలు చేశారు. ఆ కేసుని విచారిస్తూ దీపాంకర్ దత్తు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని రామాయణంలోని కుంభకర్ణిగా

పోల్చినారు. ఇంకా ఇలా అన్నారు.

“ఇప్పటి నుంచి మహారాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని కుంభకర్ణగా పిలవాలి. సకాలంలో నిద్రలేవదు. అవసరమైన చర్యలు తీసుకోదు. మధ్యమధ్య నిద్రలేస్తుంది కానీ నిజమైన ఆసక్తిని కనబరచదు.”

2021 సంవత్సరంలో పనిచేసే చేటు లైంగిక వెధింపులుకి సంబంధించి ఒక ప్రజాహిత కేసుని స్వీకరించనందుకు గానూ కోర్టు తనని తాను భీమ్మ పితామహునిగా వర్ణించుకుంది. ప్రైవేట్ కంపెనీల అంతర్గత కంప్యూటర్ విషయంలో సుప్రీంకోర్టుకి వెళ్ళాల్సి వుంటుందని కోర్టు సూచించింది.

ముంబాయి నగరంలో కూలిన ఓ భవనం గురించి తమకు తాముగా స్వీకరించిన కేసులో ముంబాయి

మునిపల్ కార్బోరేషన్సి కొన్ని సూచనలని డివిజన్ బెంచి చేసింది. ఈ కేసులో తీర్చుని డివిజన్ బెంచోని మరో జిప్సీ రాశారు. ఆ తీర్చుతో ఏకీభవిస్తూ దీపాంకర్ దత్తు తన తీర్చులో ‘ఎలీస్ ఇన్ వండర్ ల్యాండ్’ని ఉదహరించారు. ఎలీస్కి వున్న క్యారియాసిటీ తనకు ఈ నగరం గురించి ఉండని అన్నారు. డబ్బున్న వాళ్ళకి, డబ్బులేని వాళ్ళకి మధ్యన వున్న అంతరాన్ని చెబుతూ ‘ముంబాయి మేరీజాన్’ అన్న చిత్రాన్ని ఉదహరించారు. ఈ కేసులో కూల్చుడానికి సిద్ధంగా భవానాలను గుర్తించి తగు చర్యలు తీసుకోవాలని కోర్టు మునిపల్ అధికారులని ఆదేశించింది.

ఆదే విధంగా మే 2021లో న్యాయమూర్తులకి ముందుగా వ్యాక్షిసేషన్ ఇవ్వాలన్న వాదనను వింటూ న్యాయమూర్తి దత్తు ప్రైటానిక్ సినిమాని ఉదహరించారు. న్యాయమూర్తులు, సిబ్బంది

అదేవిధంగా న్యాయవాదులు ముందుగా వ్యాక్షిసేషన్ కోరడంలో అనోచిత్యం ఏమీ లేదని చెబుతూ న్యాయవ్యవస్థ సౌకకి కెప్పేన్ లాంబీదని చెబుతూ ప్రైటానిక్ సినిమాని ఉదహరించారు. విపత్తు సంభవించినప్పుడు చివరి దాకా వుండాల్సి న్యాయవ్యవస్థ అని ఆయన తన తీర్పులో పేర్కొన్నారు.

జూన్ 2020లో కోవిడ్ బాదితులకి సౌకర్యాల గురించి దాఖలైన దరఖాస్తులని పరిష్కరిస్తూ కొన్ని పరిశీలనలని, సూచనలను ఆయన తన తీర్పులో చేశారు. అదేవిధంగా జవహర్లాల్ నెప్రూఅగస్టు 14, 1947 నాడు ఇచ్చిన ప్రవంగంగాన్ని ఉదహరించారు. రాజ్యాంగ పరిషత్తులో నెప్రూఇచ్చిన ప్రసంగం 20వ శతాబ్దంలో ఇచ్చిన

అధ్యుత ప్రసంగంగా పేర్కొంటారు.

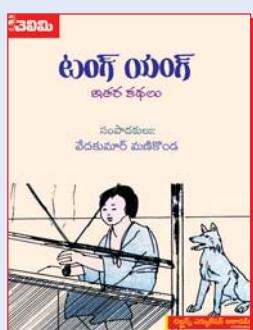
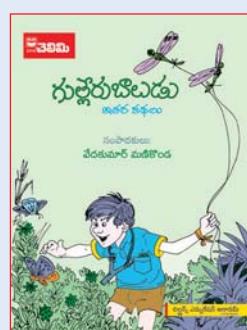
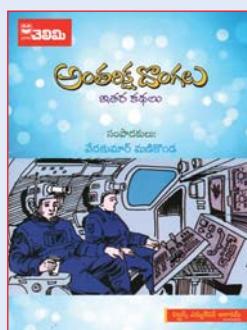
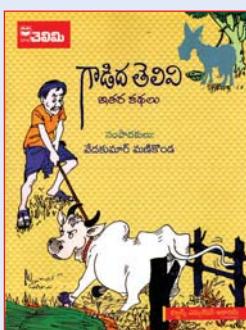
“దేశానికి సేవచేయడం అంటే బాధలో వున్న ప్రజలకి సేవచేయడం. అందరికి క్షీరుని తుడవడం..”

ఈ బంగారు మాటలు ఇప్పటి పరిస్థితికి వర్తిస్తాయని ఆయన పేర్కొన్నారు.

చాలా తీర్చుల్లో న్యాయమూర్తి దత్తు ఆస్కార్ వైల్డ్ నుంచి నెప్రూవరకు, అదేవిధంగా పురాణ పాత్రలను, సినిమాలను దశరథ్ మాండ్రినీ ఉదహరించి తన తీర్చులకి సాగసులను అంద్ధినారు. కళలు, సాహిత్యం అన్నే జీవితంలో అంతర్భాగం. తీర్చులు మన జీవితంలోని అంతర్భాగం.

-మంగారి రాజేందర్ (జింబో), m : 9440483001

e : rajenderzimbo@gmail.com

చిల్డ్రన్ని ఎడ్డుకేపసల్ అకాడమీ ఆధ్యార్యంలో ‘బాలచెలిబి’ ప్రమంచిన గాడిద తెలివి, ‘అంతర్లక్ దొంగలు’ (2018 నవంబర్), ‘గుల్లేరు బాలుడు’, ‘టంగ్ యంగ్’ (2018 డిసెంబర్) అనే నాలుగు కథల పుస్తకాలు వెలువడినందుకు సంతోషం వ్యక్తం చేస్తున్నాము. ప్రతులు కావల్సిన వారు ఈ క్రింది బిరునామా నుండి పాందవచ్చును.

విడి ప్రతి వెల: రూ.30/-

'Bhoopathi Sadan' 3-6-716, Street No.12, Himayathnagar, Hyderabad-500029, Telangana. Mob: 9030626288

మరియు

- Nava Telangana ● Manchi Pustakam
- Nava Chetana ● Navodaya Book House

కాపువాడలో ఎఱ్మయ శాసనాలు

వరంగల్ భద్రకాళి దేవాలయం గురించి కథనాలెన్నో ప్రచారంలో ఉన్నాయి. చెరువు పక్కన గుడి, విస్తరించిన నగరం ప్రచారంలో ఉన్న కాకళీయుల త్రీ టీల (బెంపర్, టాంక్, టాన్) ప్రణాళికను బలపరిచేసే. భద్రకాళి దేవత ప్రతిష్ట చరిత్ర చారిత్రకతకన్నా స్థానికంగానే ఎక్కువ వినిపించే కైఫీయతు.

భద్రకాళి ఆలయాన్ని బాదామీ చాళుక్య చక్రవర్తి 2వ పులకేశి కట్టించినాడంచారు. ఇటీలి కాలంలో వెలుగులోనికి వచ్చిన ములుగు సమీపంలోని కొత్తూరు దేవనిగుట్ట మీది గుడి బాదామీ చాళుక్యులినిర్మాణం. అంతకు ఏంచి ఈ ప్రాంతంలో బాదామీ చాళుక్య నిర్మాణాలేవి కనిపించవు. 2వ పులకేశి వరంగల్ పట్టణాన్ని దర్శించిన సందర్భాలు చరిత్రలో పేరొనుబడలేదు. పులకేశి తాముశాసనమొకటి హైద్రాబాద్ నగరంలో లభించిన ఆధారాలున్నాయి.

భద్రకాళిగుడి, కాపువాడ నరసింహస్వామి గుడుల స్తంభాలపై ఉన్న శాసనాలను పరిశీలిస్తే మీసరగండ బిరుదాంకితుడు ‘ఎఱ్మయ’ అనే పేరు కనిపిస్తుంది. కానీ, ఈ ఎఱ్మయ 2వ పులకేశి కాడు.

కాపువాడ నరసింహస్వామి గుడి మంటప స్తంభాలపై చెక్కిపున్న తెలుగులపి, సంస్కృత భాషా శ్లోకాలు

1వ శాసన పాఠం:

- సృసింహోదయత్వార్పం సర్వ
 - 0 విష్ణుమయం జగత్ దత్తే
 - విర్ధన ఎఱ్మయు సర్వం కీర్తిమయం
 - జగతు
- మరొక మంటపస్తంభం మీద మరో శ్లోకం

2వ శాసన పాఠం:

- మంత్రి మీసరగం
- దృ విర్ధలామాత్య సూ
- సునా ఎఱ్మయ స
- మో భూపో న భూ
- తో న భవిష్యతి

శాసన సారాంశం:

నరసింహస్వామిని కీర్తించే మొదటి శ్లోకం వంటిది వైనిజలాల్ హూర్ రాత్మిత్రాల తాపులో శ్లోకం చివర 1 అంకటో కనిపించింది. నరసింహవతారానికి జగత్తంతా విష్ణుమయమై వున్నట్టు విర్ధన ఎఱ్మయ (య) కీర్తి అంతటా నిండి వుండని శ్లోకార్థం. రెండవ శ్లోకం మంత్రి మీసరగండ ప్రశస్తిగల విర్ధలామాత్యని కొడుకు ఎఱ్మయకు సమాప్తేన రాజు గతంలో లేరు, భవిష్యత్తులో లేరు అని కీర్తిస్తున్నది.

మీసరగండ బిరుదాంకితులు చరిత్రలో చాలామంది కనిపిస్తారు. కానీ, ఈ ఎఱ్మయ రాజుకు తండ్రిన విర్ధలామాత్యడు ఎప్పటివాడో,

ఎక్కుడివాడో ఆధారాలు లభించలేదు.

ఈ శ్లోకం ఆధారంగా మంత్రి విరస కొడుకు ఎఱ్మయ భద్రకాళి గుడిని, ఈ గుడితో పాటు నరసింహస్వామి దేవాలయం కూడా కట్టించి వుంటాడని చెప్పవచ్చు. ఒప్పుశః నరసింహస్వామి దేవాలయమే ముందు కట్టించి వుంటాడు. కాపువాడ నరసింహస్వామి గుడిలోని స్తంభంలై కనిపించిన శ్లోకం వంటిది మెదక్ జిల్లాలోని వైనిజలాల్ హూర్ రాత్మిత్రాలోపాటు లభించింది. ఆ శాసనశ్లోకం

‘సృసింహోదయత్వార్పం

సర్వం విష్ణుమయం జగత్

దత్తే విర్ధ(ద్రు)న యత్సుస్తు

సర్వం కీర్తిమయం జగత్’

ఈ శ్లోకం వున్న వైనిజలాల్ హూర్ గుట్టమీద కూడా నరసింహస్వామి గుడి వుంది.

‘వరంగల్ జిల్లా విజ్ఞానసర్వస్వం’లో కొలనుపాక కుమార స్వామినాయి రాసిన వ్యాసంలో భద్రకాళి గుడిలోని మంటపస్తంభాలపై రెండు శాసనాలున్నాయని

‘మంత్రి మీసరగండెన విరసమాత్య సూనునా

ఎర్యాచ్యేన సమోదాతా న భూతో న భవిష్యతి’ అందులో ఇదొకటని పేరొన్నారు.

ఈ శ్లోకం కాపువాడ గుడి శ్లోకంతో సమానంగానే ఉన్న ‘సమో భూపో’ బదులు ‘సమోదాతా’ అన్న భేదం కనిపిస్తున్నది. అకడే మరొకస్తంభం మీద వుందని కుమారస్వామి పేరొన్న ఇంకొక శాసనశ్లోకం

‘మహేశాస్చ సంధత్తే మార్గణం కొనకాచలే!

మంత్రి విరస ఎఱ్మయు మార్గణే కనకాచలమ్’... (ఈ శ్లోకపారం సరైనదని అనిపించలేదు.)

2వ పులకేశి మంత్రి విర్ధన కొడుకు కాడు. కానీ 2వ పులకేశి మొదటి పేరు ఎఱ్మయనే. చక్రవర్తిగా సింహసనమేకైవేళ 2వ పులకేశిగా పేరు మార్చుకొన్నాడు. ఈ పేరు సామ్యంతోనే ఆ చరిత్రకారులు భద్రకాళి గుడి విషయంలో 2వ పులకేశి పేరు ఎత్తుకుని వుంటారనిపించింది.

నరసింహస్వామి కాపువాడ గుట్ట సారికటలో వృక్షమైనాడని, తర్వాతి కాలంలో గుడిని కట్టారని స్థానికుల కథనం. భద్రకాళి గుడిలోని శాసనాలు ఎఱ్మయమే. రెండుచోట్ల ఒకేవిధమైన శాసనాలు వేయించారు. కాపువాడ మంటపస్తంభ శ్లోకాల లిపి కాకళీయానంతర తెలుగు లిపి. శాసనలిపి 15,16 శతాబ్దాలనాటిదే కానీ, ముందటిది కాడు. కానీ, కొలనుపాక కుమారస్వామి వ్యాసంలో ఈ ఎఱ్మయ 10వ శతాబ్దం వాడని, గూడారు శాసనంలో పేరొన్నబడిన ఎఱ్మయ ఇతడేనని పేరొన్నదం జరిగింది. ఆ ఎఱ్మయ కాకళీయ వంశక్రమంలోనివాడు. ఎఱ్మయ కాకళీయ వీలినట్టు ఆ శాసనంలో చెప్పబడ్డదని వివరించాడు

రచయిత. ఈ ఎత్తున తండ్రి విశ్వనామాత్ముడు. విశ్వనామాత్ముడు కాకటీయులలో ఎవరు లేరు. కాపువాడ గుడి మంటపస్తంభాల మీద ప్రస్తావించబడిన ఎత్తున స్థానిక పాలకుడేమా అనుకోవాలి.

క్రీ. శ. 934-945 మధ్యకాలంలో గుండయ రాష్ట్రకూటుల ప్రతినిధి (సామంత రాజు)గా మధిర, మాసుకోట తాలూకాలను పొలించేవాడు. బెజవాడను పట్టుకోవడంలో గుండన చూపిన సాహసానికి కృతజ్ఞతాహర్వకముగా రెండడవ కృష్ణుడు గుండయ కుమారుడు ఎరియను ఓరుగల్లు దగ్గరలోని కురవాడికి అధిష్ఠితగా చేశాడు. ఎరియ ఓరుగల్లు (కాకటిపురము)ను రాజధానిగా చేసుకొని పరిపోలన చేశాడు' అనేది కొందరు చరిత్రకారుల కథనం.

కాకటీయులు శక్త్యాధకులు. తొలుత గుండన కాకర్కు లేక కాకతిని ఆరాధించాడు. వారు కాకటీయులైనారు. తర్వాత కాలంలో శైవులైన పిమ్మట కాకతిస్థానంలోనికి చాముండి వచ్చింది. దుర్గారూపంగా ఘాజించారు. శాక్తేయ తాంత్రికపూజలలో చాముండి ఉగ్రరూపంలోనే వుంటుంది. (64మంది యోగినులలో, సప్తమాత్రకలలో ఒకరు చాముండి. వరంగల్ పురావస్తుశాఖ మ్యాజియంలో చాముండి విప్రహం కనిపిస్తుంది.) కాకటీయుల ఏలుబడి ముగిసిపోయిన పిదవ ఎన్నో దేవాలయాలు ఇధిలమైపోయాయి. వాలిలో ఇప్పటి భద్రకాళి గుడి ఒకటి.

భద్రకాళిగా పిలుబడుతున్న దేవతాశిల్పం రాతిగండు మీద చెక్కబడింది. తాంత్రిక శిల్పాలిట్లనే లభిస్తుంటాయి. అష్టభుజాలతో కుడివైపు చేతులలో ఖడ్గం, జపమాల, ధమరుకం, ఘరిక(?)లు, ఎడమ వైపు చేతులలో గంట, త్రిశూలం, భిస్మమస్తకం, పానపొత్రలున్నాయి. పడుమటివైపు చూస్తున్న దేవత ప్రేతాసనాసీనురాలై వుంది.

“ప్రతాపరుద్ర చక్రవర్తి కాలానికి అమృవారు భక్తులకు కొంగు బంగారమై వారి కోర్కెలను తీరుస్తూ ఉండినట్లు కన్నిస్తుంది. ఒకనాడు సుదర్శన మిత్రుడనే పండితుడు సూర్యగురు పండితులు కొలుస్తూ ఉండగా ఏనుగుమీద ఎక్కి వికశిలానగరానికి వచ్చి అక్కడి విద్యాంసులతో వాదానికి వచ్చినట్లు చెప్పాడట! అది విన్న విద్యాంసులు అతనిని అవమానపరచి పంపిఁశారు. దెబ్బతిన్న సుదర్శనమిత్రుడు ఆ విద్యాంసులను శాప్తమీక్షులతో కాదు మాటలతో జయించాలనే ఉణ్ణేశంతో ఈ వేళ కృష్ణ చతుర్భాగి, లేపు అమావాస్య, మీరు నాతో ఏకీభవిస్తోరా? లేక కాదంటారా? అని సహాలు విసిరాడట! ఆస్తాన విద్యాంసులు ఇరకాటంలో పడ్డారు. ఎందుకంటే ఒప్పుకుంటే సుదర్శనమిత్రుని వాదం అంగీకరించినట్లు అవుతుంది. లేదంటేనే అతనిని ఓడించినట్లువుతుంది అని నిర్ణయించి రేపు శోరమి అని వాడించారట. ఆస్తాన విద్యాంసులు గెలవాలంటే మరునాడు పోర్చమి కావాలి. కాని కృష్ణ చతుర్భాగి తరువాత వచ్చేది అమావాస్యయే కదా! ఆ సంకట స్థితి నుంచి తమను

రక్షించుకోవటానికి ప్రతాపరుద్రుని ఆస్తాన కవియైన శాకవెల్లి మల్కికార్పునభట్టు ఆ రాత్రి హనుమకొండ వెళ్ళి భద్రకాళీదేవిని 11 శ్లోకలతో స్తుతించాడట. సంతప్తురాలైన ఆ తల్లి ప్రత్యక్షమై నీ మాటలనే నిలుపుతానని వరమిచ్చిందట. మరునాటి రాత్రి నిండుపున్నమిలాగా వెలుగొందిందట. అది చూసి సుదర్శన మిత్రుడు క్షమాపణ వేడు కొన్నాడట! ఇది కేవలం దైవశక్తికాని, మాసుషశక్తి కాదని అంగీకరించి వెళ్ళి పోయాడట!” అని ఒక కుఫీయతును రాశారు కుమారస్యామి.

ఏ కథ ఎత్తున్నా భద్రకాళి గుడిలో దేవత భద్రకాళి కావడానికి జరిగిన కథ ఒకటి వుంది. అది కూడా పరంగల్ జిల్లా విజ్ఞాన సర్వోపం’ లో కొలుసపాక కుమారస్యామినాయి రాసిన వ్యాసంలోనే వుంది.

“1950 ప్రాంతంలో ఓరుగల్లులో ఉండిన ఒక ప్రముఖ వ్యాపారి మగనీలాల్ సమేజాకి దేవి స్వప్పుంలో కన్నించి పునరుద్ధరించుని అడేశించిందట. అందువలన ఆయన పునరుద్ధరణకు పూనుకున్నాడు. ఆ సందర్భంలో ఆయనకు శ్రీ విద్యోపాసకులు శ్రీ లలితానందనాథ దీక్షా నామధేయులు, మంత్రశాప్త ప్రేషులు శ్రీ విద్యానిధి అయిన బ్రహ్మాశ్రీ హరి రాధాకృష్ణమూర్తి చేసిన సహకారము చిరసరథీయము. 1950 లో పునరుద్ధరించే సమయం వరకూ అమృవారు వ్రేలాడుతున్న నాలకతో రౌద్రరసం ఉట్టి పడుతూ భయంకరంగా ఉండేది. ప్రాచీన కాలంలో కూడా అట్లాగే ఉండేదనటానికి తనరు భద్రేశ్వరియనంగ భయదంగిగాగ అన్న సిద్ధేశ్వర చరిత్రలోని మాటలే నిదర్శనము!

అలాంటి రౌద్ర స్వరూపాణిని నోటిలో అమృత బీజాలు ప్రాసిన ఒక రజత యంత్రాన్ని ఉంచి, భీకరమైన ఆమె రూపాన్ని ప్రసన్నంగా మార్చినవారు హరి రాధా కృష్ణమూర్తి. అంతేకాక అమృవారి గుడిలో శ్రీ చండీయంత్రాన్ని ప్రతిష్టించి ప్రతి సంవత్సరము శరన్వరాత్రులు, వసంత సవరాత్రులు, ప్రతితిత్యం ధూపదీప నైవేద్యాదులు జరిపే సంప్రదాయాలను నెలకొల్పారు.”

ప్రాచీన చాముండి దేవాలయాన్ని భద్రకాళిగుడిగా మార్చింది 1950లో. ఈ కథనాలకు ఆ శాసనాలకు సంబంధం లేదు. సంబంధ మున్న ఎత్తున, విశ్వలామాత్ములు ఎవరో తెలిసేదాక ఈ మిస్టర్ వీడడు.

భద్రవాడాలు:

ఈ శాసనశీలాలను నాకందించి, వరిశోధించడానికి అవకాశమిచ్చిన శ్రీ ఎస్.రంగాచార్య సార్, తెలంగాణ వారసత్వశాఖ (పూర్వ డిప్యూటీ డైరెక్టర్), ప్రస్తుత డిప్యూటీ డైరెక్టర్ నాగరాజు సార్, చరిత్రకారుడు అరవింద ఆర్ట్, చరిత్రబ్యంద సభ్యుడు బొగ్గుల శంకర్ రెడ్డి(మెదక్)లకు.

- శ్రీరామేషు హరగోపాల్,

m : 99494 98698

e: akshara25@gmail.com

ప్రకృతే నియంత్రిస్తుంది!

16

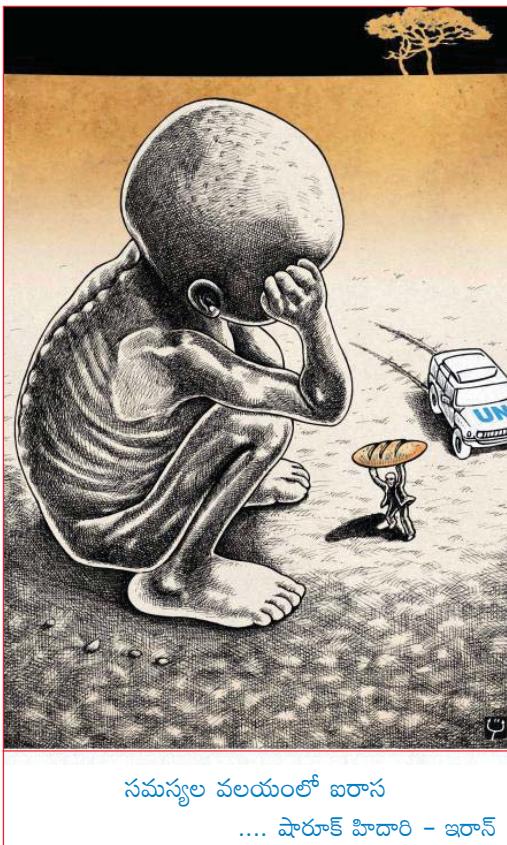
ప్రకృతే శాసిస్తుంది!!

గమనం లేని సుస్థిరాభివృద్ధి లక్ష్యాలు!!

(గత సంచిక తరువాయి)

ప్రపంచస్థాయిలో సాధించాల్సిన సుస్థిరాభివృద్ధి లక్ష్యాలను గత సంచికలో చూసాం. ఈ లక్ష్యాల సాధనకు 2030 సంవత్సరాన్ని గీటురాయిగా పెట్టగా, అప్పటికే ఏడు సంవత్సరాలు కాలగర్జుంలో కలిసిపోయాయి. ఇక మిగిలింది ఎనిమిది సంవత్సరాల కాలమే! అయినా గతించిన కాలంలో సమర్పించిన ఆరు నివేదికలు నిరాశనే ప్రస్తావించగా, గత జులై 2022లో సమర్పించిన ఏడవ నివేదిక ఫలితాల్ని చూస్తే ప్రపంచాన్ని రెండు, మూడు దశబ్దాల వెనక్కి తీసుకెళ్ళినట్లు ప్రపంచ వ్యాపిత గణంకాలు చూపడం గమనార్థం! అయితే సాధించాల్సిన 17 లక్ష్యాలు గతి తప్పాడనికి కోవిడ్-19 ప్రధాన కారణంగా ఈ ఏడవ నివేదిక చూపడం జరిగింది. వుంటే ఇందులో కొంత వాస్తవం వుండిపుండపచ్చ! కానీ, పొలకుల, మానవుల తప్పాడాన్ని ఈ నివేదిక ఎత్తిచూపకపోవడం గమనించాల్సిన అంశం!

మరి కోవిడ్తో మనం ఏం నేర్చుకున్నాం, ఎలాంటి జాగ్రత్తల్ని తీసుకున్నాం అని తెరచి చూస్తే, అంతా నిరాశనే కనపడుతుంది. పైగా అయి దేశాల మధ్యన, సరిహద్దులకు అటు, ఇటు దాయాదుల పోరే! జరగాల్సిన యుద్ధాలు జరుగుతూనే వున్నాయి. తయారు కావల్సిన మారణాయధాలు, క్లిపణలు తయారుకావడం, ప్రయోగాలు చేయడం నిరంతరం కొనసాగుతూనే వున్నది. దాదాపు అత్యధిక దేశాల్లో జాతి, వర్గ వివక్షలు కొనసాగడంతో, భద్రతలేని జీవితం ఓ వైపు, వలసలు మరోవైపు ప్రపంచ వ్యాపితమయ్యాయి. ప్రకృతి వైపరిత్యాలు, కరువులు, వరదలు, పెరుగుతున్న ఉప్పోగ్రథలు ప్రజలకు కడగండ్లనే మిగులుస్తున్నాయి. మరోవైపు ప్రకృతి వసరుల ధ్వంసం, వినియోగం అడ్డు, అదువు లేకుండా సాగుతున్నాయి. ఇనేమి, ఏ వేదికపైనా పూర్తి స్థాయిలో చర్చకు నోచుకోవడం లేదు. ఏ దేశాధినేతకు ఇవి పట్టడం లేదు. ఐక్యరాజ్య సమితి అంటూ ఒకటి ఉంది కాబట్టి, ఏక గొంతుతో ఘోషిస్తే, వినే నాథుడు లేదు. పైగా,

సమస్యల వలయంలో ఐరాన
.... షారూక్ హిదారి - ఇరాన్

అయాదేశాలు, వాటి దోషిడి అవసరాల రీత్యా, గ్రూపులుగా మారి G-7 అంటూ G-20 అంటూ, పెట్రోలియం ఉత్పత్తి ఎగుమతి దేశాలంటూ (OPEC), ప్రపంచాభివృద్ధుంకై పొకులాడుతున్నాయి. ఇప్పటికి ఇవి సాధించిన లక్ష్యమంటూ ఏది లేదు.

ఏడవ నివేదిక - ఓ ఎరుకల సోది!

గత నివేదికల లాగానే ఈ ఏడవ నివేదికకు అయి దేశాలు అందించిన సహకారం, సుస్థిరాభివృద్ధి లక్ష్యాలపై తయారు చేసుకుంటున్న నివేదికల దీనస్తితి ఎలా వుందో గత సంచికలో కొంతమేర చూడడం జరిగింది. దాదాపుగా అత్యధిక దేశాలు ఈ నివేదిక తయారికి పెట్టగా స్పందించక మిన్నకుండడం జరిగింది. 17 అంశాలకు గాను కొన్ని ముఖ్యమైన అంశాలపై ఈ నివేదిక ఏమంటున్నదో కింద చూద్దారి!

అంశం : ఒకటి - దారిద్ర్యం

(Poverty) :

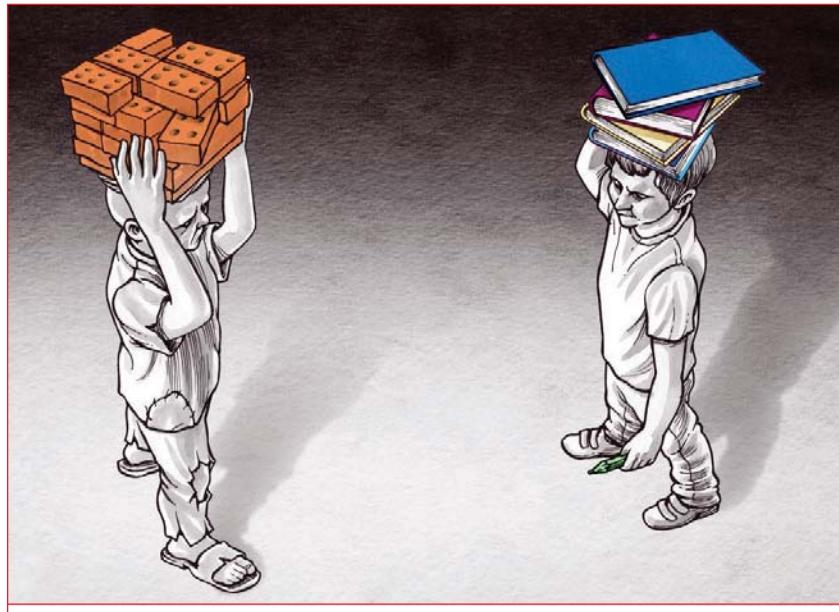
దారిద్ర్య నిర్మాలనకై ప్రపంచ స్థాయిలో గత 25 సంవత్సరాలుగా జరుగుతున్న కృషి తిరోగుమనం చెందిందని, దీనికి కోవిడ్ మమ్మారి కారణం అని ప్రస్తావిస్తూ, దీనికి గత సంవత్సరంలో మొదలైన ఉత్సేయిన్, రష్యా యుద్ధం మరింత ఉత్సేరకముగా పనిచేసిందని తెలిపింది. దీంతో ఈ రెండు ఏపత్తులతో 2022లో 75 మిలియన్ జనాభా, ఇప్పటికే వున్న 95 మిలియన్ దారిద్ర్యాలైఫ్ కింద సలుగుతున్న జనాభాకు తోడుయ్యిందని పొందుపరిచింది. ఈ పరిస్తి ఇలాగే కొనసాగితే (కరువులు / యుద్ధాలు) 2030 నాటికి కూడా ప్రపంచస్థాయి దారిద్ర్యం పెరుగుతుందే గాని, తగ్గడని ఈ నివేదిక పోచురించింది.

ఈ పెరుగుదలకు కారణం దినసరి కూలీ లేకపోవడం, పట్టణాల్లో అన్నిరకాల ఉపాధి అవకాశాల కనుమరుగు కావడంతో, తిరిగి గ్రామాలకు ప్రజలు రావడం, ఉపాధికై మరో ప్రాంతానికి వలస పోవడం, అక్కడ బతుకు తెరువు లేకపోవడం, వ్యవసాయ

రంగం నిరాదరణకు గురికావడం, నిరుద్యోగం, పాలకుల ప్రజా వ్యతిరేకత, విభిన్న జాతుల మధ్యన పొడసూపిన వైషమ్యాలు మొదలగునవి ప్రధాన కారణంగా ఈ నివేదిక ఎత్తిపట్టింది.

అంశం : రెండు - ఆకలి (Hunger) :

రెండో లక్ష్యం ప్రపంచంలో ఏమూలన కూడా, ఏ వర్గ ప్రజలు కూడా పస్తులుండకూడదని, అందరికి ఉపాధి కలిగించి, ప్రజాపంపిణి సమర్థవంతంగా నిర్వర్తించి, ఆహార సరఫరాను క్రమబద్ధికరించాలని; దీనికి సమగ్ర వ్యవసాయ విధానం రూపొందాలని. కానీ, ప్రపంచ వ్యాపితంగా ఆహార ధాన్యాల పంపిణి జరక్కపోగా, రైతుకు సరియైన గిట్టుబాటు ధరలు లేక, ప్రోత్సాహం లేక, ప్రకృతి విపత్తులతో ప్రపంచ వ్యాపితంగా వ్యవసాయరంగం కుదేలు కావడంతో, ఆహార, తిండిగింజల ఉత్పత్తి కూడా గణనీయంగా తగ్గిపోయింది. దీంతో 2021లో 828 మిలియన్ల జనాభా ఆకలిని అనుభవించారు. మన దగ్గర కూడా కేంద్రప్రభుత్వం, వ్యవసాయ వ్యతిరేక చట్టాల్ని తెచ్చి రైతుల్ని 14 నెలల పాటు రాజధాని రోడ్పువైరసన చేపట్టేలా చేసింది.

ఇరు వ్యవస్థల్లో బండి అయిన బాల్యం

.... షారూక్ హిదారి - ఇరాన్

దీని ఘలితాన్ని పంజాబ్లో (ఎన్నికల) కేంద్ర ప్రభుత్వం చవిచూసింది కూడా!

ఇలాంటి వ్యవసాయ వ్యతిరేక చర్యలు కూడా, వ్యవసాయ రంగాన్ని దెబ్బతీస్తున్నాయి. దీంతో ప్రతి పదిమందిలో ఒకరు పస్తులుండగా, ప్రతి ముగ్గరిలో ఒకరు (2.3 బిలియన్ల) తీప్రమేన ఆహార కొరతను ఎదుర్కొంటున్నారు. ఈ సంఖ్య కూడా అత్యధికంగా ఆఫ్రికాలోని సహర, కేంద్ర, దక్షిణ ఆసియా, లాటిన్ అమెరికా ప్రాంతాల దేశాల్లో, కర్బియన్ దీవుల్లో వున్నట్లుగా తేల్చింది.

ప్రాప్తికాహార లోపం - పిల్లల ఎదుగుదలపై ప్రభావం :

ఈ అంశంపై కూడా ప్రస్తుత గణాంకాలు అందుబాటులో లేకపోవడంతో 2020 నాటి పరిస్థితిని ఈ నివేదిక పొందుపరిచింది. ప్రపంచ వ్యాపితంగా అయిదు సంవత్సరాల లోపు గల 149.2 మిలియన్ పిల్లలల్లో 22 శాతం పిల్లల పెరుగుదల (వయసుకు తగ్గి ఎత్తు) లేనట్లుగా తెలిపింది. 2030 నాటికి ఈ సంఖ్య 50 శాతంకు తగ్గాలన్న సంవత్సరానికి, 3.9 శాతం చొప్పున తగ్గించాల్సి వుంటుంది. కానీ, ఈ తగ్గదల ఇప్పుడు కేవలం 2.1 శాతంగానే వున్నట్లుగా నివేదిక ప్రస్తావించింది. అలగే 6.7 శాతం (45.4 మిలియన్లు) పిల్లలు ఎత్తుకు తగ్గి బరువు లేకపోగా 5.7 శాతం (38.9 మిలియన్లు) అధిక బరువుతో వున్నట్లు తెల్చింది.

అంశం : మూడు - ఆరోగ్యం : (Health)

గత మూడు సంవత్సరాలుగా, ప్రపంచ దేశాలన్నీ కోవిడ్ మమ్మారికి గురై కోలుకుంటున్నా, చాలా మందిని ఈ మమ్మారి వెంటాడుతూనే వుంది. దీనికి కారణం కోవిడ్ చికిత్సకై వాడిని అత్యధిక

షైరాయిండ్స్ ప్రధాన కారణమనే చర్చకూడా జరుగుచున్నది తెలిసిందే! దీంతో ఈ మధ్యన మధ్యవయసులే అర్థాత్ తరంగా తనువు చాలిస్తున్నది చూస్తున్నాం. 2022 మధ్యనాటికి, ప్రపంచ వ్యాపితంగా ఈ మమ్మారికి గురైనవారు 500 మిలియన్లు వుండగా, 2021 చివరినాటికి కోవిడ్కు బట్టెనవారు 15 మిలియన్లుగా ఈ నివేదిక పేర్కొంది. పోతే, ఈ గణాంకాలు అధికారికమేగాని, క్లైటస్టాయి పరిస్థితులు, మరణాలు మరింత ఎక్కువగా వున్నట్లు అందరికి తెలిసిందే!

వీటికి తోడు తిరిగి క్షయవ్యాధి తిరగబెట్టడం, గుండె జబ్బులు అధికం కావడం, హెచ్చెపి, చక్కరవ్యాధి, మలేరియా, డెంగు, చికెన్ గునియా లాంటి తదితర వ్యాధులు ఇంకా వెంటాడుతూనే వున్నాయి. ఇక చిన్న పిల్లల వ్యాధులు పుట్టకతోనే వెన్నుంటున్నాయి. ప్రపంచ ఆరోగ్య సంస్థ లెక్కల ప్రకారం కోవిడ్ సంబంధిత మరణాలు అత్యధికంగా (84%) దక్కిం, తూర్పు ఆసియాలో, యూరప్, అమెరికాలో జరిగినట్లు, ఇందులో 68 శాతం ప్రధాన పది దేశాల్లో మరణించినట్లు ప్రకటించింది.

(తరువాయి వచ్చే సంచికలో)

- డా॥ లచ్చయ్య గాండ్ల,

m : 9440116162

e : drglachaiyah@gmail.com

నక్కల తెగ మత సంస్కృతి

అధునిక ప్రపంచికరణ ప్రభావంతో గిరిజనుల సంస్కృతిలో అనేక పరిణామాలు చోటు చేసుకుంటున్నాయి. కానీ తెలంగాణ ప్రాంతంలోని గిరిజనుల తెగల్లో ఒకటిన నక్కల తెగమాత్రం తమకు వంశానుగతంగా సంక్లమించిన వంశదేవతలను, మతవరంగా ఎటువంటి మార్పులు లేకుండా సామూహికంగా నిష్పగా కొలువడం వీరి ప్రత్యేకత. నక్కల తెగవారు సంప్రదాయంగా నక్కలను వేటాడి మాంసాన్ని తింటారు కాబట్టి ‘నక్కలోళ్ళు’ అనే పేరు వచ్చిందని అంటారు. వీరు మాట్లాడే ప్రత్యేకమైన భాష ‘వాట్ము’ భాష. తమ తెగను భాషలో వాట్మువాలా అని చెప్పుకుంటారు. వీరిలో కొందరు తెలుగు, హిందీ, మరాఠి, కన్నడం, తమిళం మాట్లాడుతారు. దేశంలో గుజరాత్, కర్ణాటక, తమిళనాడు, మధ్యప్రదేశ్, మహారాష్ట్ర మరియు తెలుగు రాష్ట్రాల్లో విస్తరించి ఉన్నారు. వీరి ప్రధాన వ్యక్తి సంప్రదాయ వేట. జీవించడానికి సంచారం చేస్తాడో ఊరాల తిరుగుతూ మనుగడ సాగిస్తారు. తెలుగు రాష్ట్రాల్లో వీరిని కుర్రీకారన్ అని కూడా పిలుస్తారు. కుర్రీకారన్ అంబే పట్టలను పట్టేవారని అర్థం. అంతే గాకుండా పిట్లలోళ్ళు, షికారీలు, పార్టీలు అని తెలంగాణలో పిలువబడు తున్నారు. పిట్లలు, కముజులు, గద్దలు, బోదగద్దలు, బుంగలు, బురకలు, ఎలిచెట్లులు, కొంగలు, గొరెంకలు, ఘూరేచుపిట్లలు, సీతుపపిట్లలు మొదలైన పిట్లల జాతులను బట్టి తినడమేగాక అమ్మటంతో పిట్లలోళ్ళు అనే పేరు తెలంగాణాలో ఎక్కువగా స్థిరపడింది. వేటలో పిట్లలను వేటాడటంతో పాటు కుండేళ్ళు, మర్మాంగులు, జంగపిల్లలు, ఏదులు, తోడేళ్ళు, నక్కలు, అడవిపండులు, ముంగిసలు, ఉడుతలు, ఉడుములు, ఎండ్రికాయలు, చేపలు మొదలైన జంతువులన్నింటిని వేటాడి తింటారు.

నక్కలవారు వేటలో పాటుగా పట్టు ప్రాంతాల్లో, పుణ్యజ్యేష్ఠాల్లో పోషించుపులు, రుష్ణేషు, మొలదారాలు, బోమ్ములు, బోట్లుబిల్లలు, సూదులు, అధ్యాలు, ఘూసలు, దబ్బుదాలు, కుందేలుపాలు, జిష్మిపూసలు అమ్ముతూ జీవనం సాగిస్తారు. తెలంగాణాలోని కొన్ని ప్రాంతాల్లో తోటలు పట్టడం, తోటలకు కాపలాగా ఉండబుం జరుగుతున్నది. నక్కలతెగలో రెండురకాల జాతులున్నవి. ఒకటి ‘బోఖదో మారావాల’ అంటే దేవతలకు మేకపోతులను బలిచ్చేవారు. రెండు ‘బెఫో

మారావాల’ అంటే దేవతలకు దున్నపోతులకు బలిచ్చేవారున్నారు. నక్కల ఆర్థికజీవన విధానం, ఆచారాలు సంపదాయాలు, నిర్కూర్చుస్త, సంస్కృతి, సమాజంలోని వెనుకబాటు తనం, దయనీయమైన సాంఘిక స్థితిని గుర్తించిన ప్రభుత్వం 2005 సంవత్సరంలో నక్కల తెగను అధికారికంగా గిరిజన జాబితాలో సీరియల్ నెం-34గా గుర్తించింది. తెలంగాణా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం గిరిజన జాబితాలో సీరియల్ నెం-32గా ప్రకటించింది. అప్పుటి నుండి నక్కలవారు గిరిజనులుగా గుర్తించబడినారు.

నక్కలతెగ అంధ్రప్రదేశ్లో చిత్తురు, కడప, నెల్లూరు, ప్రకాశం జిల్లాల్లోని నగరాల్లో అలయాలు, మార్కెట్లు వంటి ప్రాంతాల్లో గుంపులుగా సంచరిస్తా చిన్నచిన్న గుదారాల్లో నివసిస్తున్నారు.

తెలంగాణాలో అయితే హైద్రాబాద్, హాయత్సినగర్, జల్లపల్, పూరాణపూర్ పరిసరప్రాంతాలలో ఉన్నారు. హన్సుకొండ జిల్లాలో నూగ్యాశాయం పేట. జనగామజిల్లాలో బానాజీపేట. సిద్ధిపేటజిల్లాలో కొండపాక, సిద్ధిపేట, మంత్రంపేట, నర్సాయిపల్లి. మెదక్జిల్లాలో రామాయంపేట, నల్లగొండ జిల్లాలోని చాడ, నెమిలె. సిరిసిల్ల జిల్లాలో ముస్తాబాద్, కామారెడ్డి మరియు నిజమాబాద్జిల్లాలో విస్తరించి ఉన్నారు. జనభావంగా అతి తక్కువ కలిగిన గిరిజనతెగ.

తెలంగాణాలోని నక్కలతెగలో పస్వెందు జాతుల వారున్నారు. వీరు ఈ జాతులనే వంశాలని, గోత్రాలని పిలుచుకుంటారు. ఈ పస్వెందు జాతుల వంశాల్లో నొకడ్వాలా, శింగిడివాలా, రథ్ఫనోవాలా, నామావాలా, జాతోవాలా, గుజ్జడోవాలా, కాలివాలా, సేల్వాలా, జీస్లీవాలా, వాగేవాలా, షెక్తీవాలా, చోక్టీవాలా అనే పేర్లతో ఉన్నవి. ఇందులో నొకడ్వాలా, శింగిడివాలా, రథ్ఫనోవాలా, నామావాలా, జాట్లోవాలా, గుజ్జడోవాలా ఈ ఆరుగురు అన్నదుమ్ముల వరుస అవుతారు. అయితే ఇందులో గుజ్జడోవాలా పెద్దమ్మ దేవతను కొలువగా, మిగతా అయిదుగురు వంశస్తులు (నొకడ్వాలా, శింగిడివాలా, రథ్ఫనోవాలా, నామావాలా, జాట్లోవాలా) ఎల్లమ్మ దేవతను కొలుస్తారు. ఇంకా మిగతా వంశస్తుల్లో కాలివాలా దుర్గమ్మ దేవతను, సేల్వాలా పోశమ్మదేవతను, వాగేవాలా పెద్దమ్మ దేవతను,

పైకత్తవాలా శక్తిదేవతను, చౌకటవాలా మాంకాలమ్మ దేవతను కొలుస్తారు. పై దేవతలతో పాటుగా మల్లమ్మ, బీరపు, ఆలమ్మ, బాలమ్మ, నరసింహస్వామి, నాగలజ్ఞి, అగ్నిదేవత, బైరవుడు వంటి దేవతలను చిల్లరదేవతలని పూజిస్తారు. ఈ దేవతలకు సంబంధించిన ఆయా వంశాలవారు దేవతల విగ్రహాలను వెండితో చేయించుకుంటారు.

స్వామి మూట :

దీనినే పీరి భాషలో 'స్వామిమోలో'అంటారు. నక్కల తెగలోని వంశాలను బట్టి, ప్రతీ వంశానికి ఒక ప్రధాన దేవతతో పాటు, ఇతర దేవతలుంటాయి. ఈ దేవతలకు చెందిన వెండి విగ్రహాలను తయారు చేయించుకొని పవిత్రంగా భద్రపరుచుకుంటారు. వీటిని వంశారం పర్యంగా సంక్రమించిన స్థిరాస్తిగా భావిస్తారు. దీనినే స్వామి మూట అంటారు. ఇందులో దేవతల వెండి విగ్రహాలు, పూజారి ధరించే పట్టుపట్టాలు, గజ్జెలు, వెండి చెంబులు, దేంచుక, కసాలి వార్యాలు ఉంటాయి. తెగ నియమం ప్రకారం ప్రతి సంవత్సరం దసరా లేదా శివ రాత్రికి దేవతల విగ్రహాలను తీసి పండుగ చేసి, తిరిగి కొత్త గుడ్డలో చుట్టి ఇసుప సందుగలోనే భద్రపరుచుకుంటారు. నక్కల వారు సమాహంగా ఉండటానికి కావల్సిన కట్టు బాట్లు, వారి ఆచారాల్లోని నియమాలు, సంస్కర్తి మూలాలు, సామాజిక మనుగడ స్వామి మూటతోనే ముదిపచి ఉంటాయి.

వంశస్తులు, బంధువులు గూడెం వారంతా పండుగ చేసే సందర్భంలో పాటించే నియమాలు :

దసరాకు గూడెంలో వంశదేవతలకు పండుగ చేస్తున్నారంటే, దసరాకు ముందు అయిదు రోజులు, అమావాస్య నుండి దసరాకు పది రోజులు, దసరా పండుగ తర్వాత అయిదు రోజులు ట్రై పురుషులు కలువకుండా నిష్టగా ఉంటారు. ఇది గూడెంలోని వారంతా నియమంగా పాటిస్తారు. ఒకవేళ నియమాన్ని పాటించకుండా తప్ప చేస్తే, దేవతలకు వల్లు చూసే సందర్భంలో ఎవరు తప్ప చేశారో తెలిసిపోతుంది. 'వల్లులో గనుక తప్ప చేసిన వారు దొరికితే దండుగ గట్టి, దేవతలకు మొక్క చెల్లించాల్సి ఉంటుంది. అందుకే గూడెం వారంతా నియమంగా, నిష్టగా ఉంటారు. వంశ దేవతలకు పండుగ చేసేముందు గూడెంవారం కొత్త బట్టలను కుట్టించుకోరు. కడాయలో

మిట్రీలు, బజ్జెలు, స్విట్చులు, అప్పులు. వంటివి చేసుకోరు. అంతే గాకుండా మత్తుపొనీయాలు సేవించరు. దేవుని పండుగ కంబేముందు పైవస్తే చేస్తే ఎగిలి అవుతాయని, పండుగ చేసిన తర్వాతనే చేసుకుంటారు. ఏ వంశస్తులు పండుగ చేసుకున్న, మిగతా వంశస్తులను, బంధువులను పిలుచుకుంటారు.

పండుగ చేసేసందర్భంలో ఎవరైనా తప్పు చేస్తే, తప్పు చేసినవారిని దూరం పెట్టుకుండా, వారి తప్పును ఒప్పించి పండుగలో పాల్గొనేలా చేయడం పీరి పండుగలోని గొప్పదనం. పండగలోని బలిక్రియును బట్టి శక్తి దేవతలను కొలిచే విధానాన్ని బట్టి పీరు మాత్ర ఆరాధకులనే విషయం సృష్టింగా కనిపిస్తుంది.

వల్లు :

నక్కల తెగలో శుభ, అపుభ కార్యాలు ఏమి చేయాలనుకున్న దేవతలకు వల్లు చూసుకొని, ఆ వల్లు లో దేవతలు చెప్పినట్టుగా నడుచుకోవడం ఆచారం. పీరు జరుపుకునే పండుగలు, పబ్బాలు, చేసే వృత్తి, కలుపుకునే పెళ్లి సంబంధాలు, అనారోగ్య సమస్యలకు కారణాలు ఇట్లా మనుగడలో ఏది చేయాలనుకున్న వల్లు చూసుకోవడం తప్పనిసరి. అందుకే పీరి సంస్కృతిలో వల్లుకు అత్యంత ప్రాధాన్యత నిస్తారు.

పూజారి పాత్ర :

వంశ దేవతలను కొలిచే సందర్భంలో ప్రధానపాత్ర పోషిస్తాడు. పండగలో వల్లు పట్టడం, దేవతలకు నైవేద్యం సమర్పించటం, మేఘపోతుల బలి కార్యక్రమం నిర్వహించడం, అతనికి దేవతలు ఆపహించినవ్యుదు గూడెంలోని తప్పొప్పులను, అనా రోగ్య సమస్యలను దేవత ప్రతి రూపంగా పరిష్కారం చూపటం వంటి ప్రధానమైన కార్యాలు నిర్వహిస్తాడు. నక్కల తెగలోని పన్నెందు వంశాల్లో ప్రతివంశానికి, ఆయా వంశానికి చెందిన వృక్షి పూజారిగా ఉంటాడు. పూజారికి వయసుతో సంబంధం లేకుండా, పెళ్లి అయినా కాకపోయినా, శిగం అంటే దేవుడు పూనితే అతన్ని పూజారిగా గౌరవించుకుంటారు.

బలిక్రియ :

నక్కలవారు. వంశపారంపర్యంగా ఎల్లమ్మ, మైసమ్మ, దుర్గమ్మ,

పోశమ్మ మాంకాళమ్మ, పెద్దమ్మ, మహాశక్తి వంటి దేవతలను వంశ దేవతలుగా కొలుస్తారు. దేవతలందరికి ప్రతీసంవత్సరం పండుగ చేసే సందర్భంలో సామూహికంగా మేకపో తులను, దుస్సపోతులను బలిచ్చి మొక్క చెల్లించుకుంటారు. మాత్ర ఆరాధకులైన వీరు తమ వంశ దేవతలను కొలిచే సందర్భంలో బలక్రియను నియమంగా, తమకు వంశానుగతంగా సంక్రమించిన సంస్కృతిని అనుసరిస్తూ నిర్వహిస్తారు.

దేవతలకు సమర్పించే నైవేద్యాలు :

నక్కల వారు వంశాలవారీగా తమ దేవతలను కొలిచే సందర్భంలో వేరు వేరు రకాలుగా గుడి ప్రాంగణంలోనే నైవేద్యాలు చేసి నియమంగా సమర్పిస్తారు. నైవేద్యాలకు చెందిన వస్తువులను తేవడంలోను, వండటంలోను పురుషులే ప్రథాన పాత్ర పొపిస్తారు. త్రీలకు అంటుమట్టు ఉంటుండని నైవేద్యాల తయారీలో పాల్గొనివ్వరు. ఇది తరతరాలుగా వస్తున్న సంస్కృతిగా చెప్పారు. తమ తాత ముత్తాతల నాటి నుండి ఏరకంగా నైవేద్యాలు తయారు చేసినారో అదే ప్రకారంగా నైవేద్యాలు తయారు చేసి సమర్పిస్తారు లేకుంటే దేవతలు ఒప్పుకోరని మళ్ళీ సంవత్సరం వరకు దేవతలు ఆగ్రహించి ఇబ్బంది పెడతారని చెప్పారు. వంశపారంపర్యంగా ప్రథానంగా నైవేద్యాలలో గోధుమ పిండిని ఉపయోగించి చేసిన వంటకాలనే నైవేద్యంగా దేవతలకు సమర్పించడం కనిపిస్తుంది.

వీరు దేవతలకు సమర్పించే సమాప్తి, గులగులియా, పోయా, గుగిరి, మలిదో, సూలు ఒక్కొక్కటి చొప్పున, ఒక్కొక్క దేవస్తు కొలుస్తూ.

గుగ్గిలం పొగలోవేసి దేవతలకు సమర్పిస్తారు. ఇందులో కూడా సూనెతో చేసిన నైవేద్యాలను, నెయ్యతో చేసిన నైవేద్యాలను వేరుపరిచి ఏ దేవతలకు ఏనైవేద్యం చెల్లుతుందో ఆ నైవేద్యాన్ని కొండాగా గుగ్గిలం పొగలో వేసి దేవతలకు అర్పిస్తారు. అమ్మా నీకు అన్ని రకాల నైవేద్యాలు సమర్పించుచుండిమి వీటిని నీవు ఆరగించి. మమ్ములను, మా పిల్లాపాపలను, మా కుటుంబాలను ఎల్లప్పుడూ కాపాడుమని వేడుకుంటారు.

శక్తి దేవతలను కొలిచే వీరి సంస్కృతిలో త్రీలని పూజలో పాల్గొనకపోనివ్వడం, వల్లుకు మరియు స్వామిమూటకు వీరిచే ప్రాధాన్యత, పూజారి వ్యవస్థ వంటి అంశాలు . వంశ దేవతలను ఎంత పవిత్రంగా చూసుకుంటారో అవగతమవుతుంది. వంశాను గతంగా సంక్రమించిన పద్ధతులను నేటికాలంలో కూడా అనుసరించడం వారి పూర్తీకుల మీద ఉన్న గౌరవం, తమ సంస్కృతి ఆచరణ పట్ల ఉన్న నిబంధం తెలియజేస్తుంది. దీనితో సక్కలవారికి ప్రత్యేకమైన అస్తిత్వమూల సంస్కృతి ఉండనేడి స్పష్టంగా తెలుస్తుంది. వీరు ప్రతి సంవత్సరం వంశ దేవతల పండుగ చేయడం ద్వారా సమాజంలోని విభిన్న సంఘర్షణ ల మధ్య మనుగడ సాగించడానికి కావలసిన ఆత్మఫైర్యాన్ని, మానసిక ధృదత్వాన్ని పొందుతున్నారనేడి సత్యంగా చెప్పవచ్చు.

- కత్తి మల్లయ్య,

పరిశోధక విద్యార్థి

e : basanisuresh75@gmail.com

m : 9949169773

DECCAN
దక్కన్
సామాజిక, సాంస్కృతిక ఛానల్
CHANNEL

ఆన్నదాతను ఆదుకుందాం!

భారతదేశంలో ప్రతి సంవత్సరం డిసెంబర్ 23ని రైతు దినోత్సవంగా జరుపుకుంటుంది. ఈ ఏడాది కూడా కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు ఘనంగా నిర్వహించాయి. విధి రాష్ట్రాలు రైతులకు అనేక రాయాల్లు ప్రకటించి ప్రోత్సహిస్తున్నాయి.

డిసెంబర్ 23న అవిత్రాంతంగా పని చేస్తున్న ఆన్నదాతలకు దేశం కృత్జుతలు తెలియజేస్తుంది. కిసాన్ దివ్స్ సందర్భంగా విశ్వాసు చేసిన కార్బూకమాల్లో వ్యవసాయ శాస్త్రవేత్తల సహకారం, రైతుల సమస్యలు, వ్యవసాయంలో కొత్త ప్రయోగాలు, నూతన సాంకేతికత, పంటల విధానం, సాగులో మార్పులు వంటి అనేక అంశాలపై అధ్యవంతమైన చర్చ జరుగుతోంది.

భారతదేశ జనాభాలో సగం కంటే ఎక్కువ మంది వ్యవసాయం లేదా అనుబంధ కార్బూకలాపోలపై ఆధారపడి ఉన్నారు. డిసెంబర్ 23 దేశ ఐదో ప్రధాని, అనుభవజ్ఞుడైన రైతు చౌదరి చరణ్ సింగ్ పుట్టినరోజు. అన్నదాతల ప్రయోజనాల కోసం, వ్యవసాయం కోసం వారు అనేక ముఖ్యమైన పనులు చేసారు. దేశ ప్రధానిగా ఉన్న చౌదరి చరణ్ సింగ్ రైతులు, వ్యవసాయ రంగ అభ్యన్తతిలో ముఖ్యమైన పాత్ర పోషించారు.

వ్యవసాయ రంగం, రైతుల ప్రయోజనాల కోసం ఆయన చేసిన కృషికి 2001లో భారత ప్రభుత్వం డిసెంబర్ 23ని రైతు దినోత్సవంగా జరుపుకోవాలని నిర్ణయించింది. ఉత్తరప్రదేశీలోని రైతు కుటుంబంలో డిసెంబర్ 23, 1902న జన్మించిన చౌదరి చరణ్ సింగ్ పుట్టిన రోజును రైతు దినోత్సవంగా జరుపుకుంటారు.

దేశం బానిసగా ఉన్నప్పుడు అతను బ్రిటిష్ వారికి వ్యతిరేకంగా స్వాతంత్యం కోసం పోరాడాడు. స్వాతంత్యానంతరం రైతుల ప్రయోజనాల కోసం కృషి చేయడం ప్రారంభించారు. వారి రాజకీయాలు ప్రధానంగా గ్రామీణ భారతదేశం, రైతు, సామూహాద సూత్రాలపై దృష్టి సారించాయి. ఉత్తరప్రదేశ్ కు రెండుసార్లు ముఖ్యమంత్రి అయ్యారు. ఈ రెండు పర్యాయాలు ఆయన పదవి కాలం ఎక్కువ కాలం కొనసాగలేదు. సీఎంగా ఉంటూనే భూసంస్కరణల అమలులో ప్రధాన భాషామిక పోషించి రైతుల ప్రయోజనాల కోసం ఎన్నో నిర్ణయాలు తీసుకున్నారు. దేశ వ్యవసాయ శాఖ మంత్రిగా ఉంటూ జమీందారీ వ్యవస్థను అంతముందించేదుకు ఎనలేని కృషి చేశారు.

రైతు సమస్యలపై అవగాహన

కిసాన్ దివ్స్ ను జరుపుకోవటంలో ప్రధాన అంతర్యం ఏడాదిలో ఒక్కరోజైనా అన్నదాతల కష్ట సుఖాలు, బాగోగులపై చర్చ జరిగి, వాటిపై సామాన్యాలకు అవగాహన కల్పించటమే. రోజంతా త్రమించే రైతుల గురించి కిసాన్ దివ్స్ రోజు అవగాహన కల్పిస్తారు. రైతులు ఎదుర్కొనే సమస్యలు, వాటి పరిపూర్వాలపై ఈరోజు దృష్టిసారించేలా

జాతీయ రైతు దినోత్సవాన్ని జరుపుకుంటారు. 1978, డిసెంబరు 23న కిసాన్ ప్రార్థన ఏర్పాటు చేసి రైతుల కష్టాలపై, మన వ్యవసాయ రంగం ఎదుర్కొంటున్న సహాయాలై అందరి దృష్టిని ఆకర్షించారు చరణ్ సింగ్. రైతుల సంక్లేషమం కోసం పాటుపడ్డ చరణ్ సింగ్ చిన్న సన్మాన రైతులకోసం విశేషంగా కృషి చేశారు. రైతుల హక్కుల కోసం పోరాడిన ఆధ్యాత్మిక చరణ్ సింగ్ ఒకర. ఆయన సమాధిని కూడా కిసాన్ ఫూట్ గా పిలుస్తారు.

మూలాలు అక్కడి నుంచే

రైతు కుటుంబం నుంచి వచ్చిన రైతు నాయకుడైన చరణ్ సింగ్ నేతృత్వంలోనే జమీందారీ చట్టం రద్దింది. కౌలుదారీ చట్టం అమల్లోకి వచ్చింది ఆయన హాయాంలోనే. అంతేకాదు రైతనులకు బ్యాంకులు రుణాలు అందే విధానాన్ని ప్రారంభించిన మందుచూపున్న గాప్ప రైతు నేతగా పేరుగాంచిన చరణ్ సింగ్ రైతు సంక్లేషు విధానాలకు రూపకల్పన చేశారు. కౌల రైతుల హక్కులు కాపాడేదుకు చట్టం తెచ్చిన రైతు బంధులు ఆయన్ని కీర్తిస్తారు. వ్యవసాయ రంగంలో సమూలంగా సంస్కరణలు తేప్పేనే మన దేశ రూపరేఖలు మారుతాయని విశ్వసించిన చరణ్ సింగ్ ఈ దిశగా పలు మార్పులు తెచ్చారు.

ప్రపంచానికి అన్నం పెట్టే అవుదాత

అనందంగా ఆస్యాదించాలిన రైతు దినోత్సవం నాడు కేంద్రం తెచ్చిన కొత్త వ్యవసాయ సంస్కరణ చట్టాలను వ్యతిరేకిస్తూ దీశీ సరిహద్దులో రైతులు నిరసన తెలిపారు. పంజాబ్, హర్యానా, రాజస్థాన్, మహారాష్ట్ర, తమిళనాడు రైతులు 28 రోజులుగా అందోళనలు చేపట్టారు. దీంతో రైతులకు మేలు చేస్తాయని కేంద్ర ప్రభుత్వం చేచ్చిన ఆ కొత్త చట్టాలను రద్దు చేశారు.

చరణ్ సింగ్ ఆశయాలను నెరవేరుస్తున్న తెలంగాణ రాష్ట్రం

రైతుల సంక్లేషునికి టీఆర్ఎస్ ప్రభుత్వం అధిక ప్రాధాన్యత నిలుస్తుది. ఉత్తిష్ఠ విధ్యుత్, సాగునియు, రైతుబంధు, రైతువీమా అందజేసి ప్రతిబంధురికీ పని కల్పించి వలసలను నివారించిన ఏకైక రాష్ట్రం తెలంగాణ. రైతు బంధు ఎరువులు, విత్తనాల కొనుగోలు, పొలం దున్నదానికి, కలుపుతీతకు ఆసరాగా నిలస్తున్నది. రైతుకు మద్దతు ధరతో పాటు అనేక సౌకర్యాలు కల్పించి రైతును రాజును చేస్తుంది. తెలంగాణ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం రైతులకు 'రైతుబంధు' ఇచ్చి రైతులకు అర్థకంగా మరింత చేయాతనందిస్తున్నది. దీంతో దేశంలోనే ఎక్కువ ధాన్యాన్ని పండించిన రాష్ట్రంగా గత ఏడాది తెలంగాణ రాష్ట్రం నిలిచింది.

అనబోయి స్వామి,

m : 9963 87 2222

e: swamyannaboina@gmail.com

బాల సాహిత్యానికి బంగారు బాట..

ఏ దేశం, ఏ జాతి బాలాల్ని, వాళ్ళ సాహిత్యాన్ని పట్టించుకోదో ఆ దేశం, ఆ జాతి అభివృద్ధిని ఉపాయించలేం. పిల్లల మానసిక, బౌద్ధిక వికాసానికి తోడ్పడే చక్కని సాహిత్యాన్ని వారసత్వంగా అందించాల్సిన బాధ్యత కుటుంబం, ఉపాధ్యాయులతో పాటు మనందరి మీద ఉంది. ఆ దిశగా కృషి చేసిన ‘చిల్డన్స్ ఎడ్యూకేషనల్ అకాడమీ’ ఉమ్మడి పది జిల్లాల వారీగా బాలసాహితీవేత్తలు రాసిన ‘పెద్దలు రాసిన పిల్లల కథలు’ పది సంకలనాలుగా ఇప్పుడు వెలువరించిది. ఆ పది జిల్లాల ‘పెద్దలు రాసిన పిల్లల కథలు’ దక్షన్ ల్యాండ్ పారకులకు పరిచయం చేయడంలో భాగంగా ‘ఆదిలాబాద్ జిల్లా - పెద్దలు రాసిన పిల్లల కథలు’ గురించి బాల సాహితీవేత్త కన్నెగంటి అనసూయ గారి విశేషం.

కథల కోసం చిల్డన్స్ ఎడ్యూకేషనల్ అకాడమీ వారి ఆహారం మేరకు ఆదిలాబాద్ జిల్లా ‘పెద్దలు రాసిన పిల్లల కథలు’ ఎంపిక కోసం 18 కథలు రాగా కథల కార్యశాలలో పొల్గొన్న నిష్టాతులైన బాలసాహితీవేత్తలు 8 కథలను ఎంపిక చేశారు. ఈ పుస్తకానికి కవర్, లోపలి బొమ్మలు కూరెళ్ళ శ్రీనివాస్ వేశారు. ఈ బాధ్యతను నెరవేర్చే క్రమంలో ‘చిల్డన్స్ ఎడ్యూకేషనల్ అకాడమీ’ నిష్టాతులతో ఎన్నో సమావేశాలు, సద్గులు, చర్చలు, బాల చెలిమి ముచ్చట్టులు నిర్వహించింది.

బాలల కోసం ఏర్పడిన సాహిత్యం బాలసాహిత్యం. బాలల వికాసమే బంగారు భవితవు పునాది కాబట్టి ఉత్తమమైన బాలసాహిత్యం బాలల్లో మంచి ఆలోచనలకు బీజం వేయాలి.

ఆ, ఆ లు లేనిదే అడ్డరమాల లేసట్లు, ఉదయం లేని రోజు లేసట్లు ఏ భాషలోనైనా ఏ సాహిత్యంలోనైనా బాల సాహిత్యమే సమాజ ప్రగతికి తొలి మెట్లు.

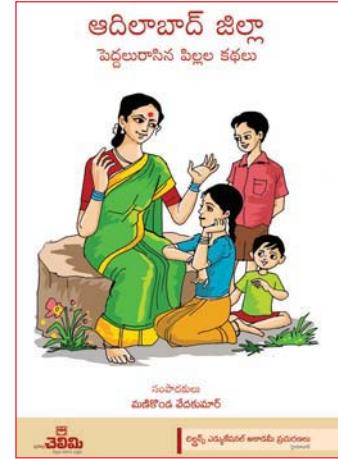
ఉత్తమమైన బాల సాహిత్యం బాలల్లో ఆసక్తిని, తర్వారా ఆలోచనా శక్తిని పెంచి వారిలో భాగాభిమానం వృద్ధి చెందటానికి తోడ్పడి వారి మానసిక వికాసానికి, సృజనాత్మకతకు దోహదం చేస్తుంది.

అంతే కాక బాలల్లో మానవత్వం, ప్రేమ, అభిమానం, ఆత్మియత, దైర్యం, తోటి ప్రాణుల పట్ల వాత్సల్యం పెంపాందాలంటే బాల సాహిత్యం చదాల్సిన అవశ్యకత ఎంతైనా ఉంది. బాలసాహిత్య పరసం ఉత్తమ వ్యక్తిత్వ నిర్మాణానికి తొలి మెట్లు.

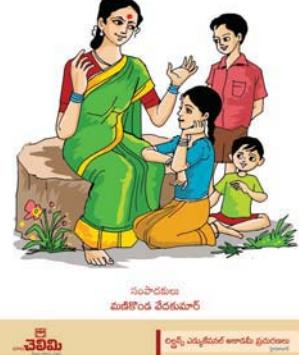
బాలల్లో పట్టిష్ఠమైన వ్యక్తిత్వ నిర్మాణానికి ఉమ్మడి కుటుంబ వ్యవస్థ ఎంతో దోహద పదేది. అయితే ఇటీవల కాలంలో సమాజంలో నెలకొన్న సాప్రద పూరిత వాతావరణంలో ఉమ్మడి కుటుంబ వ్యవస్థ విచ్చిన్నమై చిన్ని చిన్ని కుటుంబాల ప్రాధాన్యం పెరగటంతో నెలకొన్న ఎన్నో ఉపాధ్యాత్మక బాలలకు బాల్యం కరువై పోవటం కూడా ఒకటి.

జటువంటి పరిస్థితుల్లో బాలలు కోల్పోతున్న బాల్యాన్ని తిరిగి బాలలకు చేర్చాల్సిన బాధ్యత రచయితలదే.

ఆ నేపథ్యంలో.. సామాజిక పరిస్థితుల్ని చక్కపురిచే దిశగా బాలలను పుస్తక పరసం వైపు మళ్ళించే గొప్ప యజ్ఞాన్ని శ్రీ వేదకుమార్ గారికి కృతజ్ఞతాభి వందనాలు సమర్పించు కుంటున్నాము.

ఆదిలాబాద్ జిల్లా
పెద్దలురాసిన పిల్లల కథలు

గారు తమ భుజస్సంబాలపై నిర్వహించాలను కోవటమే ఉమ్మడి పది జిల్లాల నుండి వివిధ రచయితలూ, రచయిత్రుల కలాల నుండి జాలువారిన బాలల కథలను సంకలనాలుగా తీసుకుని రావాలని అనుకోవటం, ప్రతి జిల్లాలో బాలల గ్రంథాలయాన్ని ఏర్పాటు చేయాలను దృఢ సంకలన్నాన్ని కలిగి ఉండటం.

ఇది ఒక బృహత్తర యజ్ఞం.

ఈ యజ్ఞ నిర్మహాత్మలో నాకు పైతుం ఉత్తమ బాలల కథల ఎంపికలో భాగస్వామ్యం కలిగించటమే కాక.. సాక్షాత్కార్త చదువుల తల్లి జ్ఞాన సరస్వతి అమృవారు కొలువైన ప్రాంతం, కీ.శే. సాముల సదాశివ గారి లాంటి అనేకమంది ఉత్తమోత్తమ సాహితీవేత్తలను కన్న భూమి, కొమరం భీం నడయాడిన ప్రాంతం, “నిర్మల”మైన, సజీవత ఉట్టిపడే కొయ్యబోమ్మలకు ప్రాణప్రతిష్ఠ చేసే సృజన స్ఫలం, ప్రాచీన కళలకు ప్రాణం పోసి కొత్త ఊపిరినివ్వాలని, చేతివృత్తులకు నవ జీవనాన్ని ఇవ్వాలని తపించి ఆ దిశగా తరించిన పూజ్యాలు రవీంద్రశర్మ గురుబోతోభూమి, అడ్డర క్రమంలో ఆగ్రభాగాన నిలవటమే కాక అందుకు సాక్షంగా పేరులోనే అది నిలబెట్టుకున్న ‘ఆదిలాబాద్ జిల్లా బాలల కథల సంకలనానికి నస్న ముందు మాట ప్రాయమునటం.. పవిత్రమైన యజ్ఞంలో నేఱిని సమర్పించినంత అర్పప్పంగా భావిస్తూ రచయితలకు, రచయిత్రులకూ, శ్రీ వేద కుమార్ గారికి కృతజ్ఞతాభి వందనాలు సమర్పించు కుంటున్నాము.

-కన్నెగంటి అనసూయ,

రచయిత్రు, బాలసాహితీవేత్త,

సామాజిక కార్యకర్త

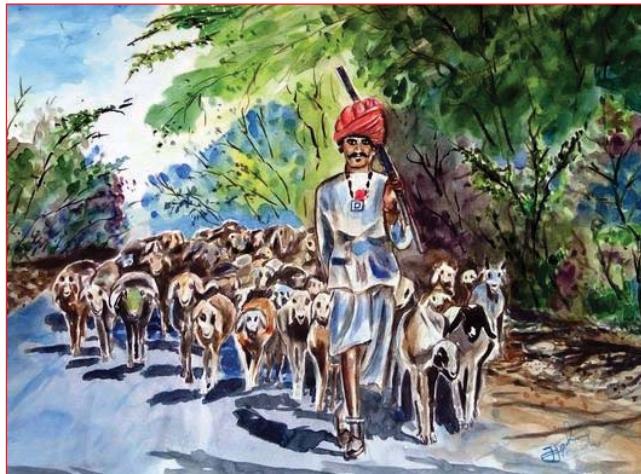

బాలుని అదృష్టం

ఎనవి సెలవుల్లో గౌరైల కావరి అయిన బాలుడు ఒకడు తన తండ్రితో పాటు గౌరైలను మేహదానికి ఒక ప్రదేశానికి వెళ్ళాడు. సాయంత్రం అయింది. తండ్రి తన కొడుకుతో ఇంటికి పోదామని చెప్పాడు. కానీ తండ్రి ఎంత చెప్పినా కొడుకు వినకుండా తాను తర్వాత వస్తానని చెప్పాడు. చివరికి తండ్రి తన కొడుకును ఆలస్యం చేయకుండా త్వరగా ఇంటికి రమ్మని చెప్పి తాను తన గౌరైలతో పాటు ఇంటికి వెళ్ళాడు. ఆ బాలుడు తాను కొద్దిసేపు అక్కడ ఉండి తర్వాత ఇంటికి వెళ్లుదామని అనుకున్నాడు.

అది కొత్త ప్రదేశం. ఆ ప్రదేశానికి దగ్గరగా ఒక అడవి ఉంది. ఆ సంగతి ఈ బాలునికి తెలియదు. ఎవ్వరూ చెప్పలేదు. ఆ అడవిలోని క్రూర మృగాలు అప్పుడప్పుడు ఈ ప్రాంతానికి వస్తాయి. అప్పుడే అనుకోకుండా ఒక పెద్దపులి ఈ బాలుడు ఉన్న ప్రాంతానికి వచ్చింది. వెంటనే భయపడిన ఆ బాలుడు చటుకుడైన ఒక అడవి విక్కరాదని అతడు ఎక్కడో వినియున్నాడు. ఆ పులి అతని కొరకై ఆ చెట్టు కింద కొద్దిసేపు గాంట్రు, గాంట్రు మంటూ పైకి చూస్తూ అతని కొరకు వేచి చూసింది. అతడు ఎంతకూ చెట్టును దిగకపోయేసరికి ఆ పులి విసిగిపోయి అక్కడి నుండి వెళ్లిపోయింది. ‘బ్రతుకు జీవుడా’ అనుకుంటూ ఆ బాలుడు చెట్టును దిగి క్రిందకు వచ్చాడు.

ఈ ప్రమాదం తప్పిందని భావించి అతడు కొద్ది దూరం నడవగానే ఇంటికి వచ్చే దారిలో అతనికి మరొక చిరుతపులి ఎదురైంది. చిరుత పులులు చెట్టు ఎక్కుతాయని ఆ బాలుడికి తెలుసు. అందువల్ల అతడు చాలా పొడవగూ ఉన్న కొబ్బరి చెట్టును చిరుతపులి ఎక్కుదని భావించి దాని పైకి ఎక్కాడు. అది ఆ కొబ్బరి చెట్టును కూడా ఎక్కుసాగింది. ఆ బాలుడు ప్రాణభయంతో కేకలు వేశడు. కానీ అక్కడ అతనిని కాపాడటానికి ఎవ్వరూ లేరు. కానీ అతని అదృష్టం కొద్ది ఆ చిరుత పులికి రెండు కాళ్ల గాయాలైనాయి. అందువల్ల అది ఆ చెట్టును ఎక్కులేక పోయింది. చివరికి ఆ బాలుడు క్రిందికి దిగుతాడని భావించి ఆ చిరుతపులి అతని కోసం చాలా సేపు ఎదిరి చూసింది. చివరికి ఆ చిరుత పులి కూడా అక్కడి నుండి వెళ్లిపోయింది.

ఆ బాలుడు “అమృయ్యా బతికిపోయాను. మా నాన్న ఇంటికి రమ్మంటే నేను పోకుండా ఒంటరిగా ఇక్కడ ఉండటం వలన నాకు ఈ దురవస్థ కలిగింది. అందుకే పెద్దల మాట వినాలంటారు. ఇకముందు అయిన చెప్పినట్టే నడుచుకుంటాను” అని అనుకున్నాడు.

ఇంతలో తన కొడుకు ఇంకా రాలేదేమిటని, చీకటి పదుతోందని భావించిన అతని తండ్రి ఆ బాలుడికి ఎదురుగా వచ్చాడు. “ఒరేయీ! ఇంతసేపు ఈ కొత్త ప్రదేశంలో ఏం చేస్తున్నావురా! నీకోసం ఇంతసేపు చూసి చూసి నీవు ఇంకా రాలేదని, నీకు ఏమయ్యందోనని మళ్లీ వచ్చాను” అని అన్నాడు. అప్పుడు ఆ బాలుడు తండ్రితో అక్కడ జరిగిన సంగతిని చెప్పాడు. అప్పుడు తండ్రి “నీవు చాలా అదృష్టపంతుడివి రా! ఆ చిరుత పులి కొబ్బరి చెట్టుని కూడా ఎక్కుతుందని నాకు తెలుసు. నేను ఒకసారి అది కొబ్బరి చెట్టును ఎక్కేటప్పుడు చూశాను. అప్పుడు దాని కాళ్లకు గాయాలై ఉండడం వల్ల నీవు క్లేమంగా బ్రతికి బయటపడవు. అది నీ అదృష్టం. మా అదృష్టం. మరొకసారి ఇలా ఒంటరిగా ఇక్కడ తిరగకు. కొత్త ప్రదేశాల్లో ఇలా ఒంటరిగా ఉండకూడదు. క్రూరమృగాలు మనను, మన గౌరైలను పొట్టన పెట్టుకుంటాం. ఇక్కడ దగ్గరలో అడవి ఉండని, అవి సంచరిస్తాయని నాకు కూడా తెలియదు. లేకుంటే నేను కూడా ఇక్కడికి గౌరైలతో పాటు వచ్చేవాడినా! ఇంటికి పోదాం పదర! “అని అన్నాడు.

అప్పుడు ఆ బాలుడు గ్రామానికి వెళ్లిన తర్వాత తనకు జరిగిన అనుభవాన్ని గ్రామస్తులకు చెప్పి తనను క్రూర మృగాల సుండి రెండు చెట్టు కాపాడాయని చెప్పాడు. అంతేకాదు. చెట్టును పెంచాలని, వాటి వల్ల మనకు వర్షమే కాకుండా చాలా ఉపయోగాలు ఉన్నాయని, అవి ప్రాణ దాతలని చెప్పాడు. వారు అతని మాటలను విని చాలా మొక్కలను వర్షాకాలంలో తమ గ్రామంలో నాటారు. కొన్ని రోజులకు వారి గ్రామం చెట్టుతో కళకళలాడింది.

- సంగనభట్ట చిన్న రామకిష్ణయ్య

m: 9908554535

e : ramakistaiah195906@gmail.com

చిల్డన్ ఎడ్యూకేషన్ల్ అకాడమీ

హైదరాబాద్

(Regd. 720/1982)

బాల చెలిమి
పిల్లల వికాస పత్రిక

తెలంగాణ బడి పిల్లల కథలు

10 పుస్తకాల సెట్ ధర రూ. 330 • తగ్గింపు ధర రూ. 300

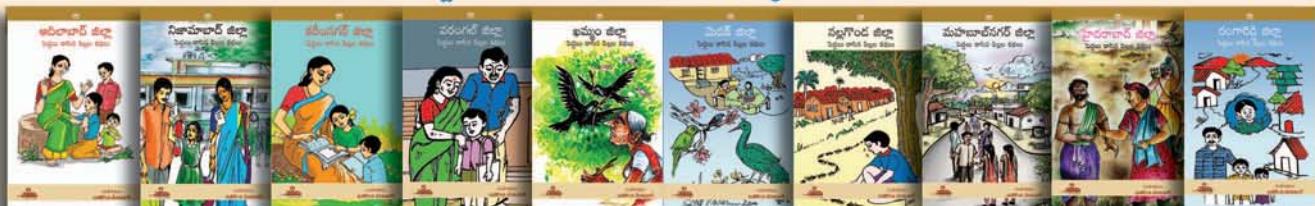
పిల్లలకు అత్యంత ఆనందానిచ్చేటి ఆట బొమ్మలు, కథల పుస్తకాలే. పొర్చుపుస్తకాలు అంటించే జ్ఞానానికి సమాంతరంగా మరింతో లోకజ్ఞానాన్ని అంటించే బాల సాహిత్యమే. పుస్తకాలు పిల్లల ఆలోచనా ప్రేపుభూతాలను పెంచుతాయి. వారి ఉపాఖయాలకు ప్రాణం పోస్తాయి. వారిలో స్వజ్ఞాత్మకతను పెంచుతాయి. చరిత్ర, సుస్థుతి, కళలు, శైల్పికతలు, మానవ స్వభావాలు, జంతు స్వభావాలు, ఆరోగ్యసంబంధిత అంశాలు - ఒకబోమిది ప్రాథమిక విజ్ఞానాభి బాలసాహిత్యం, పిల్లలో వైతికతను, ఆధ్యాత్మికతను, సక్రమమైన ప్రవర్తనను, మంచి చెడుల అవగాహనను పెంచే బాధ్యతను బాలసాహిత్యమే నెరవేర్గలదు.

ఇవి అప్పంగా మన పిల్లలు రాసిన కథలు, స్వచ్ఛమైన కథలు. 'చిల్డన్ ఎడ్యూకేషన్ల్ అకాడమీ' తెలంగాణలోని ఉమ్మడి 10 జిల్లలు "బడి పిల్లల కథలు" సంకలనాలుగా అందమైన బొమ్మలతో గతంలో వెలువరించింది. అటి రెండు తెలుగు రాష్ట్రాల్లోనూ విశేష ఆదరణ వాందాయి.

అలాగే ఇప్పుడు పిల్లలకోసం తెలంగాణలోని ఉమ్మడి పచి జిల్లల బాల సాహిత్య రచయితలు రాసిన "పెద్దలు రాసిన పిల్లల కథలు" పచి సంకలనాలను అందమైన బొమ్మలతో వెలువరించింది. బిన్నారులు, పెద్దలు, సాహితీ వేత్తలు ఎప్పటివలె ఈ పుస్తకాలను ఆదరిస్తారని ఆశిష్టున్నాం.

-మణికోండ వేదకుమార్
పైర్పున్, చిల్డన్ ఎడ్యూకేషన్ అకాడమీ

పెద్దలు రాసిన పిల్లల కథలు (ఉమ్మడి పది జిల్లలు)

10 పుస్తకాల సెట్ ధర రూ. 350 • తగ్గింపు ధర రూ. 300

ప్రతులకు

అన్ని ప్రముఖ పుస్తక కేంద్రాలు. మరియు

'భూపతి సదన్' 3-6-716, ప్రైట్ నెం. 12, హిమాయత్నగర్, హైదరాబాద్ - 500029

ఫోన్ : 9030 6262 88

email: edit.chelimi@gmail.com website : www.balachelimi.com

చిల్డన్ ఎడ్యూకేషన్ల్ అకాడమీ ప్రచురించిన ఇతర పుస్తకాలు

Oxford
Grammar High School

2023-24

**Admissions
OPEN**

PRE PRIMARY

**We make
school time the
best time for
your kids**

At OGS Juniors, all the children are given a warm, safe, and stimulating environment so that they can grow to become individuals while exploring, imagining, creating, and playing.

- Loving atmosphere & play ground
- CCTV surveillance
- Certified teachers & caring staff
- Kids zone & play area
- Interactive & Value based Learning

CARING TEACHERS & STAFF

Your child will get the best care and attention

ECO-FRIENDLY PRACTICES

We let the children play with nature friendly material

HUGE PLAYGROUND

Your child will get lots of fresh air and playtime

INTERACTIVE LEARNING

Our trusted method helps your child communicate and learn with ease.

Street No. 13, Himayathnagar, Hyderabad | Ph : 040 2763 6214, 99590 20512